

קומי אורי

**בנושא:
המאבק על התודעה**

ח

תמוז תשס"ו

יוצא לאור ע"י תנועת

קוממיות
רוח וגבורה לישראל יהודית

02-9974424/5/6

פקס: 02-9974427

kumiori@gmail.com

לקבלת מנוי, לתגובות ולהארות על קובץ זה וכן להקדשת שיעורים:

בכתובתנו: תנועת "קוממיות" ת.ד. 6238 ירושלים מיקוד 91060.

02-9974424/5/6

פקס: 02-9974427

kumiori@gmail.com

ניתן לקרוא את החוברת במלואה באתר: www.yeshiva.org.il

מערכת: הרב משה חביב, הרב אהרן טרופ,

הרב עידו יעקובי, ישי קרוב ויאיר קרטמן.

ראש מערכת: ר' משה (מוסא) כהן.

עריכה: ישי קרוב.

עיצוב: דוד הרשקופ 02-9978977.

הפקה: שלמי רוזנטל, יוסי שטרן, יונתן וסרטייל ונתנאל יעקובי.

תוכן העניינים

- 5 ..... **מאמר מערכת**
- 6 ..... **על גורמי החורבן** • הרב שאול ישראלי זצ"ל
שלושת השבועות הלא הם "בין המצרים" • בית שמאי ובית הלל • כמי
נפסקה הלכה? • הרב שאול ישראלי זצ"ל על מחלוקת, על חורבן ועל
• כבוד הזולת
- 8 ..... **המשך בירור דרכנו** • הרב זלמן מלמד
האם יש לחשוש ממלחמת אחים? • האם אנו בתקופת גאולה? • הרב
• מלמד בשו"ת בענייני השעה • על מאבקים שסופם אופטימיות
- 16 ..... **לעת הזאת, עם ישראל חי ומרגיש** • הרב אליעזר ולדמן
מהי הגדרת מסירות נפש? • חיים בצל סכנות וקשיים? • מאבק נחוש
• כנגד עקירה? • הרב ולדמן על דרכנו לעת הזאת לאורו של הרצי"ה
- 21 ..... **לא תהיה גלות שלישית** • הרב חיים שטיינר
בשנים האחרונות עולה בלב הספק • בזיהוי תקופתנו כגאולה • הרב
• שטיינר באוסף מקורות על וודאות הגאולה האחרונה
- 28 ..... **יש לנו חלק בא-לוהי ישראל** • הרב שמואל אליהו
האם יש יד מכוונת במערכות המשפט והתקשורת? • מהי "חשיבה של
• הנהגה"? • הרב אליהו על המשכיות, על ראש ועל בגרות
- 36 ..... **בין האור לסדן** • הרב ישראל רוזן
תגובה לקונטרס "להוסיף אור" מאת הרב אלי סדן
- 39 ..... **לא להתפלא בשם כלל ישראל** • הרב שלמה רוזנפלד
האם יש יתרון בריבוי דעות? • כיצד ניצור מצב של "שולחן אחד"? • הרב
• רוזנפלד בבחינת המצב הפנימי במחנה התורני
- 44 ..... **הוכחה בלשון רכה** • הרב דוד גרינוולד
• מה ההבדל בין תוכחה למחאה • הרב גרינוולד על מניעת עבירה

45..... תורה קודמת לאחדות ישראל ☸ הרב יהושע שמידט • מה היה עושה הרב קוק לו היה חי בימינו? • מה בין משפט שלמה למאבק על הארץ? • הרב שמידט על ציפייה לישועה • ועל הרמת קרנה של תורה

53..... נמצאים בחומר, מחכים לרוח ☸ הרב ינון אילני • במה מתבטא בימינו "צלא דכופתא דחמריה"? • מה בין ימינו לפלגש בגבעה? • הרב אילני על סדר הגאולה • על יסוד ועל עם-הארץ •

58..... להפסיק לספור מנדטים, להתחיל לאהוב יהודים ☸ ישראל זעירא.... איזה מנהיג יכול לבצע מהפכה רוחנית? • לאיזה גובה עלינו להניף את הדגלים? • ישראל זעירא על דרך ארוכה-קצרה • ועל בתי חב"ד ציוניים •

63..... איש אמת על הרב דב ליאור שליט"א

66..... קנאים לשם ה' ☸ הרב דוב ליאור • האם מיעוט קטן יכול ללכת בכח נגד הרוב? • מדוע שלא נתקרב לעם בנושאים חברתיים? • הרב ליאור בשו"ת על הסוגיות הבערות •

71..... העם האחד חשוב יותר מאחד העם ☸ הרב משה לוינגר • מהו החידוש הגדול של דור התחיה? • מדוע דאג הרב קוק למכירת תפוזים? • הרב לוינגר על רוממות, על סימפטיה ועל "אחד" •

80..... בגדי מלכות סיפור ☸ בני וולף

87..... סיפורי צבא

91..... זרקתי אבן בעמונה מכתב למערכת

95..... רשימת הרבנים

96..... פסק הלכה בעניין השתתפות בפינוי

תמוז מאמר מערכת

תשס"ו

אין ספק, המאבק הוא על התודעה. המִגְרָש שבו יש להיאבק ראשון לכל, הוא מגרשה של הרוח, של האידיאות, של העמדה הנפשית, שהתוצאות המעשיות הן רק תולדות שלה. אבל איך נאבקים על התודעה של עם ישראל? איך מחברים אותו למצוות ולתורה? איך חושפים את קדושתה ואת טהרתה של הארץ?

"מי שהדין נותן, שכופין אותו לגרש את אשתו ולא רוצה לגרש, בית דין של ישראל בכל מקום ובכל זמן מכין אותו, עד שיאמר רוצה אני... לפיכך זה שאינו רוצה לגרש, מאחר שהוא רוצה להיות מישראל, רוצה הוא לעשות כל המצוות, ולהתרחק מן העבירות, ויצרו הוא שתקפו, וכיון שהוכה עד שתשש יצרו ואמר רוצה אני, כבר גרש לרצונו" (רמב"ם, הלכות גירושין ב, כ).

האם זו הדרך לשינוי התודעה הלאומית – חשיפת הרצון הפנימי של העם, ואפילו בכפייה חיצונית? בחוברת זו נגענו במאבק על התודעה, איך מקרבים את ישראל לאביהם שבשמים ולתורתו.

בעמדה הנפשית הנדרשת נגע הרב לוינגר; באמונה ובמאבק שיוצרים תודעת חשיבות עוסקים מאמריהם של הרב מלמד, הרב ליאור והרב ולדמן; הרב אליהו והרב שמידט נגעו בפיתוח מנהיגות ראויה; הרב אילני וישראל זעירא כתבו על הפניית המשאבים לתשובה, והרב שטיינר עסק בתקופתנו כתקופת גאולה.

אנו שמחים לפרסם מאמרי תגובה שהתקבלו אצלנו. הרב רוזן על מאמרו של הרב סדן, הרב רוזנפלד על הדיון המתנהל במחננו פנימה, והרב גרינוולד על מצוות תוכחה. במדור לנוער הבאנו את השו"ת עם הרב ליאור והרב לוינגר, את סיפורו של בני וולף, סיפור צבא ומכתב של נער בוגר עמונה.

בעקבות הגזירה על המאחזים הרובצת עלינו, צרפנו כרוז בעניין השתתפות בפינויים מאת הרה"ג הרב שאול ישראלי זצ"ל, הרב שלמה גורן זצ"ל, הרב משה צבי נריה זצ"ל והרב אברהם כהנא שפירא שליט"א.

השיבנו אבינו לתורתך

המערכת

על גורמי החורבן

שלושת השבועות הלא הם "בין המצרים" ☉ בית שמאי ובית הלל ☉ כמי נפסקה הלכה ☉ הרב שאול ישראלי זצ"ל על מחלוקות, על חורבן ועל כבוד הזולת ☉

אמרו חז"ל (יומא ט'): "מקדש שני שהיו עוסקים בתורה ובמצוות וגמ"ח מפני מה חרבו? מפני שהיתה בו שנאת חנם". מה טיבה של "שנאת חנם" זו שהיתה בין הללו שעסקו

בתורה מצוות וגמילות חסדים?

איך ייתכן שאנשים מסוג זה

ייתפסו לשנאה עיוורת, שאין לה

אפילו הנמקה, והיא מוגדרת

הרב שאול ישראלי זצ"ל

בתור "שנאת חנם"? מסתבר ששנאה זו התפתחה ביניהם דווקא על רקע של עסק זה בתורה ובמצוות. תקופה זו של סוף בית שני מקבילה להתפתחות המחלוקות בישראל בשטח ההלכה, שהתחילה לפי קבלת חז"ל בימי הזוגות והגיעה לשיאה במחלוקת בית שמאי ובית הלל. היתה זו מחלוקת לשם שמים, ומכל מקום התפשטה המחלוקת כנראה מחוץ לעצם ההלכות השנויות בחילוקי דעות, גם על הצורה והשיטה של ניהול המחלוקת.

שלוש שנים נחלקו בית שמאי ובית הלל, ואומרת הגמרא (ערובין י"ג), הללו אומרים: "הלכה כמותנו", והללו אומרים: "הלכה כמותנו". יצאה בת קול ואמרה: "אלו ואלו דברי א-לוהים חיים והלכה כבית הלל". והסבירו שם הטעם: "מפני שנוחים ועלובים היו ושונים דבריהם ודברי ב"ש, ולא עוד אלא שמקדימים דברי ב"ש לדבריהם". ומכלל התנהגותם של בית הלל, אתה למד על צורת התנהגות בית שמאי...

כאן מצניעים חז"ל ביקורת על ניהול מחלוקת בצורה של חוסר סבלנות לדעת הזולת, וחוסר כבוד לזולת על סמך דעותיו השונות. אם אומנם עצם אפשרות של דעות חלוקות שהללו אוסרים והללו מתירים, הללו מטמאים והללו מטהרים, מסמנת ירידה בידיעת התורה, ודורות הקדמונים לא נחלקו כלל בשאלות הלכה, הרי יש צורך לדעת שגם לפלוגי זכות שיקול והכרעה וקביעת מה שנראה לו לאמת, לא פחות ממה שיש לי. ואם

7 הרב שאול ישראלי זצ"ל

אפילו אני משוכנע שטעות בידו, כיוון שלדעתו הוא האמת כדבריו, מצווה אני לנהוג בו כבוד.

הנלחם בשצף קצף על דעתו, המבזה את רעהו על שום שלו דעה אחרת משלו, אשר איננו מצמצם את הניגודים לאותו שטח שבו הם נמצאים בהכרח, ומרחיב אותם גם לשטחים אחרים, יזרה שנאה ופירוד, ישתדל להצדיק אותה בכל האמצעים עד שבסופו של דבר יגרום לפירוד מוחלט לשני מחנות יריבים, שאין דרך להשלים ביניהם, אין אפשרות לשתף פעולה בשום דבר ולבסוף זה בא לידי חורבן, והיא היא שנאת החינם שהחריבה את בית המקדש.

ישמשונו ימי "בין המצרים" המזכירים עוונות ראשונים כאות אזהרה לא להיכשל שוב באותו חטא עצמו, חטא שנאת חינם.

(תמוז תשי"ח)

השיעור מוקדש לע"נ הקדוש אשר אהרון בן אלכסנדר נחמן הי"ד
שנרצח בחברון כו' תמוז תשמ"ג

המשך בירור דרכנו

האם יש לחשוש ממלחמת אחים? ☉ האם אנו בתקופת גאולה? ☉ הרב מלמד בשו"ת בענייני השעה ☉ על מאבקים שסופם אופטימיות ☉

כיצד יש להתייחס היום לצבא, שמצד אחד מוסר את נפשו יום-יום על שמירת היישובים ושאר ארץ-ישראל וגבולותיה, ומצד שני מגייס חיילים להחריב יישובים?

התשובה מונחת בשאלה עצמה. המציאות מאוד מורכבת. בכל שנות המדינה תפקוד הצבא היה אחד – להגן על עם ישראל ועל ארץ-ישראל. כל מעשיו היו מעשי מצווה

וקדושה, והיחס שלנו לצבא היה יחס של כבוד, הערכה והכרה בערך הגדול של תפקידו. כעת, לאחר שהצבא גויס למלא את רצונה של

הרב זלמן ברוך מלמד

הממשלה ועסק בעקירת היישובים בחבל עזה ובהריסת בתי-כנסיות ופעל בניגוד למצוות עיקריות בתורה, ובכך עשה ההיפך מעניינו של הצבא לשמור על עם ישראל וארצו, היחס לחיילים שהשתתפו בעקירה הנוראה הזו הוא יחס מורכב וקשה מאוד. בעיקר האנשים שגרו בחבל עזה אינם יכולים לכבד ולהתייחס בהערכה לאנשים שגירשו אותם מבתם, אך לא רק הם אלא גם משפחותיהם והציבור כולו. מצד שני, החיילים עושים גם דברים חשובים. אני מבין מאוד ללבם של אנשים שנותנים ביטוי לכאב ולצער כלפי אותם קצינים, מפקדים וחיילים שהשתתפו במעשה הנורא הזה.

האם מושג ה"ערב-רב" שייך בימינו והאם יש להשתמש בו?

בדברי הזוהר המושג הזה מופיע בעיקר בקשר לתקופה הזו של "עקבתא דמשיחא". וכן הרב קוק משתמש בביטוי זה כלפי אנשים מישראל, שמתחברים לשונאי ישראל ורוצים את רעתם של ישראל. אם כן, המושג הזה שייך. אלא שיש לבאר במה שונה ה"ערב-רב" משאר רשעים. חז"ל משתמשים במושג "רשע" כלפי מי שעובר על מצוות התורה. לעומת זאת, המושג "ערב-רב" שייך במי שהקלוקל לא נעשה רק בפועל על-ידי מעשיו אלא מי שיש

9 הרב זלמן ברוך מלמד

קלקול בנפשו. בדברי חכמים אנו מוצאים שלאנשים בעלי מחלוקת ישנה תכונה של "ערב-רב", וכן אנשים שוודאי רוצים להרע לישראל.

למי נייחס את המעשים האלה? למי נקרא בתואר הזה? הדברים אינם כל כך פשוטים. יכול להיות שאלו שמפגינים במחסומים יחד עם ערבים נגד חיילי צה"ל, נגד כל פעולה שעושה הצבא, ומשתתפים יחד עם הערבים במאבקים נגד מדינת ישראל, שייך בהם המושג הזה. וכך גם אלה שתומכים במהלכים הללו קשורים לעניין זה. האם נרחיב את המושג הזה לאנשים נוספים? אלה שרוצים בטובת ישראל אך טועים ועושים מעשים שלדעתנו מזיקים לעם ישראל – איני יודע אם שייך בהם התואר "ערב-רב".

בספר "ארץ הצבי" מופיע שהרצי"ה התבטא ש"על יהודה ושומרון תהיה מלחמה".

מה היתה כוונתו?

אכן הרצי"ה חזר על הביטוי הזה כמה פעמים, שאם יהיה ח"ו מצב כזה שהממשלה תרצה למסור חלקים מיהודה ושומרון לנכרים, לרשעים שונאי ישראל, תהיה בתוכנו מלחמה על כך. שאלו אותו למה הוא התכוון, והוא השיב שהוא לא רוצה לבאר את מה שאמר. הוא לא נכנס לביאור הדברים, אך הוא חוזר ואומר ש"על יהודה ושומרון תהיה מלחמה". אם הוא לא נכנס לביאור דברים, איך אנחנו יכולים להיכנס לכך?

לרצי"ה היה חשוב לומר את האמירה הזאת. אם כן, מי שאומר את האמירה הזאת בשמו עושה מה שהוא חשב שצריך לעשות. ייתכן שבהתבטאות הזו הוא רצה שיסירו את המחשבה הזו לגמרי מסדר-היום. מכל מקום, אין ספק שהפועל היוצא מהאמירה הזו הוא שהרצי"ה חשב שצריך לתת ביטוי עוצמתי ביותר להתנגדות שלנו לאפשרות של מסירת חלקים מיהודה ושומרון, מארץ-ישראל. אין כל ספק שכלול בדבריו שח"ו לא יעלה על הדעת להשתתף בזה, ואף הוסיף ואמר במפורש שכל חייל וכל איש ציבור שבידו הדבר חייב לעכב מהלך כזה. אני חושב שכלול בזה גם מאבק עיקש של ביטוי הקשר שלנו לארץ-ישראל ואי הסכמה שלנו לזה. בפרטי הדברים אינני יודע לכוון למה התכוון הרב.

משתמשים היום הרבה בביטוי שאמר הרצי"ה שיש שני אל"פים יסודיים – אהבה ואמונה. האם האהבה והאמונה הללו סותרים את האפשרות להיאבק?

האהבה והאמונה הם באמת שורש כל עבודת ה'. האמונה ברבוננו של עולם היא אל"ף-בי"ת. מתוך האמונה בקב"ה ובתורה מקיים האדם את המצוות. וכן גם אהבת ה', אהבת התורה, אהבת האומה ואהבת הארץ הם ודאי יסוד הכל. יש לאהוב כל דבר שבקדושה, כל דבר שקרוב לרבש"ע. ואהבה היא התמסרות, "ואהבת את ה' א-לוהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך". אני לא רואה בכך סתירה. אדרבה, כל המאבק על ארץ-ישראל הוא למען עם ישראל. מתוך שאנו אוהבים את עם ישראל אנחנו רוצים בטובתו ועל כן אנו נאבקים על שמירת כל הארץ. קיומה של האומה והתקדמותה לקראת שלמותה תלוי בשלמותה של ארץ-ישראל שתהיה בידינו. כל המאבק הזה אינו מאבק פרטי מתוך אי התחשבות בחלקים אחרים בעם ישראל, כי אם לשם עם ישראל. לא רק שאין סתירה בין המאבק הזה לאהבת עם ישראל, אלא האחד נובע מהשני. "את אשר יאהב ה' יוכיח". כשאוהבים מישהו רוצים שהוא יהיה מתוקן, מושלם, שיהיה לו טוב, ועל כן גם מוכיחים אותו. אהבה איננה טשטוש האידיאלים והערכים, אהבה שאין לה משמעות. אהבת ישראל נובעת מכך שעם ישראל הוא עם ה', עם סגולה. זהו הקשר שבין כל אחד ואחד מישראל והקשר שבין כולם יחד. על כן, אהבת ישראל היא זו שבעצם גורמת לנו להשתדל כל כך שארץ-ישראל תישאר בידינו.

יש חשש גדול שעל-ידי המאבק על ארץ-ישראל נרחיק את הציבור מאיתנו. האם יש מקום להרגיע את המאבק ולהתעסק בנושאים חברתיים ורק לאחר שנאחיב שם שמים על הבריות נחבר אותם שוב למאבק על ארץ-ישראל?

ראשית אנו צריכים להסביר כיצד מתנהל היום המאבק על ארץ-ישראל. אנו לא מדברים כאן על כיבוש עבר הירדן, על חלקי ארץ-ישראל בצפון שעדיין אינם בידינו, על סיני שחלקו הגדול הוא חלק מארץ-ישראל המובטחת לנו. אנחנו מדברים כאן על מניעת נסיגה, מניעת ויתורים על ארץ מולדתנו שעכשיו בידינו. על כן, אין כל ספק שאי-אפשר שלא להיאבק כנגד המעשה הנפשע הזה. ובאופן כללי, קירוב רחוקים פירושו לקרב אותם לערכים, לרומם אותם לדרך התורה. קירוב רחוקים אינו יכול לבוא מתוך ויתור על דברים

11 הרב זלמן ברוך מלמד

כל כך יסודיים בסיסיים, שהם יסודי תורה. לא זו הדרכתה של התורה. "וכי אומרים לו לאדם חטא כדי שיזכה חברך?!" רק אם מדובר בחטא קל מאוד שאדם יעשה כדי שחברו יזכה במצווה גדולה מאוד אומרים לו לעשותו, אבל לא חטא גדול מאוד. כאן מדובר על לבה של האמונה. ארץ-ישראל היא מצווה כלל ישראלית ואי-אפשר לוותר עליה כדי שעל-ידי כך אולי נקרב רחוקים. יתרה מזו, אינני מאמין שעל-ידי שאנחנו נימנע מלעמוד על הערכים שאנחנו מאמינים בהם, על יסודי התורה, נוכל לקרב רחוקים. קירוב רחוקים יתממש דווקא ככל שנבטא את הנחישות והאהבה שלנו, את הקשר שלנו לתורה ולמצוות. נראה את עומק אמונתנו, והפגישה של אנשים עם מסירות הנפש היא זו שתקרב אותם בטווח הארוך. איני חושב שיש מקום לשום ויתור על ערך מסוים, על יסוד של תורה, על מצווה, כדי לקרב רחוקים.

הרציה"ה לימד אותנו שדרך הגאולה רצופה בניסיונות, וככל שמתקדמים גדלים הניסיונות. האם יש מקום להתבונן על המצב היום בניסיון בשאלה האם ניגור למלחמת אחים או לא, ואם חלילה נגיע לכך הרי שעלינו לברוח מהמאבקים?

אכן הניסיון הוא לשני הכיוונים. מחד גיסא, אנו בניסיון האם אנחנו עומדים במסירות ובגבורה על מצוות התורה להחזיק בכל חלקי ארץ-ישראל. מאידך גיסא, אנו בניסיון שלא להיגרר למלחמת אחים. מצוות התוכחה איננה מלחמת אחים. המאבק מהסוג הזה שאנו רואים בו חובה הוא רחוק ממלחמת אחים כרחוק מזרח ממערב. הרי אנו עושים את זה מאהבת אחים. איך זה יכול להביא למלחמת אחים? האם אהבה יכולה להביא למלחמת אחים? כל מהותו של המאבק הזה הוא המשכת מהלכי הגאולה, שמירת המדרגות שהגענו אליהן על-מנת שעם ישראל יהיה מתוקן יותר ויגיע לשלמות. על כן אין מקום לדבר על סכנה של מלחמת אחים מצידנו. אנחנו נמחה ונזעק ונעשה את כל המאמצים כדי להשפיע בדרך זו על ממשלת ישראל שתימנע ממעשים איומים ונוראים של עקירת יישובים ומסירתם לנכרים, אך זה לא קשור כלל למלחמת אחים. זה דמיוני.

האם מה שקרה בעמונה לא מזכיר מלחמת אחים?

זה מזכיר מחאה חריפה ותקיפה, אך לא מלחמת אחים. עומדים אנשים ומחזיקים יד ביד למרות שמאיימים עליהם עם סוסים ואלות. כל הפגנה שהיא תקיפה, שבה אנשים עומדים על תביעותיהם, מביאה למלחמת אחים? זה כלל לא קשור. ב"ה כל אלה שהולכים למאבקים האלה, כולל חסימות כבישים, אינם עושים זאת מתוך שנאה אלא מתוך אהבה, מתוך רצון להשפיע על העם להבין את החומרה של הדבר הזה ולחזור בו. מי שהוא בעל אופי של ביקורת ושנאה יכול להסתכל באופן כזה על מעשים של אנשים אחרים. "כל הפוסל – במומו פוסל".² אנו עושים זאת מתוך אהבה, מתוך ביקורת על המעשים הרעים של אחרים, יחד עם הכרה במעשיהם הטובים. צריך לעשות הבחנה ברורה בין אהבת הצד הטוב שבאדם לבין ביקורת ואף שנאה כלפי הצד הרע שבו. גם בציבור שלנו יש דברים הדורשים תיקון ואותם צריך לבקר. באנשים עצמם יש חלקים שהם סגולתיים ויש גם מעשים חיוביים טובים, ואולי אף רוב הדברים שהם עושים טובים, אך יש גם דברים מקולקלים שנגדם צריך לצאת במלוא החומרה. ייתכן שיש חריגים המתבטאים בביטויים של שנאה, אך זה לא מבטא את המהלך הכללי. תמיד יש יוצאים מן הכלל, אך היעלה על הדעת שבגללם לא נילחם על ארץ-ישראל, כדי שלא יקום מישהו ויאמר מלה לא טובה?! אני לא בעד שום התבטאויות גסות ובוטות כלפי אנשים. אנחנו מבטאים את חומרת המחשבה הזו לעקור חלקים מארץ-ישראל ולמסרם, אך אין לעשות זאת בסגנון של שנאה. זה לא נכון מצד עצמו וזה גם מזיק למאבק.

יש לדעת שהקרע בין חלקי העם אינו נובע מהמראות שהיו בעמונה, אלא זהו ביטוי לפער בדעות הקיים כבר הרבה זמן. האלימות שהשתמשה בה הממשלה היא מה שמתגלה כלפי חוץ, ולא ניתן לגשר על הפער הזה רק על-ידי הימנעות ממאבקים. מעת היוסדה, התבססה המדינה על אי נגיעה בנקודות רגישות שיכולות להביא לקרע בעם. כעת היא חוצה את הגבולות ומגלה את הפער בין חלקי העם. לא יעלה על הדעת שאנו נוותר על אחת ממצוות התורה למען האחדות. עלינו להציב את הגבול ולהתריע בפני הממשלה על הסיכון הגדול במהלך כזה שיכול להביא לקרע גדול יותר ולאבדן הערכים של האומה.

13 הרב זלמן ברוך מלמד

לאחרונה התפרסם מאמר שבו נאמר שרוב רובם של הפוסקים, ראשי הישיבות והמכנינות אמרו שבמעגלים השני עד החמישי לא צריך לסרב פקודה. האם יש למדד הזה מקור הלכתי?

ראשית יש להגדיר: עקירת יישובים מארץ-ישראל ומסירתם לנוכרים זהו איסור תורה מוחלט. אם הממשלה מחליטה על כך, היא עושה איסור. ואם אחרים מבצעים את מה שהממשלה החליטה, הם עושים בפועל את האיסור. כל מי שיש לו חלק במהלך הזה הוא שותף לאיסור תורה מוחלט. אסור להיות מסייע לדבר עבירה. וככל שהאיסור גדול יותר כך חומרת המסייע גדולה. "על פי שנים עדים או שלושה עדים יומת המת" – אמרו חכמים: שאפילו שהשלישי אינו מסייע, שכן אפשר להעיד בלעדיו, הוא נענש באותו עונש שנענשו השניים שעליהם העדות נסמכה. לגבי מי שמשותף באיסור כזה, אין הבדל בין המעגלים השונים, "כחלק היורד למלחמה וכחלק היושב על הכלים". על כן, אינני יודע שום טעם לאמירה הזו. אומנם הרב ליכטנשטיין סובר שסירוב פקודה הוא סכנה להתפוררות הצבא, אבל בעיני אין לזה שום אחיזה במציאות. סירוב פקודה רק יחזק ויעצים את הצבא, ייתן לכל אדם את היכולת להזדהות עם מה שהוא עושה, והצבא לא יהיה רק צבא של פקודות ומשמעת באופן עיוור אלא יהיה שותף לדרך ולרעיון העומד בבסיס הצבא. אם כן זה תלוי בגישה למציאות. שיטת בריסק לחשוש בכל מיני חששות בלי גבול, אבל המציאות אינה כן. אין סכנה להתפוררות הצבא ולא למלחמת אחים. זה הכל דמיונות.

האם יש לשנות את הנוסח של התפילה לשלום המדינה, כיוון ש"ראשית צמיחת גאולתנו" אולי הפסיקה לצמוח?

אין כל ספק שאנו נמצאים בתהליך של גאולה שהתחיל עוד לפני קום המדינה, מתחילת קיבוץ הגלויות של עם ישראל לארצו. עם הקמת מדינת ישראל, עת נפתחו שערי ארץ-ישראל וכל יהודי יכול לעלות אליה, חל שינוי עצום בתהליך של התקבצות עם ישראל לארץ. על כן ודאי התהליך הזה הוא תהליך של גאולה, המשך צמיחת גאולתנו. לפעמים יש בצמח ענף שיש בו קלקול והוא נחתך, אבל העץ רב פירות. אין להשוות את המציאות שלנו היום למה שהיה לפני כחמישים, מאה ומאתיים שנה. אנו נמצאים במצב של השתחררות

מעול גויים. אומנם לא הגענו עדיין למצב שבו השלטון הוא של תורה, אך אין כאן שלטון של גויים. כלומר, אנו בתהליך התקדמות על אף המעצורים והמכשולים שבדרך. וזוהי דרכה של הגאולה. אמר הגאון כמה וכמה פעמים שבגאולה יהיו הרבה מכשולים ושלא ניסוג, משום שנדע שהמכשולים הם חלק מתהליך הגאולה, "עת צרה היא ליעקב וממנה יושע". אמנם חשבנו שהצרות תהיינה מבחוץ, וכעת הצרות הן פנימיות, אבל גם זה מדרכי הגאולה.

יחד עם זאת, אפשר להסתכל בצורה חיובית על המציאות, שהרי אילו הנוכרים לא היו נלחמים נגדנו, כל הוויכוח איך לנהוג בחלקי ארץ-ישראל כלל לא היה קיים. אנו בתהליך של התקרבות עם ישראל לארץ-ישראל ולתורת ישראל על אף העיכובים. המהלך הזה ילך ויתקדם, וככל שהקשיים יתגברו זה יהיה סימן שאנו מתקדמים בתהליך הגאולה.

לגבי התפילה, בישיבה עשינו שינוי בנוסח, ואנו מתפללים שהקב"ה יעמיד בראשו אנשי חיל ויראי א-לוהים, אנשי אמת ושונאי בצע. כך זה יותר מושלם. צריך להתפלל מה שהלב מבקש. הוא לא מבקש שדווקא אותם אנשים שאינם שומרי תורה ומצוות ועושים דברים שפוגעים בתורה ובמצוות יישארו בשלטון. על כך שהם יחזרו בתשובה כולנו מתפללים, אך הם לא חייבים להיות דווקא בשלטון. שם ראוי שיהיו אנשים המתאימים להיות מנהיגים של עם ישראל.

צריך לזכור שאין בתפילה לשלום המדינה גדר של קדושה. אין היא כמו התפילה שתיקנו אנשי כנסת הגדולה, שכיוונו בה כוונות עליונות וכל ברכה בה נתקנה על-פי רוח הקודש, כפי שכותב "נפש החיים". לכן אפשר לשנות גם את התפילה על חיילי צה"ל לפי הצורך. אנו מתפללים שחיילי צה"ל יצליחו במלחמתם באויב, אך לא שיצליחו בכל משימותיהם, כיוון שחלק מהמשימות נוגד את התורה. לא צריכים להיאחז בסגנון מסוים ולקדש אותו ולחשוב שמי שזז ממנו פגם בכבודה של המדינה. התפילה צריכה לצאת מן הלב ולא להיאחז במלים. התפילה הזו נתקנה בתחילת קום המדינה והרבנות הסכימה עליה, אך לא במובן של גדר מנהג מחייב.

אם חלילה יבואו חיילים לפנות מקום מסוים, כיצד עלינו להגיב?

15 הרב זלמן ברוך מלמד

אנו צריכים, ככל שניתן, להשפיע על ראשי הציבור, על הממשלה, שתסור מהכוונות הרעות הללו ושתתעסק בדברים יותר חשובים ולא תגרום לשבר בעם. גם אם חלקו הגדול של הציבור אדיש או מסכים למעשי הממשלה, יש ציבור שהדבר הזה מאוד מכאיב לו ויש גבול למה שאפשר לעשות. זהו נושא מאוד עמוק ועקרוני, ועל כן אנו צריכים לתת לזה את הביטוי המקסימלי האפשרי. יש לעשות את כל הפעולות עוד לפני ההחלטה לביצוע המעשה. אם ח"ו כל מה שנשתדל קודם לכן לא יועיל, הדרך שאנו צריכים לנקוט היא עמידה נחושה, היאחזות בקרקע ואי נתינת אפשרות לצבא לעקור אותנו בקלות ממקומנו. יש לעשות זאת מתוך אהבת ישראל ובמלוא התקיפות והנחישות – לא על-ידי התבטאויות חריפות אלא על-ידי ביטויים של אהבתנו ודבקותנו בארץ-ישראל ואי יכולתנו להיפרד ממנה. אנחנו נעשה את שלנו, ואולי כשהעובדה הזאת תיראה פעם אחר פעם תיווכח הממשלה כמה הדבר הזה כואב וייתכן שתחדל. אם ח"ו הממשלה לא תתחשב בהבעה הזו, ייזכר בהיסטוריה שהיו אנשים בעם ישראל שלא רצו בעוולה הזו ועשו את כל המאמצים כנגד זה. כך לא יהיה חלילה חילול השם נורא כזה כאילו כל עם ישראל הסכים לרעה הגדולה הזו של נתינת חלקים מארץ ה' לידי שונאי ישראל.

אומנם דיברנו על הקשיים והמאבקים שאנו נמצאים בהם, אך הרי אלו הם חבלי לידה. אנחנו הולכים ומתמודדים עם הקשיים הללו מתוך הכרה שדרכם תבוא הגאולה. כנראה שעלינו לעבור את הייסורים הללו ולהתמרק על ידם. כך הגאולה הולכת ומשתכללת. אנחנו במבט קדימה. ארץ-ישראל הולכת ונבנית. עם ישראל הולך ומתקדם, חוזר לארצו. התורה כל הזמן הולכת ומתעמקת, מתרחבת ומתגדלת. יש תהליך של רבים ששבים לתורה ולמצוות. אנו נתקלים במאבקים שדיברנו עליהם תוך כדי העלייה הקשה. יש כל מיני מחסומים ומעצורים ולפעמים אנחנו מתעכבים, אך העלייה היא מתמדת. לכן אנו מלאים עידוד, שמחה וביטחון בריבוננו של עולם ומקבלים הכול באהבה, ויחד עם זה מתפללים שהקב"ה יקרב את גאולתנו ויצמצם את ההתמודדויות והייסורים. ואולם אם הוא חושב שכך הוא הסדר, ודאי שזה הטוב ואנו מקבלים הכול באהבה.

השיעור מוקדש לע"נ הקדוש אשר אהרון בן אלכסנדר נחמן הי"ד
שנרצח בחברון כ' תמוז תשמ"ג

לעת הזאת, עם ישראל

חי ומרגיש

מהי הגדרת מסירות נפש? חיים בצל סכנות וקשיים?
מאבק נחוש כנגד עקירה? הרב ולדמן על דרכנו לעת הזאת
לאורו של הרצי"ה

מסירות נפש על ארץ-ישראל

מהחוברת שנקראת "דרכנו לעת הזאת" יוצא מסר לראש הממשלה ולממשלה המתכננים בפועל חלילה עקירת עשרות אלפי יהודים מבתיהם בארץ-ישראל, ומסירת חלקי

יהודה ושומרון לידי החמאס, והמסר הוא: אתה יכול להמשיך לתכנן ולבצע, אל תדאג, לא יהיה מאבק, הכול יהיה בשלום.

בכלל אין בחוברת זכר לתכניות הפשע של ראש הממשלה, כאילו אין הסכנה הזאת נוגעת לרבבות אחינו בישי"ע. האם הרבנים החשובים החתומים על החוברת הזאת אינם חיים "בעת הזאת"?

החוברת מדברת על הצורך לקרב את העם אל שורשי התרבות והזהות שלנו, אך נכון בוודאי, אבל איך מותר לרבני קהילות, ובתוכם קהילות בישי"ע, להתעלם מהסכנה הקרובה חלילה הרובצת על יישוביהם ובתיהם, ואיך אפשר לשתוק כשממשלת ישראל מתכננת למסור חלקים מרכזיים ביהודה ושומרון לשלטון זר של טרוריסטים המתכננים לשלוח טילים לכל אורכה של ארץ-ישראל, כפי שעושים היום מחבל עזה? האם "שתקו רבנן" זוהי אחריות מנהיגותית רבנית לחיי עם ישראל וארץ-ישראל! הלא הצורך הדחוף ביותר הוא לעודד ולחזק את אחינו היקרים מתיישבי ארץ-ישראל להמשך האחיזה והדבקות באדמה ובכל בית ביישובי ארץ-ישראל, ולמנוע בכל עוז את הפשע של עקירת יהודים מביתם. הלא

צריך להזהיר את ראש הממשלה שלא יעזיז לבצע עקירה נוראה העלולה לקרוע קרע בעם, שקשה יהיה לתקנו.

בחוברת יש פרק הנקרא "הזכות על ארץ-ישראל", ואומנם יפה נאמר שם "ארץ-ישראל כולה שייכת לאומה הישראלית כולה בכל דורותיה שהיו ושיהיו... אין רשות מוסרית לשום יהודי לוותר על זכות העם היהודי בארץ ישראל..." על-פי החינוך שאנו קיבלנו מרבנו הרב צבי יהודה זצ"ל, היינו מצפים שתהיה מסקנה מעשית לקביעה הזאת. ומה אנחנו מוצאים כמסקנה בחוברת "דרכנו לעת הזאת"? "ועל כן למרות שמדינת ישראל ומוסדותיה הפקירו למגינת לבנו את חבל ימית וחבל עזה, עקרו את מתיישביהם הנאמנים ומסרו את השלטון על חבלי ארץ אלו לגרועים שבאויבנו" – מעשים נוראים אלה לא

מוגדרים כפשע חלילה – "אין אנו מתנתקים מן המדינה ומוסדותיה ולא מן הצבא". שומו שמים, איך ייתכן שאין כאן קריאה ליהודים נאמנים ומסורים מיישבי יהודה ושומרון לקום ולהתנגד בכל תוקף בכדי למנוע פשע נוסף של גירוש עשרות אלפי יהודים מייש"ע ומסירת אדמות ההר לאויב, אלא רק המשך התעלמות והשתקה מהסכנה החמורה לעמנו וארצנו!! מוכרחים לומר ברורות: יש בכך גם התעלמות והשתקה של דברי מורנו ורבנו הרב צבי יהודה זצ"ל. בקריאה הגדולה והחשובה "לא תגורו", שהיתה והינה מורת הדרך לכל תהליך ההתיישבות

המאבק על ארץ-ישראל, מובאים הדברים הבאים: "חטא ופשע מסירת קרקעותינו לידי גויים אינו אלא חולשה של חסרון דעת אמונה ולא יותר – וזה לא לטובתם של ישראל אלא לרעתם ולכישלונם חלילה, כמו לרדיפתם ולסכנתם, ה' ישמרנו ולחרפתם ולדראונם". "אין שום צד היתר, לאיסור תורה זה של מסירת קרקעותינו לגויים, ח"ו, לצמיתות ובהחלט, ולפיכך החיוב על כל אדם מישראל, ועל כל גדול תורה בישראל, על כל איש צבא בישראל למנוע ולעכב את זה בכל אומץ ועוז, ומן השמים יסייעונו".

איך ייתכן שאין כאן קריאה ליהודים נאמנים להתנגד בכל תוקף בכדי למנוע פשע נוסף של גירוש עשרות אלפי יהודים מייש"ע

וכי אין בדברים האלה הפקרת אחים מתיישרים ונאמנים לגזירות הגירוש של ממשלה חסרת אחריות ואמונה ציונית? וכי לא מגיע לציבור יקר זה ברכות של עידוד וחיזוק מידי רבני ישראל?

בחוברת מובאים הדברים הבאים: "מסירות נפש על ארץ-ישראל אינה נמדדת לפי כוחניות המאבק נגד המשטרה והצבא כי אם בהוויית החיים המופתית שהראו לנו בעצם מפעל חייהם המפואר (של תושבי גוש-קטיף) במשך 30 שנה". האם מסירות נפש שייכת וקיימת רק בעצם מפעל חיים מפואר ונעלה ואין מסירות נפש באחיזה תקיפה, באדמה ובבית, כדי למנוע את עקירתם והריסתם? הלא זוהי מסירות הנפש שרבינו הרב צבי יהודה זצ"ל חזר עליה שוב ושוב בקריאות המיוחדות ובשיחות שלו "דבר זה לא יקום ולא יהיה, ולא ינשלו אותנו מחלקים של ארצנו. מחויבים אנו כולנו במסירות נפש. וממשלה שעושה הסגר בארץ כמו שעשו תחום מושב ליהודים ברוסיה – לא תהיה כזאת בישראל" ("ארץ הצבי" לט, כג). ועל אחת כמה וכמה כשמדובר על גירוש יהודים מאדמתם ומסירתה לידי האויב, שאז בוודאי מחויבים אנו במסירות נפש זו על שלמות ארצנו. וכן כותב רבנו "שעל הארץ הזאת, לכל גבולותיה, אנו מחויבים במסירות נפש כשמגיע מצב של כפייה, אם תהיה מצד הגויים או אילו חלילה מצד יהודים בגלל שיבושי פוליטיקה ושיבושי דעות" (שם עמ' כה).

עם ישראל קום וחיה!

בקשר עם חובת מסירות נפש זו על ארץ-ישראל קרא רבנו את הקריאה זאת: "אם איזה שר שהוא התבטא ואמר שלא איכפת לו אם נצטרך להשיג אשרת מעבר למקומות שלנו מהגויים – כלפי זה אנו צריכים להודיע ולומר בפירוש: מה שלא איכפת לו אין זה חשוב, דברים בטלים ומבוטלים, לכלל ישראל זה איכפת, לריבונו של עולם זה איכפת, לכולנו, לכל מיליוני היהודים זה איכפת... אני קורא לעם ישראל קום וחיה!"

"עם ישראל חי ומרגיש ועומד מעל ל"לא אכפתיות" הזו. נדע שעם ישראל חי וקיים, דוד מלך ישראל חי ומלכות ישראל חיה וקיימת. ובשם א-לוהינו נדגול ונרומם את דגל הצבא את דגל המלכות ואת דגל הקדושה ואת דגל התורה ודגל יראת שמים".

אנחנו גם אומרים היום, עם ישראל חי. אומנם חלק מאתנו במצב מוחלש ומבולבל על-ידי חולשות אמונה והפחדות של מנהיגים שמנותקים מחיי העם, מנותקים מחיי הארץ ומנותקים מחיי אמונה. התפקיד המרכזי של אנשי אמונה, ובראשם הרבנים, הוא ללמד כוחה של אמונה ומסירות נפש שתקרין אחריות ואהבה אל כל עמנו וארצנו. זוהי דרכנו לעת הזאת, בעמידה כחומה בצורה מול הסכנה של עקירת יישובים וגירוש יהודים מאדמתם חלילה. רק דוגמה זאת של אמונה של גדולי רבנינו תפתח את הלבבות לעיסוק בשורשי התרבות והזהות שלנו, ולחדור ולהשפיע על כל הלבבות באהבה ואמונה. כי הלא למדנו לדעת כי קירוב לבבות והשפעה חינוכית מוכרחים להיות משולבים בחיזוק ההתיישבות בארץ-ישראל. כה הם דברי רבנו: "להגביר את מאמצי החינוך הדתי המאמין

התפקיד המרכזי של אנשי אמונה, ובראשם הרבנים, הוא ללמד כוחה של אמונה ומסירות נפש שתקרין אחריות ואהבה אל כל עמנו וארצנו

במעשי ה' צור ישראל וגואלו, ומקבץ נדחיו ובוני ארצו, ודאי חשוב מאוד – ובשום אופן לא חשוב יותר מזה של ישוב ארצנו והתנחלות שממותיה... חלילה לחדול מהתנחלויות של ישובנו ארצנו ושממתה. עם שקידת ההתנחלויות צריך להרבות חינוך והסברה לחשיבותה החיונית".

"חי אני וימלא כבוד ה' את כל הארץ"

דרכנו לעת הזאת מחייבת את רבנינו לצאת באזהרה ברורה לממשלתנו: אל תעזו לחשוב על ביצוע פשע נוסף וחמור של גירוש יהודים מביתם והפקרת אדמתם – אדמתנו לאויב. דעו שזה לא ילך לכם, תדעו שזה לא ילך, עם ישראל חי, ובמסירות נפש יגן על חיי ארצו, ביתו ואדמתו. זכרו את השבועה שנשבע הקב"ה בעת משבר המרגלים "חי אני וימלא כבוד ה' את כל הארץ. כי כל האנשים הרואים את כבודי ואת אותותי... ולא שמעו בקולי. אם יראו את הארץ אשר נשבעתי לאבותם וכל מנאצי לא יראוה". עם ישראל חי ראוי למנהיגות חיה ומאמינה ושואפת לראות את כבוד ה' בארץ. מנהיגות זו חייבת להבין שלא תוכל לפגוע בכבוד ה' ההולך ומתגלה בכל מרחבי ארצנו. רבנים יקרים השואפים

להורות דרך לעת הזאת יקומו לעזרת עם ה' בגיבורים ויזהירו מיצירת קרע בעם שימנע מהם ראיית כבוד ה'.

מסר זה של אמונה חייב להיות משודר למתיישבי יש"ע ולכל העם כולו. גם אם ישנם חלקים בעמנו שקשה להם לקלוט מסר זה מרוב כאב, חולשה ופחדנות, הלא יבוא זמן, והוא קרוב, ויתעוררו מתרדמתם לראות את האמת. לכשיפקחו עיניים לראות נכוחה את מציאות חיינו, יחפשו גילויים חיים של אמונה, נחישות ורוממות רוח שיוכלו להידבק בהם וללכת בדרכם. בראש הגילויים האלה מוכרחים אתם רבני ישראל לעמוד בקומה לאומית זקופה ללא פחד ומגור. הקב"ה יחזק אתכם לתקן את "דרכנו לעת הזאת" ולהשמיע ברמה דברי עידוד וחיזוק להמשך עמידתנו כולנו מול הסכנה החמורה והמוחשית לעם ישראל ולארץ-ישראל, ויחוש כל הגוי כולו את אור ה' המאיר את דרכי גאולתנו ויכריז: אשרינו כולנו שזוכים לראות את קיום השבועה הא-לוהית "חי אני וימלא כבוד ה' את כל הארץ".

לא תהיה גלות שלישית

- בשנים האחרונות עולה בלב הספק בזיהוי תקופתנו כגאולה
- הרב שטיינר באוסף מקורות על ודאות הגאולה האחרונה

מן הנביאים ומן הכתובים, מדברי חז"ל בגמרא ובמדרשים, ומדברי ראשונים ואחרונים – מקובלנו שהגלות חוסלה, ואנחנו ב"ה בתהליך של גאולה אחרונה. להלן לקט מצומצם של מקורות.

הרב חיים שטיינר

התשועה שלנו - תשועה עולמית

בישעיהו (לה, י) נאמר: "וּפְדִינִי ה' יִשְׁבֹּן וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרֶנְהָ וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל רֵאשִׁים שְׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה וְשִׂיגוֹ וְנִסּוֹ יִגְוֹן וְאַנְחָה". המלבי"ם אומר על המלים "שמחת עולם" שהן רומזות לכך שהגאולה שלנו היא האחרונה, ולא תהיה יותר גלות, אלא גאולה לעולם. בגאולה זאת יהיו גם ששון – שמחה גלויה – וגם שמחה בלב.

בהושע (ו, ב) נאמר: "חֲנִינוּ מִיָּמִים **בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי** יִקְמְנוּ וְנִחַיָּה לְפָנָיו". הרד"ק בשם האבן עזרא מסביר שם שהמלה "יומיים" רומזת לגלות מצרים וגלות בבל. ו"שלישי" לגלות הארוכה שלנו. ועניינו של הפסוק הוא שאחרי הגלות שלנו – לא נגלה יותר לעולם ונחיה תמיד לפני הקב"ה (וכן במצודת דוד שם).

בעמוס (ט, יא) נאמר: "בַּיּוֹם הַהוּא אֶקִּים אֶת סֵפֶת דָּוִד הַנִּפְלֵת וְגִדְרֹתַי אֶת פְּרִצִיָּהוּ וְהִרְסֹתִיו אֶקִּים וּבְנִיתִיהָ כִּימֵי עוֹלָם". מדובר שם על מצב הגאולה אחרי הגלות שלנו – גלות אדום. ורש"י שם אומר שסוכת דוד הנופלת היא מלכות בית דוד. ובהמשך נאמר (בפסוק טו): "וּיִנְטְעוּתֵימָם עַל אֲדָמָתָם וְלֹא יִנְתְּשׂוּ עוֹד מֵעַל אֲדָמָתָם אֲשֶׁר נָתַתִּי לָהֶם אָמַר ה' אֱלֹהֵי לְהִידָן" ועל זה אומר המלבי"ם: לא ילכו עוד בגלות לעולם!

בַּחֲבֻקֹק (ב, ג) נֹאמֵר: כִּי עוֹד חֲזוֹן לְמוֹעֵד וְיִפְתַּח לִקְרָא וְלֹא יִכָּזֵב אִם יִתְמַהֲמַה חֲכָה לוֹ כִּי בֹא יָבֹא לֹא יִאָּחֵר" וּבִיָּאֵר שֶׁמֶלְבִּי"ם: אַחֲרֵי שִׁיגָּאֵלוּ יִשְׂרָאֵל מִבָּבֶל – יִגְלוּ שׁוֹב, אֲבָל אַחֲרַי כִּךְ לֹא תִהְיֶה גְלוֹת נֹסֶפֶת, אֲלֵא תִהְיֶה תְּשׁוּעָה עוֹלָמִית.

בְּדִנְיָאֵל (יב, ז) נֹאמֵר: "וְנֶאֱשַׁמַּע אֶת הָאִישׁ לְבוֹשׁ הַבְּדִים אֲשֶׁר מִמַּעַל לְמִימֵי הַיָּאֵר, וְיָרֶם יָמֵינוּ וְשִׁמְאֵלוּ אֶל הַשָּׁמַיִם, וְיִשָּׁבַע בְּחַי הָעוֹלָם: כִּי לְמוֹעֵד מוֹעֲדִים וְחֻצִּי, וְכִכְלוֹת נִפְצָ יָד עַם קִדְשׁ, תִּקְלִינָה כָּל אֲלֹהִי". וּבִרְשׁ"י – אַחֲרֵי שִׁהְיוּ שְׁפִלִים מְאוּד, וְתִכְלָה גְבוֹרָתָם – תִּכְלִינָה הַצְּרוֹת וַיִּבּוֹא מִשִּׁיחַ!

מְדַבְּרֵי הַגְּמָרָא – גְּאוּלָּה לֹא תְלוּיָה בְּתְשׁוּבָה

הַפְּסוּק הַזֶּה בְּדִנְיָאֵל מוּבָא בְּמִסְכַּת סְנֵהֲדְרִין (דף צז:), שֶׁשׁ יֵשׁ מַחְלוּקַת גְּדוּלָּה בֵּין ר' אֲלֵיעֶזֶר ר' יְהוֹשֻׁעַ; לְדַעַת ר' אֲלֵיעֶזֶר גְּאוּלָּה תְלוּיָה בְּתְשׁוּבָה, וְאִם לֹא עוֹשִׂים תְּשׁוּבָה – לֹא נִגְאָלִים. וְלְדַעַת ר' יְהוֹשֻׁעַ גְּאוּלָּה לֹא תְלוּיָה בְּתְשׁוּבָה. כֹּל אֶחָד מֵהֶם מְבִיא רְאִיּוֹת מֵהַתְּנ"ךְ לְשִׁיטָתוֹ, וּבִסוּף מְבִיא ר' יְהוֹשֻׁעַ אֶת הַפְּסוּק הַנ"ל בְּדִנְיָאֵל וּמְסַיֵּמֵת הַגְּמָרָא: "וְשִׁתַּק ר' אֲלֵיעֶזֶר". עַל שִׁתִּיקְתוֹ הַסְּבִירוֹ הַמְּפָרְשִׁים (הֵיד רְמָה וְהַרְמַב"ן בְּסִפְרֵי הַגְּאוּלָּה ב) שֶׁהִיתָה שִׁתִּיקָה כַּהוֹדָאָה, וְהַהֲלָכָה כְּר' יְהוֹשֻׁעַ שֶׁהַגְּאוּלָּה לֹא תְלוּיָה בְּתְשׁוּבָה.

בְּהַמְשַׁךְ הַגְּמָרָא נֹאמֵר (דף צח):

וְאִמֵּר ר' אָבָא: אִין לֶךְ קָץ מְגוּלָּה מְזָה, שְׁנֵאמֵר (בִּיחֻזְקָאֵל לוֹ) וְאַתָּם הָרִי יִשְׂרָאֵל עֲנִפְכֶם תִּתְּנוּ וּפְרִיכֶם תִּשְׂאוּ לְעַמִּי יִשְׂרָאֵל כִּי קָרְבוּ לְבֹא", וְהַסְּבִיר שֶׁרִשׁ"י: כְּשִׁתְּתוּ אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל פְּרִיָּה בְּעֵין יָפָה, אִזּוּ יִקְרַב הַקָּץ, וְאִין לֶךְ קָץ מְגוּלָּה יוֹתֵר, כְּלוּמֵר – כְּשִׁתְּהִיָּה פְּרִיחָה גְּדוּלָּה, זֶה סִימָן מוּבָהֵק שֶׁהִגִּיעַ קָץ הַיָּמִים.

וּבִסְפָרוֹ שֶׁל מֶרֶן הֶרֶב צְבִי יְהוּדָה הַכֹּהֵן קוֹק "לְנִתִּיבוֹת יִשְׂרָאֵל", הוּא מְסַבֵּיר בְּשֵׁם רַבָּה שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם, הֶרֶב ר' זֹנְדֵל סֶלְנֵט, שֶׁאַחֲרֵי שֶׁהַגְּמָרָא הִסִּיקָה שֶׁהַגְּאוּלָּה לֹא תְלוּיָה בְּתְשׁוּבָה – אִיד נִדַּע מָה זְמַן הַגְּאוּלָּה? אֲלֵא הַסִּימָן יִהְיֶה קִיבוּץ גְּלוּיּוֹת וּפְרִיחָה כְּלִכְלִית חֻקְלָאִית, גַּם בְּלִי חֲזָרָה בְּתְשׁוּבָה.

וְזוּוּהִי הַמְּצִיאָאוֹת שֶׁאֵנּוּ רוֹאִים בְּעֵינֵינוּ.

לדברי חז"ל במדרשים ולדברי גדולי הדורות, אנחנו בקץ הגלות

בראשית רבה (פרשה צב) על הפסוק כאשר שכולתי שכלתי: כאשר שכולתי – בחורבן

ראשון. שכלתי – בחורבן שני... ולא אשכל עוד!
כלומר לא תהיה גלות נוספת.

איך נדע מה זמן
הגאולה? אלא הסימן
יהיה קיבוץ גלויות
ופריחה כלכלית
חקלאית, גם בלי
חזרה בתשובה וזוהי
המציאות שאנו רואים.

וכן במדרש תנחומא (פרשת שופטים ט) על
הפסוק בזכריה (יג, ח): "וְהָיָה בְּכָל הָאָרֶץ נְאֻם ה' פִּי
שְׁנַיִם בָּהּ יִפְתָּחוּ וְיִנְעוּ וְהַשְּׁלֵשִׁית יִנְתָּר בָּהּ": פי שניים
– זו גאולת מצרים וגאולת עזרא (שאחריהן היתה
גלות). השלישית – כלומר הגאולה שלנו – אין לה
הפסק.

ועיין עוד במכילתא דר' ישמעאל בשלח, ובמדרש
תהילים מזמור קכא, ועוד.

ובספר נצח ישראל, למהר"ל מפרג, פרק מח – "התשועה העתידה להיות אין אחריה
שעבוד... שנאמר ישראל נושע בדי' תשועת עולמים..."

והגר"א, בספר אבן שלימה יא, ט: "אבל קץ האחרון – אינו תלוי בתשובה אלא
בחסד".

ובספר אור החיים (ויקרא כה, כה): "כי קץ הגלות ישנו, אפילו יהיו ישראל רשעים
גמורים ח"ו".

הדורות האחרונים כאתחלתא דגאולה

בתשובה לשאלה כיצד ומתי חלה תקופת התחלת הגאולה, כותב רבינו מרן הרב צבי
יהודה הכהן קוק (לנתיבות ישראל, מאמר לביורורה של הליכת גאולתנו): "התשובה ערוכה
ושמורה בדברי רבותינו הגאונים הצדיקים רועי ישראל בדורותינו האחרונים, על פי דברי
חז"ל ורבותינו הקדמונים".

וכאן הוא מונה אחד-עשר גדולי הדור אשר מזהים בבירור את שנותינו כתאחלתא דגאולה: ר' אליהו גוטמכר ור' צבי קלישר – מתלמידי ר' עקיבא איגר; הרב ר' יהודה אלקלעי; הרב ר' יהושע מקוטנא (שכתב שקיבוץ גלויות הוא אתחלתא דגאולה, ובפרט כשההתעוררות לעלות לארץ-ישראל מופיעה גם אצל אנשים שאינם נמנים על תלמידי החכמים); השפת אמת; הרב ר' יצחק אלחנן; החפץ חיים (שאמר "הנה המעשה מתחיל כבר"); האדר"ת; הרב ר' יצחק בלאזר; הרב ר' יחאל מיכל מאוסטרובצה; ובסידור עולת ראיה כתב: "והאוכלוסא שתהיה בא"י במספר הראוי ששים ריבוא, תהיה תחילת קרן לבית יעקב" וכו'.

וכאן הוא מונה אחד-
עשר גדולי הדור אשר
מזהים בבירור את
שנותינו כתאחלתא
דגאולה: השפת אמת,
החפץ חיים, האדר"ת
ועוד

מרן הרב אברהם יצחק הכהן קוק התייחס במפורש לנושא מאמרנו זה בספר אורות התחיה כו': "אחרי המגרעות הרבות שאנו רואים בדרכי חיינו הכלליים בדורנו בכלל ובא"י בפרט. הננו מוכרחים להרגיש שאנו נולדים מחדש, מתחית המדרגה הננו

הולכים ונוצרים עוד הפעם כימים מקדם. כל הרכוש הרוחני של העבר הולך ונבלע לכאורה במקורו, ויוצא הוא בפנים חדשות, מקוטנות הרבה בכמותו, אבל רעננות מאד ועלולות לצמיחת גדולה, מלאה חיים עזיזים, באיכותו. הננו קרואים לעולם חדש מלא זוהר עליון, לתקופה חדשה שתעלה בחסנה על כל התקופות גדולות הערך שקדמו לה, **מאמין הוא העם כולו, שאין גלות עוד אחרי הגאולה ההולכת ומתחלת שלפנינו, ואמונתו העמוקה הזאת היא בעצמה רז קיומו היא**, סוד ד' נגלה במהלכו ההיסטורי, והמסורת העתיקה מעידה על אור נשמתו המכרת את עצמה ואת כל יחוסי מאורעותיה עד דור אחרון, דור צופה לישועה קרובה".

וכן במכתבו המפורסם לבני-עקיבא: "מדת רבי עקיבא המיוחדת שהיא מתעוררת עכשיו בזמן צמיחת הישועה, להיות לנו לאור עולם התלהבות ומסירות לחזק כל חזון של גאולה ותחיה לישראל וארצו, ודווקא מפני שהחזון בשעתו נכשל ובר כוכבא נפל ועמו נפל ישראל, בבחינת חירותו הלאומית, בטוחים אנו כי תורת אמת אשר בפה קדוש יבוא תור

לה, והתור הזה הולך ובא ולא תקום פעמים צרה ולא לחנם לחם ישראל מלחמת קיומו ונצחו עד דור אחרון ועד בכלל".

רוב גדולי ישראל ראו בהקמת המדינה אתחלתא דגאולה

בספר "התקופה הגדולה" של הרב ר' מ. כשר הוא מביא דעת תורה מחודש טבת תשי"ט בדבר הצבעה לכנסת בעבור החזית הדתית המאוחדת.

בפתיחת הכרוז נאמר: "נודה לד' על שזכינו ברוב רחמיו וחסדיו, לראות את הניצנים הראשונים של אתחלתא דגאולה, עם הקמתה של מדינת ישראל".

אחרי חתימת הרבנים הראשיים לישראל – הרב ר' יצחק אייזיק הלוי הרצוג והרב ר' בן ציון מאיר חי עוזיאל – מופיעה רשימה של עשרות רבנים, דיינים, אדמו"רים וראשי ישיבות, ובהם: הרב צבי פסח פרנק, הרב יעקב משה חרל"פ, הרב יחזקאל סרנא (ראש ישיבת חברון), הרב משולם ראט, הרב י"מ טיקוצינסקי, הרב זוין, הרב שלמה זלמן אוירבאך, הרב אונטרמן, הרב ישראלי, הרב מישקובסקי (ראש ישיבת כפר חסידים) ועוד רבים.

וכך מסכם זאת הרב עובדיה יוסף, בחוברת תורה שבע"פ בשנת תשל"ד: "הן אמנם רבים ועצומים מגדולי ישראל רואים בהקמת המדינה אתחלתא דגאולה וכעין מ"ש הירושלמי (ריש ברכות), ר' חייא ור' שמעון בן חלפתא היו מהלכים וראו איילת השחר שהיה בוקע אורה. א"ל ר"ח לר"ש בן חלפתא ברבי: כך היא גאולתן של ישראל, בתחילה קמעה קמעה כל מה שהיא הולכת היא רבה והולכת, מ"ט כי אשב בחושך ה' אור לי. הגר"מ כשר שליט"א, בספרו התקופה הגדולה (שעד-שעת), הביא כרוז בשם דעת תורה שחתומים עליו כמעט כל גדולי הדור והם מכנים את הקמת מדינת ישראל בשם 'אתחלתא דגאולה' מ"מ הואיל ועדיין רבה הדרך כדי להגיע אל המנוחה ואל הנחלה הן מבחינה מדינית וצבאית, והן מבחינה מוסרית ורוחנית, לפיכך אין לחייב לגמור ההלל בברכה...".

האדמו"ר מגור כתב מכתב להורי תלמידים בחו"ל, כאשר פרצה מלחמת המפרץ. באגרתו הוא מצטט מקור מהזוהר שלא יהיה עוד אסון וגלות מארץ הקודש (נדפס בביטאון

עולם החסידות, ניסן תשנ"ו). וכך הוא כותב: "בטוחים אנו בהשי"ת כי לא יטוש את עמו ונחלתו לא יעזוב, לא יהיה עוד אסון וגלות מארה"ק – כדאי בזוה"ק...."

ובספר מעייני הישועה א: "ואמנם הדבר ברור כשמש בצהריים, שחורבן שלישי לא יהיה עוד, ומדינת ישראל שקמה לא תמוט עולם ועד".

ד"ר יעקב הרצוג ז"ל (בנו של הרב הראשי הרב הרצוג) בספרו "עם לבדד ישכון" מספר: "אין ספק שאבי זצ"ל השפיע עלי מאוד – במיוחד, למשל, באמונתו העזה ששיבת ציון בימינו היא ראשית צמיחת גאולת ישראל. בשנת תש"א (1941) כשעמד רומל בשערי הארץ ואבי זצ"ל ביקר אז בווינגטון, הזהירו הנשיא רוזוולט שלא לחזור לארץ ישראל, העומדת להיכבש בידי הגרמנים. השיב לו אבי:

הנביאים ניבאו על שני חורבנות, לא על חורבן שלישי. וכאשר אמר כן היה. הגרמנים נחלו תבוסה, עם ישראל שב להיות ריבוני בארצו, וכל ענני הקדרות שחלפו מעל שמי ישראל נמוגו כלא היו.

גם מרן הרב צבי יהודה, כתב מכתב למחבר ספר "נחלת אבות" (המכתב עדיין לא התפרסם בספר): "העירוני על פליטת קולמוסו... ואמר סופר אחד בדורנו: כשיצא עם ישראל לגלות בבל, לקח אתו חמישה חומשי תורה ורוב ספרי התנ"ך, וכאשר גלה לאדום היתה המשנה ערוכה בידי רבנו הקדוש צידה לו לדרך. ומה ניטול אנחנו אם נגלה חלילה בשלישית, כלום את העגבניות מעין חרוד?"

והנה מלבד שלגברא רבה כותיה לא היה צורך וראוי לצרף דבר של מאן דהו 'סופר בדורנו'...

מוטל עלינו להגביר את התודעה של כולנו – שחזרנו הביתה לנחלת אבותינו ולא נזוז בשום אופן **משטח כלשהו** בארץ ישראל. והכל בהדרגה רבותינו גדולי **הדור ממשיכי** קבלת התורה מסיני, עד לביאת גואל צדק

אמנם על עיקרם של דברים יש לדון בשתיים: א. 'שאם נגלה בשלישית, וחז"ל לימדונו במסכת סנהדרין צח. ענייננו דהאידינא בקץ המגולה, שאין גלות שלישית אחריה; ב. נראים הדברים כעין זלזול ביחס לעגבניות מעין חרוד. וזה חלילה חלילה. רבן של ישראל הגאון חתם סופר זצ"ל, בחלק שישי חידושי לולב הגזול, מזכיר פירותיה הקדושים של ארץ

ישראל, במצותה של עבודת קרקעה, כמו הנחת תפילין. רבנו הב"ח בסימן רח, קובע כבוד פירותיה של ארץ ישראל, להזכירם בברכה מעין שלוש 'בקדושה ובטהרה', ולא להשמיטו..."

ליקטנו כאן רק חלק מהנאמר על-ידי הרבנים הגדולים לדורותיהם.

ברור שעלינו להמשיך ולהגביר את תפילותינו לשלום מדינתנו וצבאנו, ולהודות לה' יתברך על ההתקדמות העצומה שאנחנו זוכים בהיקף ובעומק לימוד התורה, קיום המצוות, התרחבות ההתיישבות וחיזוקה בכל מרחבי ארצנו, והתעצמות תהליך הגאולה.

מוטל עלינו להגביר את התודעה של כולנו – שחזרנו הביתה לנחלת אבותינו ולא נזוז בשום אופן **משטח כלשהו** בארץ-ישראל; נתנגד בכל תוקף ועוז לכל נסיון לצמצם את שלטוננו, נסרב לכל פקודה של פינוי ח"ו, נפעל להרחבת מדינת ישראל, לשלטון חזק שיכניע את אויבינו הקמים עלינו, והכל בהדרכת רבותינו גדולי **הדור** ממשכי קבלת התורה מסיני, עד לביאת גואל צדק ובניין המקדש.

חזק ונתחזק בעד עמנו ובעד ערי א-לוהינו.

יש לנו חלק בא-לוהי

האם יש יד מכוונת במערכות המשפט והתקשורת? מהי "חשיבה של הנהגה"? הרב אליהו על המשכיות, על ראש ועל בגרות

מלכות בית דוד - המשכיות

אחד הדברים המיוחדים במלכות בית דוד היא ה"משכיות". כשהקב"ה מבטיח לדוד מלוכה הוא מבטיח לו מלכות לו ולבניו עד סוף כל הדורות: "וְנִאֲמַן בֵּיתְךָ וּמַמְלַכְתְּךָ עַד

הרב שמואל אליהו

עוֹלָם לְפָנֶיךָ יְהוָה נִכּוֹן עַד עוֹלָם" (שמואל ב ז טז). ובאמת כך היא מלכות דוד גם בימי גדולתה וגם בימי דעיכתה. מלכות הנמשכת אלפי שנים, בן אחר בן, מדוד המלך עד מלך המשיח.

לעומת זאת מלכות ישראל – אפילו בימי תפארתה היא מלכות שמתאפיינת בחוסר המשכיות. כל מלך הוא בן ונכד של אלמוני. כשפעם אחת אנחנו מוצאים רצף של שלושה מלכים זה אחר זה במלכות ישראל מיד מקשים חז"ל:

"תנא דבי אליהו פעם אחת הייתי יושב בבית המדרש בירושלים לפני חכמים אמרתי להם רבותי מה נשתנה אחאב בן עמרי שר צבא ישראל מכל המלכים שהיו לפניו שלא הושיבו מלך בן מלך עד שבא עמרי והושיבו לו שלשה מלכים על כיסאו?

אמרו לי: לא שמענו.

אמרתי להם: רבותי על שהותיר עיר גדולה בישראל. וכך היה בדעתו אמר כשם שירושלים למלכי יהודה כך שומרון למלכי ישראל". (ילקוט שמעוני מלכים א, טז - רמז רז).

עמרי מלך ישראל הצליח במידת מה לחקות את מלכות בית דוד בבניין עיר כמו ירושלים, לכן הוא הצליח לחקות את מלכות בית דוד במידת מה ביכולת ההמשכיות שלה. אבל דווקא היוצא מן הכלל הזה מעיד מהי המלכות שאנו שואפים אליה. הסיפור הזה מעיד שאפילו אימוץ חלקי של תכונות מלכות בית דוד משפיע לטובה.

מלכות אמיתית - חשיבה ארוכת טווח

ההמשכיות הזו יכולה להיתפס בעינינו כ"שכר" על פעילותו של דוד המלך, ולא היא. "המשכיות" זו היא דרכה של מלכות אמיתית. כשם שתפקידו של המלך היא לשקול את השיקולים של כל הממלכה, כך תפקידו לשקול בכל החלטה שלו את כל הזמנים. להתחשב, ללמוד מהעבר, להתחשב בהבטחות, במעשים. לחשוב על ההשפעות העתידיות לטווח קצר ולטווח ארוך. זה החלק הראשון והבסיסי ביותר בתפקידו.

אם רוצים להתחיל לחשוב על הנהגה אנחנו חייבים להקים צוות "לחשיבה אסטרטגית ארוכת טווח" ולהקים זרוע מבצעת

למרות שהיום המחשבה על ירושה במלכות או בשררה לא נחשבת כל כך דמוקרטית, קל להבין את חשיבותה של ההמשכיות במלכות. מלך שיודע כי הבא אחריו הוא בנו או נכדו, ייזהר שלא להכניס את המדינה לחובות כבדים על-מנת לרכוש פופולאריות זמנית. בוודאי שהוא לא יכניס את המדינה שלו לסכנה קיומית עתידית, אפילו כשמדובר בספק, כי הוא יודע שבנו או נכדו יצטרכו להתמודד עם תוצאות מעשיו.

מדובר כאן בדברים פשוטים, ולמרות זאת אני כותב אותם כיוון שמדברים אצלנו הרבה על הצורך ב"הנהגה" ובי"נטילת המושכות לידיים". ואם רוצים להתחיל לחשוב "חשיבה של הנהגה" אנחנו חייבים לעשות שני דברים: להקים צוות "לחשיבה אסטרטגית ארוכת טווח", ולהקים זרוע מבצעת – "ידא אריכתא", שתפעל על-פי החלטות הצוות הזה.

האם ב"מקרה" התקשרות בידי השמאל?

חכמינו אמרו שלפעמים צריך לרוץ לראות את מלכות אומות העולם כדי ללמוד תכסיסי מלכות ושיטות מלוכה, שנדע להבחין בין מלכות בית דוד לשאר מלכויות. אפשר גם ללמוד מאחינו שאתם יש לנו מאבק. לפעמים נוח לנו לחשוב שאין להם חשיבה ארוכת טווח, אבל כל אחד יודע שהזלזול באויב הוא היועץ היותר גרוע. גם כשהאויב הזה הוא אח אהוב, שפצעו נאמנים וכואבים עד מאוד.

פעם יצא לי להתראיין ביום אחד בשבעה כלי תקשורת, רדיו וטלוויזיה, חלק מתקשורת אזורית וחלק מתקשורת ארצית. בסוף אותו היום שאלה אותי בתי, שהאזינה לכל הראיונות: איך זה שכל המראיינים בכל הרשתות השונות היו מהשמאל? גם במקום שהיו בו שני מראיינים, שניהם היו באותה דעה? איך זה שרשתות שונות, שמועסקות על-ידי גורמים שונים, שיש להם בעלים שונים, כולם-כולם שמאלנים?

זה "מקרה" כמו שהעולם נוצר ב"מקרה".

יש "יד מכוונת", ואין אני עוסק כעת באיתור היד המכוונת היא. אני שואל: איפה היד המכוונת שלנו? יותר נכון, איפה הראש המכוון ואיפה היד?

יד מכוונת או שליפות מהמותן

כשאומרים "יד מכוונת" מישהו עלול לחשוב שאנחנו סתם מפתחים פחדים ופרנויות. אין "יד מכוונת" ואין שום "קונספירציה". אנחנו אשמים שלא השקענו בתקשורת, שלא ניסינו להיכנס לשם.

יסביר לי אותו אדם האם זה מקרה שרק אנשי שמאל יכולים לשמש כשופטים עליונים? הרי יש עשרות עורכי-דין ימנים ודתיים, משפטנים מהשורה הראשונה. האם זה מקרה שרק בוגרי האוניברסיטה העברית נמצאו ראויים לשאת את האצטלא של שופטים עליונים? האם זה מקרה שתמיד-תמיד נמצא בכל מדינת ישראל רק דתי אחד בכל הרכב שמעפיל לרמה המשפטית הראויה של שופט בית המשפט העליון?

כולנו זוכרים את ההיסטוריה שאחזה ביועץ המשפטי לממשלה כשניסו להכניס מישהו לתפקיד שר המשפטים שהוא לא ב"קו" שלהם. מיד תפרו לו תיק דמיוני, שתוך שנתיים

התברר שהוא לא שווה את הנייר שעליו הוא כתוב. התיק הדמיוני הזה הספיק לגרום לפרופסור נאמן לקבל "התקפת לב" ולהחליט שהוא לא רוצה להיות שר המשפטים, למרות שהוא יצא זכאי לחלוטין.

לעומתו אנו זוכרים את ההשתלחות של שר המשפטים מהשמאל, טומי לפיד, בעת שניסו למנוע את כניסתה של אחת המועמדות שלו לתפקיד שופטת בית המשפט העליון. הניסיון להעדיף שופט אחר על המועמדת שלו היה בעיניו פשע לאומי חמור. הוא לא נרגע עד שהכתיר את הניסיון הנורא הזה במלים המקודשות "כמעט כמו רצח רבין".

אני יכול להביא עוד דוגמאות רבות לדרך מאבקם כשנוגעים להם במסלול שנראה להם חיוני. אפילו נשיא בית המשפט העליון חרג מכל הכללים המשפטיים והנימוסיים כשהוא זיהה סכנה למערכת שלו. הוא לא היסס להתקשר אישית לחברי הכנסת ולהשפיע עליהם כשהוא הבין שחבר הכנסת יגאל ביבי הולך להקים לו בית-משפט לחוקה.

איך נפלנו ב"מלכודת פתאים"?

אנחנו חייבים להבין כי אלה שנלחמים בנו חושבים חשיבה אסטרטגית. הם רוקמים מהלכים נגדנו צעד אחר צעד. צעד ראשון בחיוך, צעד שני בהסתר, צעד שלישי בתקיפות.

כשמסתכלים לאחור רואים שכאשר הצעדים הראשונים נעשו אנחנו היינו שווי-נפש ולפעמים אפילו שותפים, פתאום התברר לנו שנפלנו ב"מלכודת פתאים".

אנחנו חייבים להבין כי
אלה שנלחמים בנו
חושבים חשיבה
אסטרטגית. הם
רוקמים מהלכים
נגדנו צעד אחר צעד

הדוגמה המובהקת ביותר היא כמובן חוק "כבוד האדם וחירותו" וחוק "חופש העיסוק". אנחנו חייבים לזכור כי היו חברי כנסת דתיים וחרדיים שתמכו בחוקים הללו. ליתר ביטחון, הם הוסיפו בסעיף המטרה של החוק הצהרה ברורה שהחוק נועד לשמור

על אופי המדינה כמדינה יהודית. אבל כל זה לא הועיל. לא לקח הרבה זמן להבין את העוצמה של המלכודת. בג"צים הוגשו על ימין ועל שמאל. בעיקר על שמאל. מעמד בתי הדין כורסס, מועצות דתיות חויבו לשלב רפורמים. גיור רפורמי הוכר, הסטטוס-קוו הלך

ונעלם וברית ליברלים-בג"ץ פעלה בעוצמה רבה. חברי הכנסת הדתיים ניסו להלחם בנשקם הדל וחוקקו חוקים עוקפי-בג"ץ, אבל זה כבר היה אחרי הכישלון.

אני לא רוצה להתמקד בדברי על דרכי העבודה של "אחינו האויבים לדרכנו", כיוון שיכול מישהו לחלוק על קטע זה או אחר, והוא לא העיקר. אני כותב את הדברים כדי שנבין כי אם אלה שנאבקים בך חושבים "חשיבה אסטרטגית" ומתכננים לטווח ארוך – אתה לא יכול להיאבק בשליפות מהמותן.

אם אלה שנאבקים בך
חושבים "חשיבה
אסטרטגית"

לא מדובר כאן רק על ארץ-ישראל, מדובר על כל המאבקים הציבוריים, מדובר גם על היעדים שאינם כרוכים במאבקים, מדובר על מערכות חינוך, מדובר על היחס לציבור חילוני, מדובר על יעדים לאומיים. ברור שיש הרבה אנשים שחושבים לטווח ארוך, אבל הם פועלים באופן אישי או קבוצתי. לא מערכת.

ומתכננים לטווח ארוך
– אתה לא יכול
להיאבק בשליפות
מהמותן

אם אנחנו רוצים להשתלב בהנהגה ולא לצעוק אחרי מעשה; אם אנחנו רוצים לעצור מהלכים ולא להסתפק בעיכוב זמני של מהלך שלילי, אנחנו חייבים לחשוב חשיבה אסטרטגית – הנהגה לזמן ארוך, חשיבה ארוכת טווח, הפקת לקחים וכד'.

אבל מחשבה לבדה לא מספיקה. צריכים לשלב גם את עולם המעשה.

יד מכוונת או ראש מכוון?

הדברים הללו הם לא "גילוי אמריקה", הם לא זרים לחשיבה שלנו. הבעיה היא שכל גוף, חכם ככל שיהיה, לא יוכל להפעיל את חשיבתו ההגיונית והחכמה אם לא יהיה לו כלים, וכאן נמצא מקום חרפתנו.

כל ההישגים ופריצות הדרך של הציבור הדתי-לאומי – כולם-כולם לא באו מההנהגה הפוליטית שלנו. לא ההתיישבות בישי"ע ולא המהפכה החינוכית. שום דבר משמעותי לא צמח מהפוליטיקה שהולכת לדעת עצמה. שום דבר לא צמח מהם, לא בזמנו של הרב נריה

33 הרב שמואל אליהו

זצ"ל וגם לא בזמננו. לא ערוץ-7 שפתח את הדרך לכל "ערוצי קודש", ולא עלוני פרשת-השבוע, שהפכו כלי תקשורת עיקרי לציבור הדתי-לאומי. הכול מהשטח.

הפוליטיקאים, שהם בעלי הכוח וההשפעה, לא פעלו על-פי היעדים לטווח ארוך. הם בדרך-כלל נגררו באיחור גדול ובקול ענות חלושה אחרי מובילי המהלכים מהשטח. אפילו במאבק על גוש-קטיף הם במקרה הטוב אולי לא הפריעו, אבל בוודאי לא היו בראש המהלך שהיה אמור לעצור את האסון הנורא הזה.

זה לא בגלל שהפוליטיקאים נחוננו בחשיבה קצרה. זה בגלל שאנשים שנחוננו בחשיבה ארוכת טווח לא משפיעים עליהם. לגוף החשיבה האסטרטגי חייב להיות חיבור הכרחי לכוח המעשי, לכוח ביצועי. לחברי כנסת שנשמעים לו ולא לצו השעה הפופוליסטי. לא ללחץ אנשי התקשורת.

למעשה

אם אנחנו רוצים לקרוא את המאמר הזה ולהפטיר איזה מלה של הסכמה, חבל על המאמץ של הכתיבה שלו. המסקנה שלו תגרום לכם ייאוש ועגמת נפש. אבל אם אתם רוצים להצטרף לגוף מאורגן שבראשו יעמדו האנשים המתאימים ביותר לחשיבה ארוכה, שבראש הכוח המבצע שלו ימצאו אנשים שפועלים על-פי החשיבה הנכונה, אתם מוזמנים להצטרף לכוח פעולה.

זאת לא בעיה של ארגון. זאת בעיקר בעיה של אחריות ובגרות ציבורית.

האם הגענו לזה?

האם אתה בפנים?

אם כן, כתוב חזרה!

שלום בין דורות

ניתן להביא לפרשנות הזו מקורות רבים, אם כי היא מובנת מאליה וכמעט היה אפשר לומר עליה "סברא היא. למה לי קרא?". ובכל זאת מקור אחד מתורת הרמז ששמעתי פעם מהרב שמואל יניב שליט"א הוא על המלה "שלום", שמופיעה בתורה בפעם הראשונה

בפסוק המדבר על המשכיות. המלה הזאת מופיעה בתנ"ך 376 פעמים. בפסוק ה-376 מתחילת התורה. מיותר להזכיר שהגימטריא של המילה שלום היא 376. בקיצור, זה בוודאי לא מקרי.

המקום שבו מופיעה המלה שלום בפעם הראשונה הוא כמובן ב"ברית בין הבתרים". זהו מקום טבעי למלה כל כך חשובה להופיע לראשונה. שם נאמר לאברהם "וְאַתָּה תְּבֹא אֶל אֲבֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם תִּקְבְּרָ בְּשֵׂיבָה טוֹבָה". השאלה על הפסוק הזה צועקת מאליה. רש"י כמובן מביאה: "אביו עובד עבודה זרה. והוא מבשרו שיבא אליו? למדך שעשה תרח תשובה!".

הבשורה השנייה לאברהם אבינו היא קצת נסתרת, אבל גם אותה מביא רש"י. מה גנוז במלים "תִּקְבְּרָ בְּשֵׂיבָה טוֹבָה"? ה"שֵׂיבָה הטוֹבָה" שעליה מתבשר אברהם אבינו היא "שיעשה ישמעאל תשובה בימיו וכו'". במלים אחרות, לימד אותנו רש"י כי המשמעות של המלה "שלום" במקום הראשון בתורה הוא שלום גם עם הדור הקודם וגם עם הדור הבא. לא רק שלום עם הסביבה בדורנו.

הוויכוח בין ישעיהו לחזקיהו בראי הדורות

כך גם נוהגים לפרש את הוויכוח שהיה בין ישעיהו לחזקיהו.

"בימים ההם חלה חזקיהו למות, ויבוא אליו ישעיהו בן אמוץ הנביא, ויאמר אליו: כה אמר ה' צבאות, צו לביתך, כי מת אתה, ולא תחיה" וגו'. מהי "כי מת אתה, ולא תחיה"? "מת אתה" – בעולם הזה, ו"לא תחיה" – לעולם הבא. אמר ליה: מאי כולי האי? אמר ליה: משום דלא עסקת בפריה ורביה. אמר ליה: משום דחזאי לי ברוח הקדש, דנפקי מנאי בנין דלא מעלי אמר ליה, בהדי כבשי דרחמנא למה לך? מאי דמפקדת, אבעי לך למעבד! ומה דניחא קמי קודשא בריך הוא, לעביד".

המשך הסיפור ידוע. הבת של ישעיהו הנביא התחתנה עם חזקיהו המלך. זה המלך שבימיו למדו תורה בהמון. שלא נמצא בימיו אדם אחד שהוא עם-הארץ, מגבת ועד אנטיפרס. מהמלך הזה ומהבת של ישעיהו נולד מנשה המלך שעשה הרע בעיני ה'. לא סתם עבד עבודה זרה. הוא חיפש ומצא את המקום המקודש ביותר בעם ישראל – בית המקדש –

ובתוכו, בקודש הקודשים, הוא בחר להעמיד את העבודה זרה שלו. המלך הרע הזה הצליח כל כך חזק להשריש את רשעותו כיוון שהוא מלך 55 שנים!!

לכאורה צדק חזקיהו. למרות שהוא לא היה נביא, הוא ראה ברוח קודשו שייצא ממנו בן רשע. אבל צדקתו של חזקיהו היא רק לכאורה. ראייתו של ישעיהו הנביא הרבה יותר נכונה, כי היא הרבה יותר רחוקה. ישעיהו מבין שלמען עשרות השנים הקרובות עלול חזקיהו המלך להקריב את כל העתיד של כל עם ישראל. הוא עלול להקריב את מלכות בית דוד שתיפסק. הוא מקריב את מלך המשיח שלא יוכל להיוולד אם חזקיהו יכבוש את מעיינו ולא יתחתן ויוליד בנים.

התועלת בגירוש גוש קטיף - לדברי ראש השב"כ

כל אחד יכול להצביע על קוצר החשיבה שעמדה בגירוש תושבי גוש-קטיף מבחינה ביטחונית, כלכלית וכו'. הרווח הביטחוני איננו, הפסד הכלכלי הוא ישנו והוא גדול. זוהי חשיבה קצרת טווח לכל הדעות.

אינני רוצה לומר שכל המהלך היה חלק של מחשבה ארוכת טווח אחרת, אבל אי-אפשר שלא לשמוע את הכרזתו של ראש השב"כ היוצא, אחד ממנהיגי מפלגת קדימה היום. הוא טוען היום, אולי בחכמה שאחרי מעשה, שהמהלך הזה מצטרף לשורת מהלכים שנועדו לקבוע את דמות החברה הישראלית. מהלכים שנועדו לשים אותך, הקורא, במקומך הטבעי. לא לתת לחברה הדתית-לאומית להשפיע על החברה הישראלית יותר ממשקלך המספרי.

האם דבריו הם "חכמה של אחרי מעשה"?

בין האור לסדן

תגובה לאיגרת שכתב הרב אלי סדן

קונספציה שגויה

קראתי פעם ופעמיים את "אגרת לנוער" של הרב אלי סדן, אשר הופצה ברבבות(?) עותקים, תחת הכותרת "להוסיף אור", ובה שטח את משנתו "לעת הזאת". למען האמת,

שולחני – כשולחנם של רבים מעמיתיי – משמש זירה לשפע חבורות וקונטרסים המייצגים כמה וכמה בתי-מדרש בציונות הדתית, ואם באנו להעיר ולהגיב "אין אנו מספיקין". ואולם

הרב ישראל רוזן

משנתגלגלה לידי מחברתו של ידידי הרב סדן, עתיר זכויות ובעל מניות יסוד בחינוך הנוער לממלכתיות, ומשחשתי כי כתיבתו יוצאת היישר מלבו היהודי-ציוני הרוטט, שינסתי עטי ומקלדתי, ולמרות ש"אין לי כוח לכתוב יותר אין בי כוח לידום", כלשון משפט הפתיחה של הרב אלי סדן.

אכן, כל משפט לכאורה משכנע וכל פסקה בודדת בנויה לתפארה. אלא מאי? הקונספציה הכללית שגויה בעיני, ובגדול! ואומר במשפט מסכם אחד: תמימות רבתי, ואפילו שגיאה חינוכית קשה לטעמי, כאילו אנחנו חיים ומחנכים את עצמנו לאור תורת הראי"ה קוק זצ"ל, ומתעלמים לחלוטין מ"הצד השני" בתוך העם, זה הנלחם בחירוף נפש ממש, ובדרכי הונאה ורמייה, נגד הציונות והלאומיות. מחנה-שכנגד זה מוכן להקריב את כל ערכי הדמוקרטיה והקיומיות הלאומית לטובת "דת ההתנתקות וההתכנסות". האם כלפיו צריך להפטיר: "הבה נתחַבְּרָה"? והלא כל גישתו הסניגורית של הרב זצ"ל היתה דווקא בשל הניצוצות הלאומיים המפעמים ב"כופרים"!

בריחה מתשובות

וביתר פירוט; הרב אלי סדן מטיף מוסר כלפי היריבות הפנימית במחנה הציונות הדתית, ומתריע בתוקף, בחום ובצדק כנגד ההווא אמינא של מלחמת אחים. הרב סדן יוצא חוצץ כנגד אווירת פירודין המנשבת במחנה, ונסמך על התורה הכלל-ישראלית שהתחנכנו לאורה. הוא מזהיר כהוגן מפני בריחה מאתגרי המדינה, ובמיוחד מן השירות הצבאי, שאינה אלא עצימת עיניים ונטישת כל משנתנו הציונית-דתית.

עד כאן טוב ויפה ושריר ובריר. אך כאשר הוא מעלה את השאלות הנוקבות באמת –

כל משפט לכאורה
משכנע וכל פסקה
בודדת בנויה
לתפארה. אלא מאי?
הקונספציה הכללית
שגויה בעיני, ובגדולי!

זניחת הדרך הציונית בידי הממשלה, תקשורת מגויסת לטובת מדינת אויב פלסטינית, כיפוף הדמוקרטיה בדרכי הונאה, נטישת המגורשים ויחס מחפיר כלפיהם – לכל אלו לא מצאתי בדבריו שום תשובה של ממש, פרט לסיסמאות הלקוחות מאוצר הרוח והאמונה: לרומם את הרוח, לכבוש את היצר, להתחבר ו"באהבת חנם ננצח". מסרים אלו מורחבים בגיבוי ציטטות מתורת הרב, שקירב והאהיב את חלוצי הציונות בת-זמנו כנושאי חזון הגאולה בדרגתה דלתתא. האם הדברים רלבנטיים

גם כלפי משחיתי הציונות והלאומיות? אתמהה. האם עלינו "להתחבר" למנאצי תורת ישראל, עם ישראל ("כל אזרחיה") וגם ארץ-ישראל?

ה"אהבה מקלקלת את השורה"; אהבת העם "בכל מחיר" מסיטה את הכותב הנכבד מדיון בקשר להתייחסות המעשית כאן ועכשיו אל "סיטרא דשמאלא", ומושכת את הקורא לעולם שכולו טוב ואור. הפתרון שמציע הרב סדן לכל השאלות המעשיות הבעורות הוא "להוסיף אור". סיסמה זו מתעלמת לחלוטין מן העובדה שיש הקמים עלינו, על אמונתנו ועל מפעלנו. נכון! נוסף אור! אך מה יקרה בפועל בשטח מחר-מחרתיים?

כאמור, אין עיני ולבי להתפלמס עם משפטים ופסקאות בדברי הרב סדן, אלא עם המגמה הכללית. האומנם לב הוויכוח במחננו הוא מה משמעות דברי רב פלוני, והאם

קציני "מעגל הגירוש 2-5" נועצו ברבותיהם: הפולמוס בקרב הציבור התורני-לאומי על-אודות היחס לצה"ל ולמדינה אינו מתבטא באמירה זאת או אחרת שיצאה מפי דובר מתלהם. אנו שרויים בוויכוח פנימי עמוק האם להחיל את יחסנו האנטי לממשלה גם כלפי יחסנו למדינה. האם חינוכנו הממלכתי מחייב נאמנות צייתנית לכל החלטה פסבדו-דמוקרטית, או שמא יש גבול לדמוקרטיה שטופת-מוח תקשורתית?

הדרך השלישית

הרב סדן יוצא חוצץ כנגד המנתקים עצמם ממדינת ישראל ומאתגריה, כנגד המסתגרים ומפנים עורף לצה"ל ולכל שליחות לאומית. עצתו היא "להתחבר", "להגביר אמונה", "להוסיף אור". ואני הקטן מציע דרך שלישית, שכבר הושמעה מעל במות שונות: לא להתנתק! לא להתחבר! לכבוש!

נוכיח כי אנחנו – כן, אנחנו – יכולים לכבוש את כותל המזרח של התפקידים הלאומיים, כולל בצה"ל ובמכלול כוחות הביטחון. נוכיח כי אנחנו ראשונים בכל האתגרים הציוניים כמו התיישבות, קליטת עלייה ובניית חברה יהודית צודקת. נוכיח כי אנחנו, חניכי הציונות התורנית, רואים את עצמנו שליחים של חזון "המדינה היהודית" גם בתחומי החינוך, המדע, הרפואה, הכלכלה, הרווחה, המשפט וכל מגזרי החיים. את ה"התחברות" המלאכותית לשונאי עמנו ודתנו נשאיר לעידן מאוחר יותר,

אנחנו יכולים לכבוש את כותל המזרח של התפקידים הלאומיים את ה"התחברות" המלאכותית לשונאי עמנו ודתנו נשאיר לעידן מאוחר יותר

לאחר שממשלת ישראל תבקש סליחה על התנהלותה המחפירה כלפי טובי הבנים, אשר גורשו בצעד חסר תקדים בין-לאומי, ללא הכנת תשתית לאומית של ממש לקליטתם, וללא כל תועלת הנראית באופק לאירוע אנטי-לאומי זה.

באחת, לא נושיט את הלחי השנייה למען ה"אור" וה"אהבה". נתנהל לדרכנו בשליחות "המדינה היהודית", משאת נפשנו, שתהיה "אור לגויים", אך גם "אור ליהודים"...

לא להתפלא בשם כלל

האם יש יתרון בריבוי דעות? ❁ כיצד ניצור מצב של "שולחן אחד"? ❁ הרב רוזנפלד על המצב הפנימי במחנה התורני ❁

כולם חפצים בתורת ארץ-ישראל, הן בדרך של "קוממיות" והן ב"מבט בהיר"; כולנו מתכוונים לשם שמים ומתוך דאגה לכלל ישראל. אך למעשה, בשם כלל ישראל אנו

מתפלגים. בשם עקבתא דמשיחא, אנו מוכנים לקיים בעצמנו את הסימנים של התקופה, המופיעים בסוף מסכת סוטה, על-אודות החוצפה ההדדית

ואי ציות כלפי גדולים ועוד. בשם הגאולה, אנו לפעמים דוחקים אותה בחוסר סבלנותנו, וגודל ציפייתנו כבר לראותה. כמו כן, כל ציבור מרכז מאמצים סביב פן אחד של הגאולה, ומשוכנע שרק בדרך זאת היא תבוא: האחד סביב החזרה בתשובה והאחר סביב התיישבות והאחר סביב ענייני מוסר וצדק, ועוד. האם זאת תורת ארץ-ישראל המאחדת?

עולם החכמים והמנהיגים

מאז העליות הגדולות של החסידים ותלמידי הגר"א היו מתחים בין הזרמים השונים סביב ענייני הגאולה וחידושה בארץ-ישראל: חסידים ומתנגדים, קהילות אשכנזים וספרדים, ציונים ולא ציונים, חרדים ודתיים-לאומים, ועוד. לפעמים מתחים אלה הגיעו עד לפגיעה הדדית, כי זה גם היה לשם שמים, כגון פגיעה בכספי החלוקה או סיוע לדבר עבירה על-ידי שיתוף פעולה עם פורקי עול תורה ומצוות, דחיקת הקץ ועוד. מצב זה הביא להאטה מעשית בהשתרשותנו המעשית והרוחנית. אך במיוחד הביא הדבר לחילול ה' ולירידת קרנה של תורה, ביכולתה לשמש תורת חיים ומורה דרך, בהנהגה ציבורית בעת הגאולה.

גם בתקופתנו הקשה אנו מתפלגים. בתחילה משמיעים דעות שונות, באופן שדעה אחת "רק" פוסלת את האחרת, ובהמשך זה מביא גם לסימנים ראשוניים של מחלוקת קשה, שסופה מי ישורנו. כדי למנוע מחלוקת, הבה ננסה למצוא את המשותף.

אמנם הראי"ה הסביר את החיוב שבריבוי הדעות ואת הריחוק שביניהם: "כל הניגודים הנמצאים בדעות... הם בתואר ריחוקים מקומיים של שתילים, שהם משתמשים לטובת רענותם ושביעת יניקתם, כדי שכל אחד יתפתח במילואו". אך הוא גם מסיים שם: "והאחדות המתואמה באה רק מתוך זה הריחוק, שרי בפרודא וסיים בחיבורא" (חכמת הקודש אות טו). וכך הוא שואף שם להביא לשלום פנימי, לשלום הדעות ולאיחוד רוחני בין בעלי הגישות השונות.

אנו צריכים להמשיך בעקרונותינו שהורנו גדולי הדורות האחרונים, ממבשרי הציונות ועד למנהיגינו הרוחניים בדור זה, ולעמוד בקומה זקופה בכל ענייני ציונה של האומה וארצה. על-פי הוראתם, זהו חלק מ"מחיר" ההליכה המשותפת עם כל חלקי עם ישראל. ידועים מאבקיו העקביים של הראי"ה (עיין באגרות ובמאמרי הראי"ה) בענייני השבת וארץ-ישראל ורדיפת אחים (פרשת ארלוזורוב). לפעמים יש צורך גם להיאבק בכל הדרכים המוכרות בין אדם לחברו, ואפילו בכל מדינה מתוקנת: בסדרי שלטון, הסברה ואף מאבק של הפגנה ועצרות עם וכדו'. כשם שבענייני שבת, כשרות ומעמד המשפחה אנו נאבקים בדרכים אלה, אף בענייני ארץ-ישראל יש לנהוג כך. כשם שבעניינים הנ"ל יש שינויים לחיוב ולשלילה אך ב"ה גדול החיוב, נאמין שגם בענייני ארץ-ישראל יהיו שינויים לטובה.

גם דרך של מאבק נעשית מתוך הכרה שמדובר באחינו, יהיו הרחוקים ביותר. באחת ממחאותיו הקשות על חילול שבת, כותב הראי"ה (מאמרי הראי"ה, עמוד 452): "רגש האחוה שאנו מרגישים גם נגד אחינו אלה אשר כ"כ התרחקו מסבות שונות ונוראות מבית חיינו... אבל הוא נותן בנו גם כן תכונה של זהירות, כי סוף כל סוף לא על אויבים, כי אם על אחים אנו נלחמים".

מדינת ישראל היא ראשית צמיחת גאולתנו, יהיו המנהיגים אשר יהיו. גם בהלכות חנוכה קובע הרמב"ם (פ"ג ה"א) שאומרים הלל על ש"חזרה מלכות ישראל יתר על מאתים

שנה", אף שהמלכים שהיו ברוב התקופה לא הלכו ממש בדרך התורה (בלשון המעטה). בקום המדינה ואחר כך במשך תקופה ארוכה, היו הנהגות שלטון שנלחמו בחינוך הדתי, בשבת, בצביון המשפחה ובתחומים אחרים של תורה, אך תמיד ידענו לשמור על כללים המתאימים למאבק בין אחים.

תורת ארץ-ישראל המאחדת

דווקא מתוך מורכבות התקופה ושאלותיה, יש להתמודד בכלים של עולם החכמים, במלוא הדרו. כולנו התחנכנו על ברכי הפרק האחרון של "אורות התורה", שבו הרב ממריץ את תלמידי החכמים שבארץ-ישראל "להחזיר לנו את עטרת עוזה של תורה", לצאת מריבוי הענווה שלהם ולפעול מתוך "גבורה וקוממיות" מתוך תורת ארץ-ישראל, "שתחזור וטאיר את כל העולם כולו בכבודה". הלוואי ונהיה ראויים לכך.

ראשית, נדבר סביב "שולחן אחד". נכתוב מאמרים בחוברת אחת, נתכנס במשותף מתוך כבוד הדדי, גם אם ישנן דעות שונות. גם מפגשים תכופים בין מורי דרכינו הרוחניים השונים ומפגשים בין הישיבות שונות, יביאו להפריה הדדית בלימוד ובדרכי החשיבה.

שנית, קבלת כללי דיונים והשמעת דעות שונות. כלומר, קבלת מרות מורי הדרך של היהדות הדתית-הלאומית, בעניינים שיש בהם צד הלכתי, ובמיוחד בעניינים ציבוריים. קביעת כללי הכרעה בין גדולים, שייקבעו על ידם, בעיקר בהשלכות מעשיות (כולל קווים אדומים) בעתות משבר, במיוחד בענייני מדינה והלכה. הפסקת "סימון" ו"מידור" הדעות או המנהיגים השונים, כמי ש"יביאו לאסון" או ל"מלחמת אחים" ושאר מונחים מפלגים, המרחיקים הידברות הדדית.

למה לא נקיים את אמונתו של הראי"ה באדר היקר (עמ' יח'): "מה האויר המחכים של ארץ חמדתנו עושה, וכמה הוא פועל עלינו להשפיע שפע חיים ואורה על כל דרכנו... עיי זה לא יהיו לנו למכשול כל אותם פרודי הדעות ושינויי הסגנונים".

חינוך בדרכי נועם

אנו עדים למבוכה של הנוער. זה לא מתחיל מהם. הנוער שלנו מביע שאיפות גדולות בתחומים החברתיים וענייני הארץ, ומבטא זאת במסירות נפש בחיי היום-יום שלו. אומנם גם הוא נבוכ, בראותו את עולם החכמים וההורים מבטא עמדות שונות, שלפעמים אינם משמשים דוגמה חיובית, בדרך הופעתם. ריבוי מורי הדרך הוא תוצאה ברוכה של חינוך הדור הקודם, אך בכל ברכה צריך גם כלים הראויים להכיל אותה. אם נרבה במפגשים והחלפת דעות בין הישיבות והמסגרות השונות, נחנך את התלמידים לתורה שדרכיה דרכי נועם, כתלמידי חכמים בארץ-ישראל המשתמשים ב"מקל של נועם".

פגיעה בתורה בשם התורה

התנהגותנו תשפיע על מציאת מכנה משותף עם צבורים נוספים. שאיפתנו היא להביא סביב "שולחן אחד" עוד צבורים, שניתן למצוא אתם שפה משותפת בתחומים רבים. למרות הבדלים מהותיים בינינו ובין החרדים ובין הרבה מסורתיים, ניתן להגיע להסכמה על שבת, כשרות (ברמות שונות), ענייני המשפחה, הזהות היהודית ועוד. המריבות בין הכוחות השונים המתיימרים לייצג עולמה של תורה, לא מוסיפים עוד יהודים לעבודת ה'.

במבט לאחור, הרבה מהתדמית ההדדית והרבה שאלות שהיו נקודות מחלוקת בין המחנות השונים, התמתנו כתוצאה מהחיים המשותפים בארץ. ואולם המאורעות של השנים האחרונות, בהן נהג כל מחנה אחרת, בשם דרכה של תורה, הביאו לפגיעה בעולם התורה, בפגיעה בזהות היהודית של עמנו, לפגיעה קשה בארץ-ישראל ולהתעלמות מבעיות חברתיות נוספות.

מימי הספירה למתן תורה ולא לימי בין המצרים

יצאנו מתוך ימי הספירה, שהם ביסודם ימי עלייה רוחנית של עמנו. אך במשך הדורות והתמודדויות שונות, הפכו לימי מחלוקת פנימית של גדולי התלמידים, ולימי צרות שונות שאירעו לעמנו, בדורות השונים. בואו ונתקן את חסרונות דורות העבר, ונקבל את תורת

ארץ-ישראל מתוך זקיפות קומה במימוש דרכנו הנצחית בחיי העם במדינה, ומבט בהיר של ראייה כוללת וחיובית.

בתקופתנו, דווקא בימי ספירה, זכינו לשני ימי גאולה: יום העצמאות ויום ירושלים. בל נחמיץ השעה, ובל נדרדר עצמנו למאפיינים של ימי בין המצרים, שגם הם היו קשורים למנהיגים שכשלו בענייני ארץ-ישראל. נתאחד כולנו ונאמר לפניו שירה, שלא כמו בדורו של חזקיהו, שהתקשה לשיר במצב החורבן ששרר אז בארץ, כדי שה' יזכנו גם בגאולה הרוחנית: "ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה".

הוכחה בלשון רכה

מה ההבדל בין תוכחה למחאה? הרב גרינוולד על מניעת עבירה

בספר שנות תוכחה להר"מ קפלן פרק ב' כתב: "כי תוכחה משמעותה היא להתוכח אתו אפילו אחרי החטא... אולם מחאה אינה אלא פעולת הפרעה למעשה המגונה שנעשה זה עכשיו – היינו לאפרושי מאיסורא".

המהר"ם שיק בשו"ת או"ח סימן שז' מתרץ סתירה לכאורה ברמב"ם הלכות דעות ו' ז': "המוכיח את חברו בין בדברים שבינו לבינו

הרב דוד גרינוולד

בין בדברים שבינו למקום, צריך להניחו בינו לבין עצמו וידבר לו בנחת ובלשון רכה ויודיעו שאינו אומר לו אלא לטובתו ולהביאו לחיי העולם הבא", ובהלכה ח' ממשך בזה הלשון: "אבל בדברי שמים אם לא חזר בו בסתר, מכלימין אותו ברבים", ומתרץ המהר"ם שיק: "ונראה דעלינו מצות תוכחה משני טעמים, האחד משום מצוות עשה ד'הוכח תוכיח' והשני משום ערבות, ויש נפקא מינה בשורש שני החיובים, הנה מצות תוכחה כתב הרמב"ם במנין המצוות ובהלכות דעות 'בנחת ובדברים רכים הנכנסים תוך הלב בכל פעם בריצוי אחרת ולא ילבין פניו', וכתב בספר התורה והמצוה 'דלשון תוכחה בלשון הקודש כך הוא משמעות שלו בדרך בירור... ואפילו הכי מצינו דאם לא קבל ולא שמע בנחת ילבין את פניו' וכמו שכתב הרמב"ם שם.

יוצא מן הנ"ל דיש לחלק בין שעת העבירה, שבה יש לפעול בתקיפות ולהשתדל למנוע את הפשע, לבין שלא בשעת העבירה עצמה, שאז יש להוכיח בלשון רכה, והדברים פשוטים ומובנים מאליהם. וכל התנהגות אחרת הנה גם מנוגדת לשכל הישר וגם לשורת הדין ואכמ"ל.

תורה קודמת לאחדות ישראל

מה היה עושה הרב קוק לו היה חי בימינו? ❁ מה בין משפט
שלמה למאבק על הארץ? ❁ הרב שמידט על ציפייה לישועה
❁ ועל הרמת קרנה של תורה ❁

ציפית לישועה?

לפני שבע-עשרה שנים התארחתי בישיבת כפר-הרוא"ה בשבת, וזכיתי לשבת עם הרב
משה צבי נריה זצ"ל בשולחן אחד. הרב נריה שאל מה פירוש הפסוק "כח מעשיו הגיד לעמו
לתת להם נחלת גויים",

הרב יהושע מרדכי שמידט

והשיב בשם הגרי"ם
חרל"פ: תחילה על עם
ישראל להיות חדור בהכרה

ברורה שארץ-ישראל שייכת לו, ואחר כך יהיה אפשר להסביר זאת לגויים. ראשית אנחנו
צריכים לפעול בכל דרך שהיא על-מנת שעם ישראל ירצה את ארץ-ישראל, יכיר בחשיבותה
ויבין כיצד בניין הארץ כולה שייך לתהליך גאולת עם ישראל.

אחד מהדברים אשר עתיד האדם להישאל בבואו לעולם האמת הוא: "ציפית
לישועה?" האדם המאמין צריך לצפות לישועה, ואכן אחד מעיקרי היהדות לפי הרמב"ם
הוא הציפייה לביאת המשיח – אף-על-פי שיתמהמה, עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבוא.
וכך פוסק הרמב"ם כפסק הלכה ולא כהנהגה ציבורית או סגולה או מנהג, כנאמר בפרק
י"א מהלכות מלכים הלכה כ': "וכל מי שאינו מאמין בו או שאינו מחכה לביאתו, לא
בשאר נביאים בלבד הוא כופר אלא בתורה ובמשה רבנו". יש אם כן ציווי להאמין בביאת
המשיח ולחכות לו, ומי שאינו עושה כן הרי הוא ככופר!

אך מהי ההגדרה של לצפות לביאת המשיח, למצב של "מלוך על כל העולם בכבודך... וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור שאתה יצרתו..." – האם לשבת בברוקלין במוצאי יום-הכיפורים ולשיר בהתלהבות ובעצימת עיניים ובדמעות שליש "לשנה הבאה בירושלים הבנויה", כשכל הכוונה של האדם היא מקסימום לבוא לחופשה של שבוע ימים במלון בירושלים, או שאנו נדרשים לדברים קצת יותר מעשיים? האם גם יושבי ארץ-ישראל נדרשים לפעול פעולות מעשיות של בניין הארץ, ולהיאבק מאבק עיקש נגד מדיניות גלותית של ממשלה, או שמא עלינו להתרכז רק בחינוך, לעורר את הכוחות החיוביים ולזרום עם המציאות – להשלים עם החלטות הממשלה בכל דבר, למרות שאנו מתנגדים לכך מהצד הרעיוני, תוך כדי כך שנמשיך לחנך לאהבת המדינה, ארץ-ישראל השלמה, צבא וכיו"ב?

מֶרֶן הֵרֵב קוֹק בִּסְפְרוֹ "עֵין אִי"ה" בִּמְסַכֵּת בְּרֻכּוֹת לֹא עִ"א, בְּדִ"ה "צִיפִית לִישׁוּעָה" כּוֹתֵב: "וְהַצִּיפִיָּה כּוֹלֵל שִׁימַת עֵין תְּדִירִית וְגַם בֵּאֵין שׁוֹם הַכְּרָה גְלוּיָה חִיצוֹנִית אֶל הַיְשׁוּעָה כְּמוֹ שֶׁהַמְצַפֶּה עוֹמֵד יָמִים עַל שָׁנָה לִפְעָמִים גַּם אֵין לִפְנֵי דָבָר מִחוּדָשׁ וְלֹא יַעֲזוֹב עִמְדָתוֹ וְעוֹד כְּלוֹל בְּזֶה שֶׁבְּכָל עֵת מִצָּא אִיזוֹ הַעֲרָה שִׁירָאָה רֵאוּי לַעֲשׂוֹת אִיזָה דָבָר לִישׁוּעָה יָחִיד פְּעוּלָתוֹ וְלֹא יַעֲזוֹב, כְּמוֹ שֶׁהַמְצַפֶּה בְּרֵאוּתוֹ עִ"פ צִפִּיָּתוֹ שֶׁבֵּא שַׁעַת מַעֲשֶׂה, לְבִרְיָחָה אוֹ הַגְּנָה מֵאִיזָה אוֹיֵב וְאַלֶּה, עֲלִיו לַעֲשׂוֹת מַה שְּׁדְרוֹשׁ לְטוֹבַת הַמְצַב, כֵּן יִזְרֹז לַעַת נִכּוֹן בְּלִי אִיחּוּר רֵגַע וְזִמְן". אִם כֵּן, יֵשׁ כֵּאֵן שְׁתֵּי פְּעוּלוֹת הַמְשַׁךְ לַעֲצֵם עֵינֵין הַצִּיפִיָּה לְרֻצּוֹת לַהֲגִיעַ

אך מהי ההגדרה של
לצפות לביאת
המשיח, האם לשבת
בברוקלין במוצאי יום-
הכיפורים ולשיר
בהתלהבות ובדמעות
שליש "לשנה הבאה
בירושלים הבנויה"?

לְשִׁלְמוֹת – לְדַבֵּר עַל הַשְּׁלֵמוֹת וְעַל מְצַב מִתּוֹקֵן שַׁעַם יִשְׂרָאֵל הוֹלֵךְ עַל-פִּי דַעַת תּוֹרָה, וּמִמִּילָא הַמְצִיאוֹת יוֹתֵר מִשְׁתַּכְּלֶלֶת. זֶהוּ דָבָר שִׁישׁ לְהֵאֱמִין בּוֹ. לִפְעָמִים כֹּאשֶׁר עוֹסְקִים בְּסִבְרוֹת וּמְדַבְּרִים עַל כֵּךְ שֶׁהַמְצַב מְסוּבָךְ וּמוֹרֵכֵב, כְּשֶׁלְעֲצָמוֹ זֶה נִכּוֹן אֶךְ הַשְּׂאֵלָה מַה אֲנוּ מְקַרִּינִים וְהֵאֵם אֲנַחְנוּ עוֹסְקִים בְּסִיבּוֹךְ אוֹ בְּצִיפִיָּה הַשְּׁלֵמָה, שֶׁהִיא הַכּוֹחַ הַמְעַמִּיד שֶׁל הַגְּאוּלָּה, וְדִיבּוּרֵי חוֹלְשָׁה הֵם רַק מְפִילִים. וְכֵךְ כּוֹתֵב הֶרֶב חֶרְלִ"פ זצ"ל בִּסְפְרוֹ הַנְּפֵלֵא "מִמְעֵינֵי הַיְשׁוּעָה": "וְלֹא עוֹד אֵלָּא שְׁכָל יְסוּדָה שֶׁל הַגְּאוּלָּה הוּא צִיפִיָּת הַיְשׁוּעָה הָאֲמִיתִית שְׁסוּף סוּף

תקום בתורת ישראל ותחזור לקדמות נעוריה. ואם לפעמים מתחילים אורות הגאולה להתנוצץ ולהתגלות ובדרך פתאומית נעלמים, אין זה אלא מפני שהציפיה לישועה לא היתה שלמה". וכפי שכבר ביררנו, הציפיה לישועה היא שהאדם ירצה בה בכל מאודו, היא חינוך מה זה עם ישראל ומה זו ארץ-ישראל ומה תיתן לנו הגאולה, מיהו העם היהודי. ואולם בצד המחשבה יש גם לפעול פעולות של הגנה ולהביע מחאה, כשם שאני מתגונן מול אויב או גוף שפוגע בי.

מזכיר מדינה עם דם על הידיים

אנו צריכים להציג עמדה איתנה מול המנהיגים וביטחון בצדקת דרכינו, גם אם לפעמים עמדה זו יכולה לפגוע בכבודו של שלטון, ואין זה משנה באיזה שלטון מדובר. עמדה נחושה מולידה יחס של כבוד והערכה לדעותיו של האחר.

בשנת תרפ"ט רצחו הערבים חלק גדול מקהילת היישוב היהודי בחברון. כאשר הרב קוק זצ"ל שמע על הפוגרום, הוא התקשר למי שהיה מזכיר המדינה של הממשל הבריטי בארץ, מר לוק, ואמר לו שעליו לנקוט באמצעים חריפים ונמרצים כנגד הפורעים הערבים. כאשר נשאל הרב מה יש לעשות, השיב הרב שיש לירות ברוצחים. מר לוק השיב שהוא לא קיבל פקודה כזאת, ותשובתו של הרב זצ"ל היתה: "אני מפקד עליך, הנני דורש זאת בשם המצפון האנושי". בשעת קבלת פנים רשמית שערכו בימים ההם ראשי השלטון בארץ לנכבדי היישוב היהודי, הושיט מר לוק את ידו לרב, אולם הרב סרב ללחוץ את ידו באומרו בקול תקיף "איני לוחץ יד המגואלת בדם יהודים". וכך מביא הסופר שמחה רז בספר "מלאכים כבני אדם" עמ' 157: "לולא איש אחד יחיד ומיוחד שעמד על משמר כבודנו הלאומי והאנושי, כי אז היינו קורעים קריעה גם על מות כבודנו".

אנו צריכים להציג עמדה איתנה מול המנהיגים וביטחון בצדקת דרכינו, גם אם לפעמים עמדה זו יכולה לפגוע בכבודו של שלטון

הרב קוק כאב את העובדה שיהודים נרצחים, ויש אוזלת-יד מצד הממשלה. הוא כאב את העובדה שנעשים דברים כנגד המצפון האנושי, וקל-וחומר נגד הגישה היהודית, שהיא הפך הגישה שאומרת לתת את הלחי השנייה. הטבע הברור של האדם הוא לחיות ולהתקיים על-פי אורח חיים רגיל ונורמלי. באותה תקופה עמדה תקיפה זו עשתה רושם חזק בעיני הציבור כולו. אומנם היו כאלה שהסתייגו, אבל תמיד ישנם אנשים שמפחדים מהצל של עצמם וחוששים ממה יאמרו הגויים.

מעניין כיצד היה מגיב הרב קוק זצ"ל כנגד מח"טים ואלופים שמפקירים יהודים, האם גם אז היה הרב שותק? האם עם המפנים, או שהיה מגיב בצורה נורמלית ומתנגד לפינוי? אדם שפוי לא נותן לאנשים לפנות אותו מביתו, אלא זועק שלא יגזלו את ביתו שבנה בעמל בעשרות שנים. הרב חינך את תלמידיו לזעוק, וכך גידל אנשים בריאים ברוחם ובנפשם שזועקים כאשר הם רואים שמול עיניהם נעשה פשע. אנו צריכים לחנך לשכל ישר את עצמנו ואת הציבור, ואולי זה היתרון של אנשי שוק מחנה יהודה על פני תלמידי חכמים מסוימים – שכל ישר.

ואולם כל האמור לעיל אינו סותר כהוא-זה את הנקודה של אהבת ישראל שצריכה להיות בלב כל יהודי ויהודי, וכלפי כל יהודי. דבר זה צריך לימוד וחינוך, על-מנת שאפשר יהיה לעסוק בכך.

וכן אנו מוצאים באחת מסוגיות האמונה החזקות, אשר דורשות לימוד רב והעמקה, סוגיית משפט שלמה. הסוגיה מובאת בתנ"ך בספר מלכים א' פ"ג פס' ט"ז-כ"ז. שתי נשים מתווכחות ביניהן, ומי שנלחמת יותר, מי שכואב לה יותר – הרי שהיא מחוברת יותר. ואם בעינינו פרטיים כך, על אחת כמה וכמה בעינינו הכלל שלאדם אין נגיעה בדבר. אם הפינוי כואב למישהו, הוא צריך להצטער, לכאוב, לזעוק ולא להסכים למצב, בוודאי לא להיכנע

למצב ובטח שלא לרקוד ולשמוח עם מי שבא לפנות אותו. כל הדברים הנ"ל אמורים באדם פרטי שנעשה לו עוול ובאופן טבעי זועק, כהגדרת הרא"ש בבבא-מציעא סימן א': "כל דאלים גבר ויותר ראוי לומר להם שכל מי שתגבר ידו בכח או בראיות שיזכה וסומכין על זה שמי שהדין עמו קרוב להביא ראיות, ועוד שמי שהדין עימו מוסר נפשו להעמיד את שלו בידו יותר ממה שמוסר האחר נפשו לגזול, ועוד יאמר זה מה בצע שאמסור נפשי היום או למחר יביא ראיה ויוציאנה מידי". מתוך דברי הרא"ש אנו למדים שטבעו של האדם הוא לעמוד ולהלחם על שלו. ואם הדברים נכונים בעניין אדם פרטי, קל-וחומר בן בנו של קל-וחומר שהם נכונים כאשר מדובר בנכסי ה' בארץ-ישראל, ארץ אשר עיני ה' א-לוהיך בה מראשית שנה ועד אחרית שנה. ארצנו הקדושה, שאלפיים שנה חלמנו לעלות אליה וליישב אותה – ודאי שאנו צריכים לעשות כל שביכולתנו להשאירה בידינו ושהצד שכנגד יבין שלא כדאי לנסות לגזול אותה.

על מה אבדה הארץ

הגמרא מביאה במסכת בבא מציעא פ"ה ע"ב: "אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתביב

בראש ובראשונה
צריך להרביץ תורה,
לצאת במסעות של
הפצת התורה, הקמת
דוכנים בסופי שבוע,
עלונים, מבצע תפילין,
ואולי שקבוצות רבנים
יגיעו למרכזי קהילה
חילוניים

מי האיש החכם ויבן את זאת ואשר דבר פי ה' אליו ויגידה על מה אבדה הארץ דבר זה אמרו לחכמים ולא פירשוהו אמרו לנביאים ולא פירשוהו עד שפירש הקב"ה בעצמו שנאמר ויאמר ה' על עזבם את תורתי אשר נתתי לפניהם אמר רב יהודה אמר רב שלא ברכו בתורה תחילה".

בראש ובראשונה צריך להרביץ תורה, לצאת במסעות של הפצת התורה, הקמת דוכנים בסופי שבוע, עלונים, מבצע תפילין, ואולי שקבוצות רבנים יגיעו למרכזי קהילה חילוניים, כדוגמת מסע הרבנים שעשה בזמנו הרב קוק לחיזוק בדקי הדת, ולהחדיר את תורת ישראל ובנין ארץ-ישראל השלמה. ואולם

הגמרא לא הסתפקה בכך, אלא אמר רב יהודה: משום שלא ברכו בתורה תחילה. הרבה

פירושים נאמרו בעניין זה (ועיין רש"י בגמ' בב"מ, נדרים, הקדמת המהר"ל לספרו "תפארת ישראל", הבי"ח באו"ח סי' מז סעיף א' וכו'), ואחד מהם הוא של הרב חרל"פ בספרו "מעייני הישועה" פרק ג', הנקרא "תקומת ישראל ע"י הרמת קרן התורה": "תקומת ישראל לא תתכן רק ע"י הרמת קרן התורה שידעו ויבינו לתת קדימה לתורה, ויד התורה תהיה תמיד על העליונה, וכל יסודה של הגלות הוא מפני שלא ברכו בתורה תחילה שלא נתנו דין קדימה לתורה". דהיינו בעם ישראל יש הרבה אידיאלים ורעיונות נשגבים, כוח אחדות העם, צבא, מדינה וכו'. **אבל צריך לזכור שהתורה היא מעל לכל ציווי התורה מאת נותן התורה, הקב"ה, וכך הוא רוצה שיתגלו הדברים בעולם, עקרונות התורה גם בדינא דמלכותא דינא זה כל זמן שאינו מנוגד לתורה.**

יסוד טעותו של ירבעם בן נבט, שלא הבין שערך התורה גדול מהערך של לאחד את עם ישראל

הרב חרל"פ מרחיב ומבאר שם שזהו יסוד טעותו של ירבעם בן נבט, שלא הבין שערך התורה גדול מהערך של לאחד את עם ישראל וטעותו היתה שבדה חג מלבו כדי לאחד את העם ועשה עגלים על-מנת שלא יעלו לירושלים וישמעו רעיונות אחרים. עד כדי כך לא הבין ירבעם, שהקב"ה תפסו לירבעם

בבגדו ואמר לו: חזור בך ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן (סנהדרין ק"ב ע"א). ומסביר שם הרב חרל"פ שאמר לו הקב"ה: ערך עם ישראל וערך התורה שווה ובוא נטייל ביחד. אמר לו מי בראש, דהיינו מה יותר עיקרי, ענה לו הקב"ה בן ישי בראש, דהיינו התורה בראש. ירבעם לא שמע, כי הוא לא קיבל את העניין שהתורה בראש. עם כל הערך של ישראל, בוודאי שעניין זה צריך לימוד והעמקה, אבל אם אין הדבר נובע מתוך תורה, ישראל אינו שווה כלום. לכן ודאי שצריך לעסוק בעניין להשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם, כמובא בסוף ספר מלאכי, ולקרב את האבות והבנים, ולקרב את ישראל לאביהם שבשמים, לאחד את העם ולעסוק בקירוב לבבות. אך אסור לשכוח את סדר הפסוקים, כמובא בסוף מלאכי, המלמד אותנו כיצד ניגשים לסוגיית קירוב רחוקים וסדרי קדימות: "זכרו תורת משה עבדי אשר ציויתי אותו בחורב על כל ישראל חוקים ומשפטים. הנה אנוכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בא יום ה' הגדול והנורא, והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם". צריך לזכור שישנה תורת משה, שהיא היסוד שעליו מושתת הכול וממנו הכול

נובע והוא מעל הכול, וישנם חוקים בלא טעם שצריך לקיים וזה עוד יסוד, ועל-פי היסודות האלו אנו ניגשים לעניין של קירוב האבות לבנים והבנים לאבותם, מתוך גישה של הרמת קרן התורה כדבר עליון ומעל לכל, וכך נאמר בכל פורום אזרחי וצבאי כאחד. אנחנו צריכים לתקן את עניין ברכה בתורה תחילה, שבגללה אבדה הארץ, ללמוד תורה מתוך תשוקה ושמחה, להרביץ תורה ולהרים את קרן התורה מעל לכל, לזעוק בקול גדול "בן ישי בראש", התורה בראש!

גדול בתורה - לא סחיט ולא לחיץ

לאחר שביררנו את המחלוקת האם יש לשים את אחדות ישראל בראש, גם אם לפעמים היא מתנגשת בתורה, כמו פינוי יישובים שהוא נגד ההלכה והכנסת כלל ישראל למצב של פיקוח-נפש, או האם יש לשים את התורה בראש וכשם שלא מחללים שבת בצבא כך לא מפנים יישובים, נבוא לברר את השאלה שירבעם שאל "מי בראש?". אומנם השבנו שבן ישי בראש – "שכל המלכים יושבים אגודות אגודות בכבודם ואני ידי מלוכלכות בדם ובשליא". דוד המלך היה מהסנהדרין ומגדולי ישראל, גדול אמיתי בתורה. אך נשאלת השאלה האם לשים בראש הקהל גדול בתורה אבל לא דרשן גדול, שזה דבר הנצרך בעבודה ציבורית, או לשים רב דרשן גדול, שכוחו בפיו והציבור נהנה מלשונו החלקה השוטפת והקולחת. וכאן המקום להדגיש שכל ר"מ, רב ומחנך בכל אתר ואתר עושה מלאכת קודש מופלאה במסירות נפש מופלאה שאין למעלה ממנה, וזו גדולתה של הציונות הדתית.

הגדול בתורה מחובר לתורה, ושום רוח זרה לא תזיזנו, כי התורה נותנת עוז ועוצמה, נותנת לו "ממשלה ומלכות"

שאלה זו נשאלה בקהילת פאסווענון, וראשי הקהילה החליטו להעמיד בראשה רב גדול בתורה הבקיא בהלכה, מאשר לקחת רב דרשן, כמובא בספר "טל הראיה" עמ' קסו-ז. הרב קוק זצ"ל מגיב על הדברים באיגרת משנת תר"ס: "כי באמת רב גאון וחכם לבב יפעל בדברים קצרים אבל מחוכמים וערוכים במיטב ההיגיון... על דברי חז"ל כאשר יאתה לאיש

גדול בתורה יותר מהמון דברים חלקים אשר לא יכירם מקומם באיש אשר על שרשי הלכות קבועות וגדולות יתחקה".

הגדול בתורה מחובר לתורה, ושום רוח זרה לא תזיזנו, כי התורה נותנת עוז ועוצמה, נותנת לו "ממשלה ומלכות". הכוח לעמוד בלחצים ולא לפחד מפני איש, "לא תגורו", נובע מתוך בירור עוצמתי של הדברים, לומר דברי חיזוק וגבורה. הציבור, הן הדתי והן החילוני, זקוק לדמויות רבניות ארץ-ישראליות שאומרות את דעת התורה, ולא לאנשים גלותיים שמפחדים מהצל של עצמם ושואלים שאלות כגון: איך נעמוד מול האמריקנים? מה יאמרו חברי הכנסת? לא הסתכלות חגבית, בבחינת "ונהיה בעינינו כחגבים", אלא הסתכלות של גבורה – "הלא נעלה וירשנו אותה כי יכול נוכל לה" – עם כל הקשיים והסיבוכים.

בעם ישראל קיים צימאון גדול מאוד לשמוע את דבר ה', כפי שמובא בגמרא במסכת שבת קלח ע"ב עה"פ בעמוס פ"ח: "הנה ימים באים נאום ה' והשלכתי רעב בארץ, לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דברי ה' – דבר ה' זו הלכה דבר ה' זה הקץ דבר ה' זו נבואה". לשמוע את דבר ה' הוא סם חיים. יש שמוצאים את עצמם מול סמים אחרים, אבל אנחנו יכולים לתת להם רק סם אחד, והוא סם החיים – התורה. עלינו להגיע לכל האנשים האלה, הצמאים, לרומם אותם בהלכה ובאגדה, להסביר את מהלך שיבת עם ישראל לארץ-ישראל, את תפקידנו בעולם, להיות אור לגויים, ולא מתוך נמיכות אלא מתוך עוז וגבורה, עם סגולה וממלכת כוהנים וגוי קדוש.

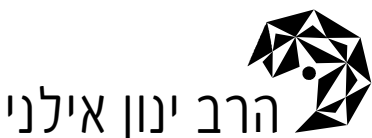
נמצאים בחומר, מחכים

במה מתבטא בימינו "צלא דכופתא דחמריה"? ☉ מה בין ימינו לפילגש בגבעה? ☉ הרב אילני על סדר הגאולה ☉ על יסוד ועל עם-הארץ ☉

ריקבון בהון-שלטון-עיתון

"יקידשתי את שמי הגדול המחולל בגויים אשר חיללתם בתוכם וידעו הגויים כי אני ה' נאום ה' א-לוהים בהיקדשי בכם לעיניכם: ולקחתי אתכם מן הגויים וקיבצתי אתכם מכל הארצות והבאתי אתכם אל אדמתכם: וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותיכם ומכל גילוליכם אטהר אתכם: ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשרי" (יחזקאל, לו).

מורנו ורבנו הרב צבי יהודה זצ"ל היה רגיל לומר שסדר הגאולה יהיה קיבוץ גלויות, ולאחר מכן חזרה בתשובה, כפי שמתואר בפסוקים לעיל. אולם תהליך זה מתואר על-ידי מרן הרב בצורה מורכבת: "מקובלים אנו שמרידה רוחנית תהיה בארץ ישראל, ובישראל, בפרק שתחיית האומה תתעורר לבוא... וממילא ירד הרוח וישקע עד אשר יבוא סער ויהפך מהפכה, ויראה אז בעליל כי חוסן ישראל הוא בקודש עולמים באור ה' ובתורתו" (אורות התחיה פסקה מ"ד).

את יסוד הברור הנדרש לגאולה מסביר הרב ב"מספד בירושלים": ישנם שני שלבים בהופעת הגאולה, בתחילה מתעסקים בבניין החומר – קיבוץ גלויות, ייבוש הביצות, הפרחת השממה ובניין הארץ, ורק אחר כך מגיעים לבניין הקודש שבחול. חיבור זה בין הקודש לחול קשה ביותר, ודורש העמדת עוצמה רוחנית אדירה (ראו למשל איגרת קמ"ד).

ללא רוח זו הנטייה הטבעית אל החול הולכת וכובשת את כל מהלך חיי האומה, ועלולה להיחפז למפלצת של שנאת ישראל ושנאת ארץ-ישראל, כמו שנכחנו, לצערנו, על-פי הניסיון (איגרת קמ"ד). מצב זה הוא כל כך קשה, עד שחז"ל ביקשו "יתא ולא אחמיניה", ורק רב יוסף בהתבוננותו הרחבה ביקש "יתי ואזכה ואשב בצלא דכופתא דחמרא" (סנהדרין צ"ח ע"ב).

ואכן נראה שזכינו להגיע ל"צלא דכופתא דחמרא" ואנו נמצאים בעולם השקוע בחומריות ובחומרנות. נוח לנו להתחיל לדון במציאות הכללית במדינת ישראל, שם מתבטא המצב בשלושה מישורים:

במישור האישי עסוקים רבים ברדיפה אחרי לחם ושעשועים ומשקיעים את כל זמנם ומרצם במרדף אחרי הבלי העולם הזה, ואין צורך להרחיב.

במישור החברתי אנו מבחינים בהתפצלות החברה לרסיסי תאגידים השומרים על אינטרסים צרים ביותר. במקרה הטוב מדובר על תאגיד לשמירת מצוות פרטיות, במקרים אחרים מתארגנים להשגת מטרות כלכליות מוצדקות יותר או פחות, ובמקרה הגרוע מתאגדת קבוצת אינטרסנטים לשם תפיסת השלטון במדינה.

במישור הציבורי-הלאומי אנו עדים לריקבון של מערכות ההון-שלטון-עיתון-משפט. חלק מהסיפורים ידועים ומפורסמים, ואחרים אולי יתפרסמו בעתיד (אם בעלי העניין לא יצליחו להשתיק אותם), והמצב בפועל רחוק כרחוק מזרח ממערב מהתיאור האידיאלי של המדינה הראויה לעם ישראל השואף מעצם קדושתו לחיים מלאים אור וטוב ודעת את ה', חיים של רוח טהור והגיון קודש, אשר משפטה נאצל ונקדש מאוד, מופרש ומובדל משיקוע תאוות החומריות, ומתנשא לתכלית הטהורה והעליונה של יסוד החברה האנושית (עין איה שבת, דף י' פסקה י').

דתיים מחמד

אך אם נהיה כנים עם עצמנו ניווכח שגם על הציבור התורני לא פסחה המגמה, וגם אנו נגועים במישורים אלה:

א. במישור האישי רובנו רחוקים מאוד מהמצב של "יפת במלח תאכל... ועל הארץ תישן..." (אבות ו, ד), וגם במוסדות החינוך המפוארים (תרתי משמע) שהקמנו מקפידים מאוד על קמפוס מטופח, פנימיות מרווחות וסעודות עשירות, הדורשים ממון רב מההורים הכורעים תחת הנטל, ויוצרים תלות במוסדות הממשלה שגם עליה משלמים מחיר יקר מאוד ואכמ"ל.

בפועל איש הישר
בעיניו יעשה, וגם
כאשר גדול פוסקי
הדור פוסק הלכה
ברורה, קופצים
שועלים קטנים
מחבלים כרמים
לגנות את דבריו
בתשקורת

ב. במישור הציבורי מופיעה בעיית הפיצול בציבור שלנו בשיא העוצמה. מניין הזרמים ותת הזרמים שווה בערך למספר הרבנים הגדולים והקטנים, ובפועל איש הישר בעיניו יעשה, וגם כאשר גדול פוסקי הדור פוסק הלכה ברורה, קופצים שועלים קטנים מחבלים כרמים לגנות את דבריו בתשקורת, וקמים רבנים קטנים ממנו, שחלקם אינם עוסקים כלל בפסיקה, ומורים לתלמידיהם לנהוג בצורה הפוכה (ללא נימוק הלכתי). למרות שברוב הנושאים היסודיים אין חילוקי דעות, אנו משקיעים את כוחנו בפירוד התורה וגורמים לכך שהיא תופיע בציבור בצורה מבלבלת ומפוצלת.

ג. במישור הלאומי ישנם רבים הסבורים שעלינו

להתבטל בפני הציבור החילוני, למנוע התנגדות אפקטיבית לפשעיהם, ולהצניע ככל האפשר את התורה, כך שנראה נחמדים ומתקדמים. לצורך זה ניתן גם להקל בהלכות מסוימות, כגון גזל, צניעות וכשרות. גישה זו פוגעת בהצגת מטרותיה של מדינת ישראל כיסוד כיסא ה' בעולם, ומטרתנו הברורה לתקן עולם במלכות ש-ד.

דווקא בסערת הרוחות ובצוק העיתים, מתוך השפל העמוק שבו אנו שרויים, הולך וניצב לפנינו אתגר האתגרים של בירור הקץ המגולה והנחלתו לעם ישראל לכל פלגיו. מורינו הרצי"ה זצ"ל דיבר תמיד על המיוחדות של עם ישראל כציבור צדיק, ולא כיחידים צדיקים, ולכן כשאנחנו באים לבדוק את המוטל עלינו לעשות כתלמידיו, עלינו לבחון כיצד אנו משנים את המבנה הציבורי במדינת ישראל, ממדינה הנתונה בעול תאוותיה החומריות, כמפורט לעיל, למדינת יסוד כיסא ה' בעולם, שאותה חזה הראי"ה זצ"ל.

לימוד עם-הארץ לביטול גזירות

מובן שהתהליך הוא מורכב, ארוך ודורש פעולות רבות ומגוונות, אולם ברצוני להעלות שתי נקודות מרכזיות שבהן צריך להשקיע בהקדם:

"כינוס צדיקים טוב להם וטוב לעולם". על-מנת לחזק את עוצמת התורה, לפחות בקרב תלמידי הרצי"ה זצ"ל, עלינו להקים מסגרת המאגדת בתוכה מספר גדול ככל הניתן של רבנים ובראשם גדולי הדור, שיגיעו להחלטות מוסכמות בשאלות הלאומיות העומדות על הפרק. ניתן להתחיל בנושאים שבהם קל יותר להגיע להסכמה הלכתית רחבה, ומתוך בניין ההסכמה להתקדם לנושאים הנתונים במחלוקת קשה. מובן שבפני הקמת מפעל זה עומדים קשיים טכניים ומהותיים רבים, אך זהו מבחננו כתלמידי חכמים שבארץ-ישראל המנעימים זה לזה בהלכה, ואם נתעלה ונצליח בכך נציב אלטרנטיבה ברורה לאנדרלמוסיה השוררת כיום בכל מערכות חיינו, וכינוס זה יבנה את היסוד לשאיפת קדושת חיים מלאים אור נשגב של צדק ודעת את ה', חיים של רוח טהור והגיון קודש.

עלינו להקים מסגרת
המאגדת בתוכה
מספר גדול ככל
הניתן של רבנים
ובראשם גדולי הדור,
שיגיעו להחלטות
מוסכמות בשאלות
הלאומיות העומדות
על הפרק

"ושמא תאמר אותן שבעים אלף שנהרגו בגבעת

בנימין מפני מה נהרגו? לפי שהיה להם לסנהדרין

גדולה שהניח משה ויהושע ופינחס בן אלעזר עימהם, היה להם לילך ולקשור חבלים של ברזל במותניהם, ולהגביה בגדיהם למעלה מארכובותיהן, ויחזרו בכל עיירות ישראל, יום אחד ללכיש, יום אחד לבית-אל, יום אחד לחברון, יום אחד לירושלים, וכן בכל מקומות ישראל, וילמדו את ישראל דרך ארץ בשנה ובשתיים ובשלוש, עד שיתיישבו ישראל בארצם כדי שיתגדל ויתקדש שמו של הקב"ה בעולמות כולם שברא מסוף העולם ועד סופו, והם לא עשו כן אלא כשנכנסו לארצם כל אחד ואחד מהם נכנס לכרמו וליינו ולשדהו ואומרים שלום עליך נפשי כדי שלא להרבות עליהן את הטורה, כך שנו חכמים במשנה 'הוי ממעט בעסק ועסוק בתורה והוי שפל רוח בפני כל אדם, ואם ביטלת מן התורה יש לך בטלים

הרבה כנגדך', וכשעשו בני בנימין דברים מכוערים, ודברים שאינן ראויין, באותה שעה ביקש הקב"ה להחריב את כל העולם כולו, אמר הקב"ה לא נתתי לאלו את ארץ ישראל אלא כדי שיקראו וישנו ויעסקו בתורה כל עניין בזמנו, וילמדו דרך ארץ, אמר הקב"ה לא כך כתבתי בתורתך אף על פי שאין בהן בישראל דברי תורה אלא דרך ארץ בלבד יקוים בהן בישראל הכתוב 'ורדפו מכם חמישה מאה ומאה מכם רבבה ירדפו' אבל אם תעשו את התורה והמצוות אחד מכם ירדוף אלף ושניים מכם יניסו רבבה שנאמר 'איכה ירדוף אחד אלף ושניים יניסו רבבה', לפיכך בגבעת בנימין שלא היו עוסקים בתורה ובדרך ארץ נקבצו ויצאו למלחמה ונהרגו בהם שבעים אלף, ומי הרג את כל אלה, הוי אומר לא הרג אותן אלא סנהדרי הגדולה שהניח משה ויהושע ופנחס בן אלעזר" (תנא דבי אליהו יא, ג).

מאמר נורא זה ממחיש לנו שאיננו יכולים להסתגר בקהילות נפרדות, לדאוג לחינוך טוב לילדינו ולומר "שלום עליך נפשי", אלא יש להקים מקום תורה עוצמתי בכל עיר ויישוב בארץ (ולא להסתפק במתכונת הנוכחית של משפחות בודדות שבעיותיהן גדולות והשפעתן קטנה), ולעסוק בהפצת התורה בכל שדרות העם מתוך הכרה בצדקת דרכנו וחשיבות המפעל שבו אנו עוסקים. מובן שמבחינה טכנית יש לחשוב כיצד נעזרים בתשתית הקיימת של משה"בים ויישובים תורניים, ומבלי לפגוע במפעל ההתיישבות, אבל יש היום הרבה אנשים עם כוחות אדירים שנמצאים בריכוזים סגורים, ורצוי וראוי שיירתמו לטובת משימה לאומית זו.

"כל המלמד את בן עס-הארץ תורה, אפילו הקב"ה גוזר גזרה מבטלה בשבילו, שנאמר 'אז תוציא יקר מזולל כפי תהיה'" (ב"מ פ"ה ע"א), וכתב שם המהרש"א "והמלמד בן עס-הארץ תורה, שלפי גזרתו לא יהיה בעל תורה, דכל המוליד בדומה לו הוא מוליד, אבל הלומד עימו מבטל טבעו וגזרתו, וזוכה שהקב"ה מבטל גזרתו בשבילו". והמהר"ל בחידושי אגדות (שם) מסביר שהגזרות על העולם נובעות מהצד החומרי שבו, וככל שיש יותר נטייה אל החומר כך מתרבות הגזרות (כפי שאנו רואים היום בחוש), ולימוד עם עס-הארץ מגלה את השכלי (הרוחני) שבחיים, ומבטל גזרות אלה. ויהי רצון שנזכה להפיץ תורה בעם ישראל, ומתוך כך לביטול כל גזרות קשות.

להפסיק לספור מנדטים, להתחיל לאהוב יהודים

איזה מנהיג יכול לבצע מהפכה רוחנית? ❁ לאיזה גובה עלינו להניף את הדגלים? ❁ ישראל זעירא על דרך ארוכה-קצרה ❁ ועל בתי חב"ד ציוניים ❁

דומה שאין היום בציבור שלנו מי שלא הפנים את הצורך "להתנחל בלבבות", אך ככל שהצורך לכך הולך ונהיה מוחשי, וככל שאנו חוטפים מכה אחר מכה, נראה שאיננו מצליחים לעשות זאת. הביטוי הפרקטי הראשוני הוא שבמערכת הבחירות האחרונה לא גדל הייצוג האלקטוראלי של מפלגותינו, אך נראה שהביטוי הפוליטי רק מבטא בקצה הקרחון את תהליכי העומק הקיימים ביחסים בין הציבור הדתי-לאומי ובין השאר, ומכישלוננו האחרון עלינו להתרומם ולחפש פתרונות במקומות לא שגרתיים.

דרוש מנהיג מחשמל

צריך להודות על האמת, משבר המנהיגות הכללית בעם לא פסח על מחננו. עוד לא צמח בדור האחרון מנהיג פוליטי ציבורי המסוגל לסחוף אחריו רבים, לאחד קצוות בתוכנו (משימה קשה ביותר!), לקבל גיבוי וברכת הדרך מהרבנים המובילים, לגבש את המנהיגים הבינוניים אחריו ולנסות להגדיל את הציבור התומך בדרכנו. שורת העשירייה הראשונה באיחוד הלאומי, אף שוודאי מורכבת רובה ככולה מאנשים אידיאליסטים, איכותיים ובעלי ניסיון, איננה מספיקה כדי להוביל מחנה בימים קשים אלו.

דרוש לנו מנהיג, שבנוסף לכל האמור לעיל, בהיכנסו לאולם יהיה "חשמל באוויר",

**דרוש לנו מנהיג
שבהיכנסו לאולם
יהיה "חשמל באוויר",
יראת כבוד מסביב
ורצון לקריאתו**

יראת כבוד מסביב ורצון להיענות לקריאתו. בהיעדר דמות כזו, השאלה לאיזו מפלגה להצביע הופכת לפרקטית ולא לאמונית. לכשיצמח מנהיג שכזה – רבים יבואו לקריאתו לא רק לפני הבחירות, אלא דווקא משום שקרא אל הדגל במשך כל השנה. להרמת משימות ערכיות גדולות, ולכו איתו הצאן לכל מקום שרק צריך. מנהיג כזה חייב לבצע את המהפכה הרוחנית שעליה אנו חולמים. לעומת החזרת "עטרה ליושנה" אנו "נקדש את החדש" ובע"ה נכפיל עשרת מונים כל השפעה רוחנית שהיתה עד היום. אותן

מנהיג יסחף ויעורר אלפי פעילים לעבוד יומם וליל על השפעה רוחנית-חברתית, אשר תיתן את תוצאותיה בהזדהות עם ערכי תורה ומתוך כך עם שאלת ארץ-ישראל.

דגלים בחצי התורן

כדי לגבש מחנה תומך, צריך להרים את הציבור תחת אידיאל גדול. אדם שמרגיש שיש רוח גדולה במקום מסוים, יתלהב יותר להזדהות עם המחנה, בוודאי אם הוא שייך לגרעין "הקשה": צעירים/ מתנחלים/ בני ישיבות וכדו'. קשה מאוד להזדהות עם מנהיגות שאיננה מרימה דגלים גבוה ככל האפשר. שאלת הגרעין הקשה איננה נספרת רק בכמות הפעילים, מפני שהיכולת שלהם לסחוף אחריהם את המעגל השני והשלישי קשורה ברמת האמון, ההזדהות והנכונות להקריב שהם מרגישים ביחס למנהיגות, וביחס לדרך שהמנהיגות משדרת ותובעת. אין עוררין על כך שהאיחוד הלאומי הציג הפעם משנה לאומית ודתית ברורה. אך הדגלים שהורמו, הסיסמאות השטחיות "ימין חדש עולה" ו"יהדות עם בטחון", לא רק שאין בכוחן להחיות מישהו, אלא הן מנמיכות את הרוח למי שיש בו רוח. מדוע אלי ישי לא מתבייש להרים ערכים יהודיים "פשוטים" המדברים אל לב אלפים, כגון: "משפחה זה ערך, שבת זה ערך, כבוד לרבנים זהו ערך". מסתבר שכאשר אתה מקשיב ליועצי בחירות ב"ראש חילוני", אתה נשאר בקושי עם הדתיים שלך. לעומת

זאת כשאתה שואב אנרגיה ממקור הקודש, אתה מביא אחרִיך שני-שלישים (!) מצביעים שאינם דתיים, מפני שהם מבינים שמהו גדול קורה אצלך, הם קולטים בנפשם הבריאה שיש אמת, והיא אצלך!

מדוע החשיבה הדתית-לאומית לא השכילה במשך שנים רבות להגיד את האמת הפשוטה: כל דבקותנו בארץ מתחילה מאמונה בקב"ה, בתנ"ך וברש"י הראשון?

הטענות הביטחוניות שהסתתרנו מאחוריהן אינן מביאות בשורה, אינן מרימות את הרוח ואינן מקרבות אנשים לדרכינו, מפני שמקורן אינו עמוק. כדי להביא אנשים להכרה שהדרך שאנו מובילים היא הדרך – יש לאומרה בלי לגמגם, בלי להתנצל ובלי להתחבא. נכון, לפעמים זה יישמע לא פופולארי, התקשורת תנסה ללעוג, אך עם הזמן, המסרים האמוניים יחללו ויעשו את פעולתם. לשם כך יש לאומרם בדרך בהירה ופשוטה, בשפה עכשווית ובעברית ישראלית.

אחדות בעניין קירוב יהודים

מי שקורה את עיתוני הציבור הדתי-לאומי, משוכנע שיש רק שתי דעות בעולם, ואם

הוויכוח ביניהן יוכרע, אין ספק שכל בעיות הדור ייפתרו. מדהים לגלות שכל תחלואי עם ישראל קשורים רק בשאלה האם צודקים הרבנים ה"ממלכתיים" או מתנגדיהם. לצערינו, הקרע הולך ומחריף, תלמידים מעצימים את נקודת המחלוקת בין רבותיהם, במקום לאחד, והאיש הפשוט עומד ותוהה, כיצד הצליח שטן המחלוקת להיכנס בין הצדיקים. סחה לי בעלת תשובה אחת, אשר נמצאת עדיין בתחילת דרכה ואשר הסתובבה בגוש-קטיף, שלא יאומן אילו דברים חריפים שמעה על רבנים שאינם מקרב החוג של הדוברים. דבר זה גרם לה למשבר לא פשוט, האם דרכינו בכלל שלמה? האם אותם דיבורים חריפים יקרבו מישהו? האם השפה

מדוע החשיבה הדתית-לאומית לא השכילה במשך שנים רבות להגיד את האמת הפשוטה: כל דבקותנו בארץ מתחילה בקב"ה, בתנ"ך וברש"י הראשון?

הבוטה תגרום לנוער הדתי-לאומי ללכת אחרי רבותיו, או שמא ההפך? האם ניתן לקרב אנשים שאינם בני תורה או חילונים לתורת ארץ-ישראל, כאשר אפילו הכינוסים של כל מחנה נעשים היום בנפרד: צריך לגייס את כל הכוחות ולהתאחד סביב השפעה רוחנית על עם ישראל בכללותו. עלינו להבין שבנקודת קירוב יהודים לאבינו שבשמים, אין לנו מחלוקת. אנו רחוקים מאוד מתחומי העניין של הציבור הרחב, וההתנתקות תוכיח שהפכנו ללא רלוונטיים. אין הכוונה לומר שהמחלוקת אינה לשם שמים ואינה לגיטימית, אך צריך לזכור שההתעסקות בוויכוחים הפנימיים תחליש מאוד את כוח הפריצה החוצה.

מרוץ שליחים לרעיון הלאומי

ראשית, עלינו להפנים שעיקר המאבק הוא על התודעה. תודעה לאומית נובעת מתודעה אמונית. שנים חשבנו, שאפשר לעורר זיק לאומי שלא דרך תורה ויהדות. מסתבר

שטעינו. כדי להפנים תודעה בציבור, עלינו לחנך את עצמנו למאבק ארוך וקשה יותר מכל הפגנה או עצרת חד-פעמית. עלינו להתכונן לכך ולהקים מסגרות מתאימות בסגנונות שונים, להבין שעיקר האנרגיה עוברת מחשיבה ומלים "כלליות" לשפה פרטית. צריך להפסיק "לספור מנדטים" ולהתחיל לאהוב יהודים. אחד ועוד אחד שיתקרבו לקב"ה ולאנשים אוהבי ארץ-ישראל – יאהבו הם את ארץ-ישראל. זה לא קל, אבל זוהי הדרך הארוכה שהיא הקצרה. יש להשקיע לימוד רב בישיבות ובמסגרות נוספות, כיצד עושים נכון "פנים אל פנים", מה אומרים, עם מה באים. עלינו להכין חומרי הסברה הרוטים שיתרגמו את שפת בית-המדרש העמוקה למסרים קליטים וקצרים. כיצד עומדים בדוכן רחוב? מה "מוכרים" שם? איך פותחים חוג בית ראשון? איך מזמינים משפחה לקבלת שבת? איך מדברים עם חיילים ששומרים עלינו? ובטרמפ? איך מקימים מרכזים רוחניים ובתי חב"ד ציוניים? איך

שנים חשבנו, שאפשר לעורר זיק לאומי שלא דרך תורה ויהדות. מסתבר שטעינו. כדי להפנים תודעה בציבור, עלינו לחנך את עצמנו למאבק ארוך וקשה יותר מכל הפגנה או עצרת חד-פעמית. עלינו להתכונן לכך ולהקים מסגרות מתאימות בסגנונות שונים, להבין שעיקר האנרגיה עוברת מחשיבה ומלים "כלליות" לשפה פרטית. צריך להפסיק "לספור מנדטים" ולהתחיל לאהוב יהודים. אחד ועוד אחד שיתקרבו לקב"ה ולאנשים אוהבי ארץ-ישראל – יאהבו הם את ארץ-ישראל. זה לא קל, אבל זוהי הדרך הארוכה שהיא הקצרה. יש להשקיע לימוד רב בישיבות ובמסגרות נוספות, כיצד עושים נכון "פנים אל פנים", מה אומרים, עם מה באים. עלינו להכין חומרי הסברה הרוטים שיתרגמו את שפת בית-המדרש העמוקה למסרים קליטים וקצרים. כיצד עומדים בדוכן רחוב? מה "מוכרים" שם? איך פותחים חוג בית ראשון? איך מזמינים משפחה לקבלת שבת? איך מדברים עם חיילים ששומרים עלינו? ובטרמפ? איך מקימים מרכזים רוחניים ובתי חב"ד ציוניים? איך

מקימים בתי-מדרש לצעירים? מבוגרים? נוער? נשים? איך מטפלים בשלום בית? בסמים? באלמות? איך מחנכים להורות טובה? איך הופכים כל סניף בני-עקיבא, עזרא ואריאל, למרכז כוח של תורה, חסד, והפצה? בקיצור, עלינו להכשיר אלפי שליחים של הרעיון שעליו ובשמו אנו חיים. עד היום עסקנו בעיקר במימוש הרעיון הלאומי. עכשיו עלינו להבין שאת עיקר האנרגיה יש להפנות להסברתו, בכתב ובעל-פה, ובכל אמצעי שרק ניתן להעלות על הדעת. לראשי הישיבות יש תפקיד עצום בעניין. הכול מתחיל מעולם הרוח. אם תהיה רוח גדולה של הסברה אמונית, ימצאו אלפים רבים של חיילים לדגל הגדול הזה. כבר היום קיימים ניסיונות ויוזמות של צעירים נחשונים העוסקים בכך. ישנם הצלחות יפות שראוי לפתחם ולהעצימם.

יש היום ויכוח האם להשפיע בערים או בהתיישבות. אם ההתיישבות תתגייס כולה להסברה בערים, הרי שלא תהיה שאלה. אני יודע על שיעורי תורה ואמונה שנפתחו בזכות מסעות הסברה של תושבי יש"ע בבאר-שבע, בלוד, ברמת-השרון ובמודיעין. כל יישוב תורני חייב לאמץ עיר לפעילות. עלינו להמשיך ולהעצים זאת פי כמה. להתנחל בלבבות אין פירושו לוותר על דרכינו או להתפשר. אדרבא, לחזק אחרים, ומתוך כך התורה תתגדל, הארץ תתגדל, העם יתגדל, המציאות תתגדל.

לתגובות:

rosh@rosh-yehudi.co.il

איש אמת

על הגאון דוב ליאור שליט"א

הרב דוב ליאור הוא דוגמא חיה לאן אדם יכול להגיע עם התמדה וכוח רצון. הייתם מאמינים שהרב שהוא אחד מגדולי ופוסקי הדור, לא ידע לקרוא רש"י עד גיל 12?

רש"י באונייה לארץ

הרב דוב ליאור נולד בגליציה לאביו, רבי משה ליבלנד, שהיה חסיד בעלזא. הוא ניסה לעלות לארץ-ישראל באמצעות אוניית המעפילים "אקסודוס" (יציאת אירופה תש"ז), ואולם מאחר שזו הוחזרה לאירופה, הוא עלה באונייה "נגבה" שבועות מספר לפני הקמת המדינה. תוך כדי מסעו באונייה למד כתב רש"י. לפני עלייתו לארץ הורה לו אחיו הגדול, שבכל עת ששואלים אותו יגיד שהוא דתי על-מנת שלא ייקחוהו לקיבוץ, וכך היה. כאשר הגיע הרב ליאור לארץ, הוא הצטרף לשיבת בני-עקיבא בכפר הרוא"ה, שם היה לתלמידו של הרב משה צבי נריה זצ"ל.

מאוחר יותר למד בישיבת "מרכז הרב" אצל הרב צבי יהודה הכהן קוק, והוא הפך לתלמידו המובהק ואף לבן בית אצלו.

בספר "גדול שימושה" מביא הרב אברהם רמר בשם רבי יעקב רדוקצ'ובר, שהרב צבי יהודה העריך מאוד את סברותיו של הרב ליאור ואמר עליהן שהם סברות אמת. הרב צבי יהודה רצה שהרב ליאור יהיה הרב הראשי לירושלים, ואולם מסיבות פוליטיות הדבר לא צלח.

הרב גורן אמר עליו כי אין איש אמת בארץ כמו הרב ליאור.

יש דין ויש דיין

הרב ליאור קיבל כושר לדון בבית-הדין הגדול מיד לאחר מבחניו הראשונים, למרות שבדרך-כלל דיין מתמנה לדון בבית-הדין הגדול רק לאחר כמה שנים בבית-דין רגיל.

האגדות מספרות כי הרב עובדיה יוסף והרב דוב ליאור הם היחידים שעברו את מבחני הדיינות בציון 100.

הרב ליאור משמש כרב העיר קריית-ארבע וחברון, ומשנת תשל"ו הוא עומד בראש ישיבת "ניר" בקריית-ארבע ביחד עם הרב אליעזר ולדמן. מלבד זה הרב ליאור הוא נשיא ישיבת "שבי שומרון", ובמשך כעשור היה רבה של כפר הרוא"ה.

הרב ליאור משמש כאב בית-דין ממונות בקריית-ארבע ובוועד רבני יש"ע, לאחר ששימש כאב בית-דין בבית-הדין בבאר-שבע.

הרב הוא אחד מרבני תנועת "קוממיות".

קנאים

לשם ה'

האם מיעוט קטן יכול ללכת בכוח נגד הרוב? ☉ מדוע שלא נתקרב לעם בנושאים חברתיים? ☉ הרב ליאור בשו"ת על הסוגיות הבודעות ☉

יש אומרים שעלינו להתנהג כמו האם הרחמנייה במשפט שלמה שאמרה "תנו לה את הילד החי והמת אל תמיתוהו" - לדעת להבליג על הצער גם כשלוקחים מאתנו את היקר מכל, את ארץ-ישראל, להבליג כדי שלא יהיה קרע בעם ישראל. וכי לא כך הוא המוסר של חז"ל?

נוער בריא מבין שזה לא נכון. אסור לנו לוותר על העקרונות שלנו. אנו יודעים שהמלחמה היום היא נגד כל דבר שנותן צביון יהודי למדינה. יוצרי התוכניות המשונות רוצים לכלות ולטשטש כל דבר יהודי וקדוש, והמלחמה על ארץ-ישראל היא היכי

עם הרב דב ליאור

תימצצי לזה.

אסור לנו לתת יד לתוכניות אלו. אנחנו צריכים לעמוד בתוקף על עקרונותינו, יחד עם טוהר וקדושת המאבק. איננו רוצים להיאבק, אך איננו יכולים להשלים עם דבר שהוא נגד תורתנו הקדושה. אנו מחויבים להתנגד ככל שאנו יכולים. איננו עושים מלחמה בתוך עם ישראל, אבל אנחנו מסתייגים מלעבור עבירה. הם כופים עלינו לעבור עבירות ואנחנו צריכים להתנגד, לפחות כלפי שמיא. להראות שאנחנו לא מסכימים.

וכי מיעוט קטן בעם
ישראל יכול ללכת בכוח
נגד הרוב?

אנחנו הולכים על-פי האמת, ואסור לנו להשלים עם דברים כאלה. משה רבנו, כלב ויהושע בן-נון עמדו בתוקף מול כל העדה כאשר העדה דיברה ועשתה דברים הנוגדים את התורה. מאיפה

למדו רבנים מסוימים שמותר להשלים עם דברים הנוגדים את התורה? להגלות יהודי, להחריב את ביתו ולהסגיר את השטח לידי האויב זה עבירה, זה נגד התורה. אלא אם כן אדם כופר בזה וסובר שזה לא נגד התורה, ואם כך הוא סובר, אין לנו שום בסיס לוויכוח. זה כמו שאתווכח עם מישהו ממרצ. אך אם הוא מודה שזה נגד התורה – אסור לנו להשלים עם דבר כזה.

האם יש לפעול לקרב
את עם ישראל
להשתתף במאבק?

ודאי שיש לפעול לשיתוף חוגים רחבים ככל היותר. בעבר היה כינוס בחברון של אנשי הקיבוצים שארץ-ישראל חשובה להם. ורבים, על אף שהינם רחוקים מתורה ומצוות, שייכים לאהבת הארץ. אנו

צריכים ללכת יחד עם כל מי שיש לנו מכנה משותף איתו ביחס לארצנו הקדושה.

ברור שללכת עם הרוב ולהתחנף זה הרבה יותר נעים, אבל אם אנחנו לא נעמוד בתוקף – יאכלו אותנו ב"כפית קטנה" בלי בעיה. אנחנו צריכים להקרין את האמת, כמו שגדולי הדור עמדו בתוקף, כמו הרב צבי יהודה זצ"ל שעמד בתוקף על ההתיישבות בכל מרחבי ארצנו, ועמד בתוקף נגד אדון פרס ועוד אנשים כדוגמתו, ואמר "אתם לא תזיזו אותי". יש לנו דוגמה חיה מאחד מגדולי ישראל שבדור הקודם, שהנחה אותנו איך לעמוד בתקיפות נגד הסגרת ארץ-ישראל לידי הגויים.

איפה שני האל"פים
שהרב צבי יהודה הדרין
ללכת בהם – אהבה
ואמונה?

זכיתי ללמוד הרבה זמן אצל הרצי"ה ולהיכנס אליו תדיר, אני יודע שאישיותו היתה דומיננטית עם עוצמה, והוא עמד בתקיפות נגד דברים שניסו לפגוע בעם ישראל ובארץ-ישראל.

למה לא נתחבר לעם
דרך נושאים חברתיים?

דרכנו היא כדרכו של הרב חרל"פ, שכתב בספרו "מעייני הישועה" שבזמנינו ארץ-ישראל היא הנקודה העיקרית.

מלבד זה, הרי לא ניסע לים בשבת לעשות מנגל כדי לקרב את "עם-ישראל". לא ניתן לגיטימציה להסגרת ארץ-ישראל. לא מצאנו בתורה שאדם יעשה עבירה בשביל מטרה נעלה. להיפך, חז"ל אומרים שהמטרה לא מקדשת את האמצעים. אסור לגזול לולב כדי לנענעו. אומנם ישנו מושג של "עשה הדוחה לא תעשה", אבל זה לא קשור לכאן. אם מישהו חושב שאין איסור להפוך את ארץ-ישראל לשממה או לתיתה לגויים, הרי שאנחנו לא מדברים באותו מישור, אבל אם הוא חושב שיש איסור כזה – מאיפה המציאו להתיר הפקרת שטחי ארץ-ישראל בשביל לא לפגוע באחדות העם? אמנם ר' יוחנן הסגיר את ירושלים, אבל הוא עשה זאת כי הוא ראה שהמלחמה אבודה מראש. אצלנו המלחמה איננה אבודה מראש. ר' עקיבא הרים את נס המרד נגד רומי, שהיתה אימפריה, על-ידי אנשי יהודה שהיתה קטנטונת. הוא האמין שיש סיכוי. אני מאמין שיש סיכוי להצליח. לא שננצח את הצבא על-ידי כוחניות, אף פעם לא חשבתי כך, אלא ככל שנתעקש ונביע עמדה מוצקה, כך יתרבו אנשים המכירים באמת ומתחברים אליה. והיום כבר יש אנשים חילונים המעלים הרהורים שאולי כל הדבר הזה לא כדאי ושום תועלת לא תצמח מזה. אם יראו

שיש ציבור נחוש ועקבי שלא שומע להוראות הצבא הנוגדות את התורה, יכול להיות שזה ישנה את ההחלטות ולא יהיה גירוש נוסף.

הרי יש רבנים וראשי ישיבות שחולקים על הדרך הזאת.
 יש פה דבר חמור, יש פה בעיה הלכתית. על סמך מה הם הורו נגד גדולי הרבנים של הציונות שלנו, הרב שפירא והרב אליהו? מהו הבסיס ההלכתי שעליו הורו לעשות איסורים, האם סתם על סמך

סברות?

להגלות יהודי מן הבית זה עבירה, להחריב את ביתו זה עבירה ולהסגיר את השטח בידי אויב זה עבירה, אם כן מהו הבסיס ההלכתי להתיר את אלו? צריך לבסס מקורות הלכתיים. אנחנו מוסמכים על הרמב"ן שיש חיוב להילחם על ארץ-ישראל ולא להסגיר אותה ביד זולתנו. נקודה. אי-אפשר לדחות איסורי תורה על-ידי נמצאות וסברות פרטיות.

מה נקרא פוסק הלכתי? אדם שלמד עשרות שנים גם את הצד ההלכתי של התלמוד ולא רק ענייני אמונה. לא לכל ראש ישיבה יש כלים לפסוק הלכה למעשה, גם מי שיש לו יד בהגות וחינוך זה לא אומר שיש לו כלים לפסיקה. גם מי שכתב פסקים בהלכה – גם אם יש לו זקן ארוך – לא עומד בשורה אחת עם גדול הדור הרב שפירא. יש אישיות תורנית, וכל מי שהוא בן תורה יודע במי עסקינן. לא כל אחד שקוראים לו רב ויש לו כשרון כתיבה יכול לפסוק בדברים השייכים לכלל ישראל. הרב שפירא והרב אליהו היו רבנים ראשיים והורו דבר הלכה, הם מבססים ומנמקים את דבריהם על מקורות הלכתיים. לא שמעתי שום נימוק הלכתי מהו היסוד ההלכתי שמותר להגלות יהודי, להחריב את ביתו ולמסור את השטח לידי אויב.

מה נאמר לחיילים שעושים על-פי רבניהם?

שיידעו מה זו היררכיה של תורה. לצערנו הציבור שלנו לא מספיק יודע מה זה.

האם יש הבדל בין השתתפות במעגל ראשון למעגלים שני וחמישי?

מאיפה המציאו את הדברים האלה? מי שאמרם הוא פוסק הלכה?

היה מי שכתב שהמלחמה העיקשת כדוגמת עמונה נובעת מיצר הרע של שנאת חינום.

מאיפה האכסיומה הזאת? חייבים לתת מקורות מן ההלכה.

האם האלימות בעמונה היתה נכונה? האם אנו רוצים להרביץ וכך לכפות על הציבור את עמדתנו? האם לא נגיע למלחמת אחים?

אנחנו לא כופים על הציבור ואיננו יוזמים מלחמה. הם אלו שכופים עלינו להתנהג כך ואין לנו להתנצל ולהרכין ראש על כך. בעמונה הם הרביצו לנו ולכן אנחנו התנגדנו, כבר הכרזנו כמה פעמים את גבולות המאבק. איננו מתחילים להכות! אך היה נוער על הגגות שראה שסוסים למטה דורסים ילדות. איך מתאים להתנהג במצב כזה? מדוע לא מדברים על המכות שהכו בנו? לחשוב שאנו גרמנו שם לאלימות, זו מחשבה עקומה ולא נכונה. אנחנו חייבים להתנגד כלפי שמיא.

אנחנו ציבור שהתחנך על עדינות ואהבה, וכרגע אנו נקלעים למצב נפשי לוחמני ומסובך. איך להסתכל על זה? מה עושים עם המצב הנפשי של אנטי שמגיע בגלל המאבק? זאת קנאה לשם ה' וזהו דבר בריא. אחרי שדוחפים אותנו למצב כזה אנו מביעים התנגדות ואיננו יכולים להשלים עם דבר עבירה. מאלצים אותנו להיות קנאים לשם ה'.

איך אפשר לחזק את הנוער שלנו?

אני סומך על בריאות נפשו של הנוער, שיידע להבחין באיזו דרך ישכון אור, ולא יתיימש מכל מיני סייגים. תמיד היו שהלכו אחר חולשות. יותר נעים להיראות יפים, לדבר על סליחה ואהבה, אבל האמת יורה דרכו, המציאות תוכיח באיזו דרך ישכון אור.

העם האחד חשוב יותר

מאחד העם

מהו החידוש הגדול של דור התחייה? מדוע דאג הרב קוק למכירת תפוזים? הרב לוינגר על רוממות, על סימפטיה ועל "אחד"

התכנסנו כמה בחורי ישיבות בבית הרב משה לוינגר שליט"א בחברון, לשאול את הרב כיצד מרימים את קרנה של ארץ-ישראל בעם בכלל, ובישיבות התיכוניות והגבוהות בפרט. יותר משביקשנו למצוא – מצאנו.

הרב משה לוינגר

בדרך-כלל כשמגיעה עת צרה, הישיבות יוצאות לפעילויות "דחופות", כגון מניעת פינויים, חס ושלוש, "פנים אל פנים" וכיו"ב. אבל הרבה פעמים הציבור מקשיב למה שה"עסקנים" אומרים לראשי הישיבות לעשות, ובית-המדרש לא מתווה קו ברור בנושא ארץ-ישראל. בית-המדרש, כביכול, לא רלוונטי בכל נושא ארץ-ישראל, אין לו קו ברור ומסודר, והוא לא מוביל אלא מובל.

החידוש בדור התחייה לעומת דורות קודמים, הוא שחזרנו להיות "אחד".

אפשר להתייחס לנושא מהצד הציבורי, אפשר להתייחס אליו מהצד התורני ואפשר להשיב "מילתא דשוויא לתרוויהו", וכך בע"ה אעשה. כלומר, להבין את הבעיה הציבורית והתורנית בחדא מחתא.

המציאות של היותנו אנשים פרטיים היתה מציאות ארוכה מאוד. במאות השנים האחרונות היתה התעוררות לנושא ארץ-ישראל ולנושא ה"אחד" שבאומה, כלומר "כלל ישראל". גם בעולם התורה וגם בעולם הציבורי התחילו לדבר על תחיית עם ישראל בארצו. הכול חידוש. לעומת חיי קהילה ובעיות קהילה ופרט ומשפחה, שהיינו בהם תקופות ארוכות, עתה מתחילים לדבר על שיבת העם לארצו. היהודים הופכים לעם בארץ, ונהיים

יחידה אחת. פתאום נמצא עם, שחוזר לארצו, ויש גם שוני במהותו, שנהייה אחד. בשונה מעמים אחרים, שלא מדברים על מושג האחדות, כאן אנחנו אחד, "ה' אחד ושמו אחד" – כשם שהוא אחד, כך אנחנו אחד.

במסכת ברכות מובא "אמר להם הקב"ה לישראל אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם. אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם שנאמר שמע ישראל ה' א-לוהינו ה' אחד ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם שנאמר ומי כעמד ישראל גוי אחד בארץ" (ברכות ו עמוד א), ויש עוד הרבה סוגיות דומות במסכת ברכות. אבל זו לא נקודה מרכזית בתלמוד הבבלי. אנחנו עם שיסודו אחד. ומה עם הפרטים? הם הסתעפות של ה"אחד", של כלל ישראל.

בשונה מעמים אחרים, על מושג האחדות, כאן אנחנו אחד, "ה' אחד ושמו אחד" – כשם שהוא אחד, כך אנחנו אחד.

הרב צבי יהודה מביא בעולת ראי"ה על "אהבה רבה" (הערות לעולת ראייה, עולת ראייה ב עמ' תסח) את דברי ה"בית דוד", שהיה תלמיד של ר' חיים מוולאז'ין, הכותב שה"אחד" שבאומה יותר גדול מה"אחד" הפרטי. לאדם הפרטי ברור שהוא "אחד", אך בכללות האומה לא רגילים לחשוב כך, שאנחנו אחד. בעבר היתה ישיבה בוולאז'ין וישיבה בטלז וישיבה בתימן, ולא דיברו על כך. זו נקודה יסודית. וצריך לדעת, שה"אחד" הזה גבוה מאוד, הוא מגיע עד השמים. וזו הנקודה של ארץ-ישראל, כאן אנחנו אחד, כשם שהוא אחד, כך אנחנו אחד.

אצל עמים אחרים אין המושג הזה של "אחד", הם מתארגנים יחד, כמו "שותפות", "חברת אחריות גדולה", כפי שקורא לכך הרב ב"אורות", אחד דואג לשני. אבל אנחנו מהותנו היא אחד, והפרט מסתעף מהכלל.

שמא אפשר בדרך אחרת? כותב הרב באגרות (אגרת צו):

"מובן הדבר, שע"י עזיבה, ע"י מיעוט ידיעת הערך העצמי, ע"י השפלה של הגבירה (ארץ-ישראל) נגד שפחתה (הישיבות בחוץ לארץ), ושהיא עוד מלובשת בתואר של מין יראת שמים, מה שהוא למרות עיני כבודו ב"ה, ע"י מה שנותנים בזה למרמס את כבוד ארץ

חמדה ומקום הדום רגליו יתברך עדי עד – הדברים נעשים עמומים; ות"ח שבא"י חוזרים להיות שפופים ושפלים, ועוזבים את חילם, וסוברים שלא נוצרו כי-אם למגרם גרמי אצל חכמי חו"ל ולחקות פלפולים נמוכים, הבאים מתוך מחשכים, ובזה באמת כחם של חכמי א"י חלוש, מפני שהם [נוצרו] לגדולות מאלה, אבל כשהם מעמידים עצמם על כנם הרם, אז הם מוצאים הכל, ויבכלל מאתים מנה."

ארץ-ישראל היא ארץ ה"אחד", הכל מתחיל מכך שאנחנו "אחד" דומה לקב"ה. סתם לדבר על "אחד" בלי לומר שהוא דומה לריבונו-של-עולם זה "חילוני", אלא צריך להבין את זה, הוא אחד ושמו אחד. אנחנו עם גדול, ששונה מכל העמים, ודומה לקב"ה, "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ". כך צריכים לדבר בארץ-ישראל. אדם יכול ללמוד את כל הש"ס, מברכות ועד עוקצין, ולא לשים לב לנקודה הזו. בתלמוד הבבלי זה לא כל כך בולט, שהכול מתחיל מזה, וזה השורש של הכל.

בני תורה צריכים לשים לב לנקודה הזו, שהעם הזה גדול וענק, והוא כללי והוא אחד, והאחד הזה מלא אור

והבעיה הציבורית לא רחוקה מכך, שלא רואים מה הגדולה של ארץ-ישראל. אבל בני תורה צריכים לשים לב לנקודה הזו, שהעם הזה גדול וענק, והוא כללי והוא אחד, והאחד הזה מלא אור, עד שאפילו מחמת גובהו, יש נקודות שאין לו בהן בחירה חופשית, והרשעות היא חיצונית לעומת האור הזה.

כך צריך להתחיל, ב"אחד", ולהבין שהשיבות לא בנויות כך. אמנם לומדים בישיבות "אורות", כשם שלומדים את הגמרא בברכות הנ"ל ש"אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם", אבל זה לא הופך לאבן-פינה. יש תפיסות של המושג "כללי" בצורה לא מבוררת.

מנין לרב שלא מדברים על מושגי האחדות והכלל בישיבות? הרי מדברים הרבה על כך שאנחנו שליחים של עם ישראל.

יש ביטויים כאלה, שאם לא קיבלת היתר של כל עם ישראל אז אתה לא יכול להתנחל. ויש ביטויים האלה חושך יותר מאור. גם אין להתפלל על כך שלא פועלים בענייני הכלל. אחד מהתלמידים המובהקים של הרב אמר בג' אלול: "אתם יודעים מה היה

החזון של הרב? ששיבת מרכז הרב תהיה כמו ישיבת וולאז'ין!!!. היום הוא בעולם האמת, ודאי יודע שטעה. כנראה שזה לא כל כך פשוט, זה שְׂכַל חדש, לדעת שקודם כל אנחנו אחד, מציאות אחת, לא פחות מה"אחד" הפרטי.

ה"אחד" הזה של המציאות שלנו מאוד דומה לה' יתברך, מאוד קרוב אליו, "ה' אחד ושמו אחד". זה לא רק שליחות, שאפשר לומר "אני שליח של הכלל, ואם הכלל לא מוכן אז הכול יכבוש יחיד", אז מה אתם מתרגשים מפניו יישוב? זה רק כיבוש יחיד, הכלל לא החליט על כך...". לפי המחשבות האלו, גם כל העניין של קריית-ארבע ושילה הם לא כלל ישראל, הם "כיבוש יחיד". אלא תמיד הקב"ה נתן ביחיד כוח לרומם את הכלל כולו, כנחשון בן עמינדב, וכך גם התלמידים של הרב צבי יהודה זצ"ל. תמיד הלכו יחידים.

אני זוכר, כשהיינו בחברון, בשנה הראשונה הזמינו אותנו לנשיא שז"ר, שהיה בעל חזון. הוא מאוד העריך אותנו, לכן הזמין אותנו אליו. הגענו אליו, והוא אמר לנו: איך מדברים נגד זה שהלכו שלא ברשות הממשלה? כל היישובים הוקמו בניגוד לעמדת הסוכנות... לא בניגוד לעמדת הבריטים, אלא בניגוד לעמדת הסוכנות! הוא צחק על הביטויים האלה, שמפחדים ללכת קדימה כי "העם לא אישר, ולא היה יישוב דעת בעם". אתה צריך לרומם, ולפעמים אתה אומר עוד פעם ועוד פעם והציבור כולו יתרומם. צריך לדבר דיבורים גבוהים.

צריך לדבר על
הגדולה של עם
ישראל בארץ-ישראל,
ועל כך שזו בושה
שלא מתנחלים בכל
מרחבי הארץ

יש טענה שהמצב עתה שונה מבעבר. היום כשהולכים להקים גבעה כולם קמים נגדנו, לפחות כל מוסדות השלטון.

כרגע יש חולשה, מכיוון שאיננו מדברים דיבורים גבוהים. חמש-עשרה שנה מה שעושים, הוא הכול התחכמויות עם השלטון – פה איזה קרוואן, שם מגרשים, ולא מדברים על גדולת ישראל. בגלל שאין בחורי ישיבה ואנשים שמדברים על גדולת

ישראל, המצב די שפל. צריך לדבר על הגדולה של עם ישראל בארץ-ישראל, ועל כך שזו בושה שלא מתנחלים בכל מרחבי הארץ. כל השנים באו בשקט, בפטנטים, ואמרו שלמדו כך מה"זקנים", מאתנו, וזה לא נכון. כל הזמן דיברנו בגאון על ארץ-ישראל, ולא עשינו

התחכמויות, לא היינו בשיטת "שמור לי ואשמור לך". היום לא מדברים על גדולת ארץ-ישראל, וגם בסוף כשרוצים להרוס חבל ארץ שלם, חושבים ש"לא ייקלט שום דבר, ורק באהבה ננצח", ממציאים דברים שלא שייכים לעניין. ודאי צריך אהבה, מתוך גדולת עם ישראל בארץ-ישראל יש אהבה לכל אחד מישראל, מתוך הרוממות צריכה להיות אהבה לכל אחד מישראל. ודאי, צריך לדבר על אהבה, אך מתוך גדולת עם ישראל בארץ-ישראל, ולא "אנחנו לא יכולים... זה לא ילך..." איפה שמענו דבר כזה? היום אומרים שאסור לדבר באופן כללי, "רק אל תדברו על ארץ-ישראל, העם לא ראוי..."

עלינו להחיות את גדולת ישראל בעם, ולהסביר לעם שגדולתו **דווקא בארץ**, וזו נקודה שחסרה במשנת הישיבות היום. וגם בחיים הציבוריים זה חיוני היום. היום העם לא יודע את דרכו ואומר לעצמו שהוא עייף וצריך להיות תלוי באמריקה, ואין לו כוח להביא שקט וביטחון בצפון ובדרום, והכול נובע מכך שאנחנו לא שמים לב לנקודה של גדולת העם בארצו.

צריך לראות הכול ממבט של גדלות. כך ראה הרב זצ"ל, וכך הוא גם הסביר לחילוניים. לא תמיד קלטו מה שהוא אמר, אך ראו שהוא מדבר הרבה יותר גבוה, לאין ערוך ממה שהם חשבו, על עם ישראל בארץ-ישראל.

משה סמילנסקי (סבו של ס' יזהר), בהספד שלו על הרב מתאר איך "באנו אליו לחלק לו ענבים". הרב עורר את גדולת ארץ-ישראל, ודרש להם שארץ-ישראל מלאת אור, וכך גם בתפילין, ולכן הם צריכים גם להניח תפילין. אז תפילין הם לא קיבלו, אך הם ראו שהוא מדבר על ארץ-ישראל יותר גבוה ממה שהם חושבים.

העם הוא אחד, ואדם צריך לשאוף לעליית הכלל, ולא לעלייה הפרטית שלו. יש ביטוי מקובל ברחוב, "קריירה", שזו "גאוה" במלה משופצת. צריך לשאוף ש"העם האחד" יהיה למעלה, ולא שהפרט שלי יהיה למעלה. עלינו להעלות את המדינה והחברה הישראלית, להבין שאנחנו גדולים וענקים ודומים לקב"ה, וכשם שאנחנו דומים לו, כך גם דומים למידותיו – מה הוא רחום, אף אתה. אי-אפשר לדבר רק על הדברים הגבוהים. הארץ מלאה גם מידות טובות, לכן עלינו גם להיות בעלי מידות. בהבנה אמיתית של ה"אחד", זה בהכרח מביא לענווה.

כיצד נרומם את רוח העם?

ההתקדמות תהיה דרך לימוד ודרך תמיכה בפעולות. הרמת קרן ישראל חייבת לקבל ביטוי מעשי, כפי שכותב הרב "וכל תשובתנו תעלה בידינו רק אם תהיה עם כל הוד רוחניותה גם תשובה שקשורה אל הגשמיות, מאמין בחי העולמים וזורע", זה לא איש פרטי, אלא שהאומה כולה קשורה לאמונה ולזורע.

עלינו לתת תמיכה רוחנית ומעשית, להבין שהגמנות האלה שמנסים היום "נאמני ארץ-ישראל" ו"נוער למען ארץ-ישראל", הן לתת כבוד לעם ישראל, לרומם את עם ישראל, וזה "לשיר את שיר עם ישראל". זה תפקידנו. הזכרת כאן עייפות ודיכאון – הישיבות שלנו היום לא קוראות להגדיל את עלי או

את קריית-ארבע פי שלושה. משאירים את ההנהגה המעשית בשפלה, שלא רואה את גדולת ארץ-ישראל. ומה היא אומרת? חוזרים לפסים המעשיים, ויכוחים עם הממשלה שאולי לא יהיה פינוי במקום כזה או כזה, לנסות קצת לעצור. כל מה שהולך הוא קונפליקט בין עצירה של ההידרדרות להידרדרות, ובסוף מגיעים לפשרה.

אבל מה אנחנו צריכים לטעון? שעם ישראל רוצה לעלות, וצריך לעלות. כשדיברו עם הרב טאו על עמונה, הוא אמר שאנחנו צריכים לחזק את התודעה. ודאי, צריך לחזק את תודעת ארץ-ישראל, שיש לנו ארץ כל כך גדולה, לא את תודעת ההתיישבות. חיזוק התודעה הוא גם על-ידי זה שמביאים הרבה אנשים אל השיר הזה. כך עשינו כל השנים, וזה חיזוק התודעה של ארץ-ישראל.

מדוע אנחנו סגורים בגדרות?

חשוב מאוד שתהיה סימפטיה, שיכולה להתבטא גם במעשים, שמרוממים היום את ארץ-ישראל. למשל הפעולה של פריצת הדרך מתקוע לירושלים – צריך שתהיה אליה סימפטיה, גם אצל אלה שלא משתתפים בפועל. לא יכול להיות שבארץ-ישראל הכל מוקף

צריך לחזק את
תודעת ארץ-ישראל,
שיש לנו ארץ כל כך
גדולה כך עשינו כל
השנים, וזה חיזוק
התודעה של ארץ-
ישראל

גדרות וחנוק, והערבים חופשיים ואנו בגטו. צריכים לפתוח את הכבישים, היינו צריכים לפתוח את כל היישובים, להרוס את כל הגדרות כדי להראות שאנו חופשיים. ומה עם בעיית הביטחון? שיסגרו אותם בגדרות, או שיוציאו אותם! אנחנו צריכים ללכת חופשי בכל מקום בארץ-ישראל, בלי נשק. צריך שיהיה מצב של שלטון חזק שיטיל את האימה עליהם. שיהיה צבא חזק שישלוט עליהם ויעמיד אותם במקומם, ונאמר אחת ולתמיד: אנחנו אדוני הארץ, החל מאברהם אבינו. כל הדורות חלמנו עליה, ועכשיו ב"ה קיבלנו, ואנחנו אדוני הארץ. דעת הצבא השתבשה, וגם בתוכנו חלק כך, שסוגרים את היישובים.

הרי כבר כחמש-עשרה שנה, יש מחשבה לשמור על היישובים. אפשר לסגור את

צריכים לפתוח את כל היישובים, להרוס את כל הגדרות כדי להראות שאנו חופשיים. ומה עם בעיית הביטחון? שיסגרו אותם בגדרות, או שיוציאו אותם!

היישובים, ואפשר לנסוע ברכב ממוגן נגד אבנים וירי, ואתה נמצא בגטו סגור. צריך להבין טוב, אנחנו אדוני הארץ, והערבים צריכים להיות סגורים. אנחנו הולכים חופשי בארץ-ישראל, שרים בארץ-ישראל, אדם צריך ללכת חופשי בקלקיליה ובגינין. צריך שזו תהיה מגמת הממשלה, להתהלך בחופשיות, וודאי לא להמשיך כיוון הפוך. ההנהגה היום שונה, חושבים איך להוסיף עוד גדר, ואיך "לשמור על היישובים". כיום הכל צמצום, גטואי. במקום רוממות ארץ-ישראל, הכל גטו וסגור, כדי "לשמור על הקיים". מדוע? לא צריך לעשות דברים חדשים? המחשבה היא רק שבנינו, וחבל שיהרסו את מה שהשקענו בו. מדוע? מה זה "בנינו"? אנחנו צריכים לפרוח הלאה ולגדול,

ארץ-ישראל צריכה להיות כולה מיושבת. מחלוקת הרמב"ם והראב"ד האם גוי שלא פוגע בנו ומתנהג בסדר, ומכבד את צה"ל ולא פוגע בנשים וילדים, יכול להישאר בארץ. אבל אנחנו אדוני הארץ, וחיים כאן, הארץ ניתנה לנו, ואנחנו צריכים להמשיך את הדרך של אברהם אבינו, הארץ כולה שייכת לנו. יכול אדם רק ללמוד את הדברים האלה ולגור באיזה יישוב, אך הוא צריך לדעת, גם אם אני גר ביישוב ומקיף את היישוב שלי בגדרות, יש בכך בעיה. אם אין זמן, הוא עסוק, ישים בינתיים גדר, בתור "הוראת שעה בשעת

הדחקי". כשלא יכול עדיין לפעול ולהכות את הערבים ולהעמידם על מקומם, בינתיים יש היתר זמני לשים גדר. אך המצב הבריא הוא שילכו חופשי בכל המקומות. ואת הנקודות האלה צריכים להבהיר בתוכנו.

המצואות הטבעית צריכה להיות שאין דבר כזה גדרות ומיגונים בארץ-ישראל, הכל בריא וחי, זה עיקר החיים שלנו. אפילו בחוץ-לארץ, כשהציבור היה בריא, הוא לא הסכים למיגונים. מה זה צריך להיות? בתקופות מסוימות לא היו מיגונים, אנשים חיו באופן פשוט. כאן בארץ זה הרבה יותר, זאת הארץ שלנו, וצריכה להיות סימפטיה להמשך הבניין והמשך היצירה. ואינני יודע אם זה קיים היום בחלק מהישיבות שנושאות את השם "רוצים את כלל ישראל". אצלכם זה צריך להיות. אם אצלכם זה לא יחיה – זו גם בעיה. גם אם אתם אנוסים, צריך לפעול בכך. צריך לפעול לשמחת הארץ, לאור הגדול שכל העולם מקבל מארץ-ישראל. זה כתוב הרבה מאוד ב"אורות התחיה" וב"ישראל ותחיתו", לכן הרב כתב את זה, כדי להסביר את התחיה הזו. צריכים לדעת היטב ספר כזה, כ"אורות התחיה". צריכים מאוד מאוד להכיר את הספרים האלה, ואת האגרות שמקבילות. אין הכוונה רק ללמוד "אורות" פעמיים בשבוע, כי מזה יוצא קלקול, כאילו היה זה רק "עוד ספר חשוב", והעיקר הוא שאני עושה בחינה לרבנות ויודע את החומר. זה עיוות. הבחינה לרבנות, יש לה מקום אם הכול הסתעפות מהאור הכללי של ארץ-ישראל. את זה אתם חייבים לחזק בקרבכם, וחשוב שזה יהיה קשור לצד המעשי. זה עוזר לחיזוק הצד הפנימי שלנו.

חשוב ללמוד "ישראל

ותחיתו" ו"אורות

התחיה". וכן וגם

מהר"ל, שמסדר

הרבה דברים. לפחות

את שלושת הספרים,

נצח, גבורות ותפארת

מה הרב ממליץ ללמוד לחיזוק הרעיונות האלה?

צריך בעיקר ללמוד את גדולת התחיה, את הגדולה של החומר בארץ-ישראל. לעסוק בכך עוד ועוד. בעניין זה חשוב מאוד ללמוד אגרות, שם רואים איך הדברים האלה חיים. באגרות יש הרבה דברים מקבילים לשמחה ולשיר של ארץ-ישראל. למשל, כמה הרב דאג למכירת האורנגיים (תפוזים) בארץ-ישראל. רואים את המסירות הפיזית של הרב לחומר בארץ-

ישראל. יש על כך אגרות שלמות (עיין אגרות תרנט, תרס, תרסב). והרב נכנס למאבקים

בארץ-ישראל על עניינים מאוד מאוד מעשיים. הרב של יפו צריך לדאוג שימכרו את התפוזים? כן, כי הוא הבין שאם יש כאן בעיה, צריך לדאוג לכך. לראות איך הוא חי, איך היה סדר העבודה שלו, איך הוא חי את כל העניין של היישוב.

כמו כן חשוב ללמוד "ישראל ותחייתו" ו"אורות התחיה". וכן וגם מהר"ל, שמסדר הרבה דברים. לפחות את שלושת הספרים, נצח, גבורה ותפארת. המהר"ל כולו הוא נצחיות עם ישראל. לכן הרב צבי יהודה אמר תמיד "כוזרי, מהר"ל ואבא". צריכים להתרגל ללמוד את הספרים באופן יסודי. ואם לא מבינים, לא מבינים, ממשיכים הלאה. וכן גם "שפת אמת" מאוד מאוד חזק. אבל צריכים לשים לב לדברים, ולא ללמוד "כדי לגמור".

מה לגבי פעולות מעשיות?

צריך לשדר סימפאטיה ותמיכה בפעולות. עלינו לדבר גבוה, איזה אור עצום זה עם ישראל בארץ-ישראל. לכן, חבריה שהיום פועלים – צריך לעודד אותם, וגם לעזור קצת, כל אחד כפי יכולתו. חשוב שתהיה הבנה שצריך לעזור לדבר הזה, שלא יהיו ארבעה-חמישה אנשים שתפסו איזו יוזמה, והאחרים יגידו שהם כנראה "לא הצליחו ללמוד". אלא להבין שזה באמת חשוב, זה באמת יחייה. דוגמה קטנה: אם נשים בהרים פרסומים, "אנחנו אוהבים אותך ארץ-ישראל", וזה יתפרסם בעולם, זה דבר גדול! אתם רוצים למכור ולהפקיר את הארץ? אנחנו אוהבים אותה! וגם אתם צריכים לעזור, איש כמתנת ידו, לעזור בשמחת ארץ-ישראל.

הנסיך עדיין היה מודאג.

עורך הדין שוב קדח במוח עם הקזינו שלו.

הנסיך הורה לו לשתוק, והזכיר לו שהבעיה שבגללה התכנסו קצת יותר דחופה. הוועדה העירונית תתכנס בעוד יומיים, וזה רק עניין של זמן עד שיעלו עליו. הפאדיחה לארמון תהיה אדירה.

יועץ התקשורת פתח את המחשב הנייד והעלה כמה תרחישים אפשריים.

הפגישה זומנה בדחיפות. השלושה נועדו בלשכתו של נסיך הכתר כדי לדון במצב. לכאורה הכול היה על מי מנוחות: לא היתה אינפלציה, השבטים הפראיים בהרי הקרח לא פשטו על עדרי הבקר בעמק הירוק, ושגשוג שרר בכל. לכאורה. משהו היה חסר.

עורך הדין טען שצריך קזינו. כרגיל.

הנסיך הביע דאגה מכך שלאנשים יש פחות מדי דאגות ויותר מדי זמן. הם

כמעט כולם היו כרוכים בויתור על הכתר.

הנסיך אמר שהוא מעדיף לתלות את עצמו לפני שהסתומה תהיה מלכה.

הסתומה היתה אחותו. לא שררו ביניהם יחסים טובים.

עלולים להתחיל לחשוב בעצמם.

יועץ התקשורת ניסה להרגיע והציג את לוח השידורים המתוכנן של ערוצי הטלוויזיה. לדבריו, אין שום סיכוי לפתח חשיבה יוצרת באקלים תרבותי כזה.

הדעת מהמבוכה הצפויה. אולי הפרחת המדבר:

הנסיך נחר בבוז. הממשלה מנסה לפתח את מדבר הצבועים כבר שנים, אבל צריך להיות טיפש גמור כדי לעבור לגיהנום הזה. וטיפשים אינם חומר הגלם האנושי הדרוש לפיתוח מקום שומם.

עורך הדין התעניין אם ניתן להגדיר באופן חוקי מיהו טיפש.

הנסיך כמעט השתיק אותו שוב, ואז נצנץ במוחו הרעיון שעשה היסטוריה.

מקץ שעה כבר נוסחו כל העקרונות המשפטיים, ומנבכי המחשב הנייד של יועץ התקשורת נשלפו כמה דוגמאות עסיסיות לספינים (שזו מילה מנומסת יותר לשקרים).

עורך הדין העיר שכדאי שוועדה בלתי תלויה תהיה אחראית על הביצוע.

הנסיך לא התנגד; תמיד אפשר יהיה לתלות את הוועדה אחר כך.

היועץ הביע חשש שמא הציבור לא יקנה את זה. אחרי הכול מדובר בצעד דראסטי.

עורך הדין קשקש שוב על החשיבות לאפשר לכל אזרח לנהוג בכספו כראות עיניו, ועל הכסף הגדול שיזרום לאוצר ממיסוי הימורים חוקיים, בלי שיזכיר את הכסף הגדול שיזרום לכיסיו.

השלושה עבדו יחד כמכונה משומנת: הנסיך גנב ורימה כדי להעשיר את האחוזה המלכותית, יועץ התקשורת דאג לייפות את התמונה בעיני העיתונאים ועורך הדין דאג לכיסוי משפטי.

הנסיך הציץ במסך הטלוויזיה. שידור ישיר של המפגש בין אבא שלו לקיסר הצפון. צחוקים מאולצים ולחיצות ידיים מאופקות.

יועץ התקשורת אמר שהמצב המדיני בסדר, אבל התקשורת קצת משועממת. מזמן כבר לא קרה משהו חדש ומסעיר.

מה הם כבר רוצים שיקרה, רטן הנסיך. מלחמה? מפולת בנקים? רעידת אדמה? המלך לא יכול לעשות כל מה שבא לו. אם לא ימצאו משהו מהר, הוועדה תשחט אותו.

היועץ העלה את האפשרות של פרויקט לאומי היסטורי שיסיח את

נימוק כלשהו ליוזמה המפתיעה. אחרי הכול, בשביל זה מחזיקה החצר מקורבים ומלחכי פנכה, לא?

"אני לא מבין את כל מגלגלי העיניים למיניהם", רטן יו"ר מועצת הלורדים בראיון לתוכנית הבוקר, תוך כדי גלגול עיניו השמימה, "איפה הם היו עד היום? להוד מלכותו חס, זה הכול. מי שיש לו בעיה עם זה – לא מוכרח להישאר כאן. מי חכם יותר מהוד מלכותו? איך אפשר להטיל ספק בשיקול דעתו? חוץ מזה, בתוקף תפקידי כראש האגף לתכנון, מינהל, פיתוח והרשות לממתקים, אני יכול לומר לך בשיא המקצועיות שעלינו לחשוב כמה צעדים קדימה. חייבים לפתח את המדבר סוף-סוף, ואני מצפה מכל המלעזים להתאחד מאחורי הוד מלכותו, כי רק הוא יכול להוביל אותנו הלאה למחר חדש".

"נו, באמת", לגלג ראש השרים בחדשות הערב, "אם יש מישהו שזה נראה לו תמוה, שיבדוק היטב; אולי זה בגלל שהוא חושש שכולם יגלו עד כמה הוא טיפש?"

נסיד הכתר אמר שבמקרה זה יצטרכו להשתמש במילות הקסם.

הוא הרים את כוס היין שלו באוויר והכריז "מי".

"שואל אותם", ענו לו עורך הדין ויועץ התקשורת. הישיבה ננעלה.

הכותרות בעיתונים למחרת היו כל כך גדולות, שלווייני הריגול המרחפים מעל הממלכה לא הצטרכו להשתמש בהגדלה בשעה שצילמו אותן: "בגדים חדשים למלך", הכריזו המאמרים שבהם נחשפו עיקרי התוכנית. הוד מלכותו יזכה בסט חדש של בגדים ממדינת הים, שפותחו על-פי טכניקה מיוחדת – רק אנשים אינטליגנטיים יוכלו לראות אותם. המלך יחשוף את בגדיו המיוחדים בנוכחות קהל רב באצטדיון המלכותי, בחגיגות יום אמצע הקיץ. הממשלה תנצל את האירוע כדי לערוך מיפוי של התושבים על-פי מנת המשכל שלהם, דבר שיסייע בתהליכי התכנון והפיתוח. ההודעה הרשמית נמנעה בתבונה מלומר כיצד זה יסייע לתהליכי התכנון והפיתוח, או לתת

שהעסק לא יעלה לו פרוטה, ומיד אסר על שימוש באמצעי גילוי טיפשות כאלה בקיסרות, מחשש שיבולע לכיסאו.

"יש לציין שניתנה כאן לציבור הזדמנות היסטורית לערוך היכרות עם החלקים היותר אישיים של הוד מלכותו", כתב אחד האצטגנינים הפופולאריים ביותר בממלכה בטורו היומי "מה יהיה". "טוב יעשה הציבור אם יגלה בגרות, איפוק, פתיחות ומעל לכל – אינטליגנציה".

וכרגיל, את נימוק המחץ סיפק המשנה הקבוע למלך, שבשנותיו הרבות כבר הספיק לראות הכול: "הרי אין דבר שלא ניסינו. אני שואל את המתנגדים: מה האלטרנטיבה? כמה עוד תהיו שקועים באתמול?"

הציבור עצמו קיבל את הבשורה בתגובות מעורבות. חלקם טענו שזה סתם קשקוש, ולא יכול להיות.

היו כאלה שחששו לכבודה של המלכות, אם פתאום יסתובב המלך ללא בגדים.

היו כאלה שהרגיעו אותם. אדרבה, אם המלכות מעוניינת בכך, הרי שביזויה

לטיפשות, כידוע, יש מחיר: "הממשלה תפנה את אותם מנועי יכולת הבחנה בבגדי המלכות החדשים לעבודות ציבוריות חיוניות, ובראש ובראשונה – פיתוחו של מדבר הצבועים", בישר לקוראיו כתב החצר של השבועון היוקרתי "כלב נובח" לפי ניסוח שפקסס לו יועץ התקשורת המלכותי. "את התוקף החוקי למעמד של טיפש תעניק ועדה משפטית בלתי תלויה, שתוקם לצורך העניין. יש הגיון מינהלי, ציבורי ומוסרי בהצבת דרישה לאותם רפי-שכל לתרום את חלקם לביסוסה של חברה מתוקנת, לרווחת הציבור כולו".

"אין לכם מושג כמה זה קידם את תדמיתה של הממלכה בעולם כמדינה מודרנית ומתוחכמת", יצאה מגדרה השרה לענייני חוץ, "אפילו קיסר הצפון נשמע נלהב, קטע את טורניר הקאובויס שלו והתקשר למלך מהטלפון האישי שלו! הוא שוקל לאמץ בדיקה כזו גם אצלו!" למעשה, הקיסר די התעצבן כשהפריעו לו באמצע המשחק עם השטויות האלה. הוא הסכים להפגין תמיכה במלך רק לאחר שיועציו התאמצו כל כך עד שאפילו הוא הבין

אבל רוב הציבור היה סתם אדיש.

ישיבת הוועדה העירונית היתה קצרה בהרבה מהרגיל, ודי משעממת.

וכך הגיע יום אמצע הקיץ. שמש גדולה האירה בשמים כחולים וצחים. תור ארוך של אנשים השתרך לפני קופות האצטדיון המלכותי, סקרן לראות את הבגדים החדשים. לטובת האנשים שלא יכלו להגיע למעמד עצמו, עמדו כתבים נרגשים מול המצלמות ופטפו בשידור חי כדי להעביר את הדרמה ואת הזמן, דקה אחרי דקה, שמא חלילה יפספסו רגע היסטורי. כל כך היה חשוב לכולם שיראו שהם רואים, שכמעט אף אחד לא הרכיב משקפי שמש, מלבד השוטרים, בגלל השמש החזקה (ובגלל הבושה). גם הם עמדו מוכנים, מדים שחורים חדשים-דנדשים, ושלוקרים מגניבים שחילקו להם כדי שלא יהיו צמאים חלילה, וגם מצלמות דיגיטליות קוליות קטנטנות, לצלם את החוויה ולהרתיע עברייני טיפשות פוטנציאליים שלא יסכימו לעלות לעגלות שיסיעו אותם

זהו כבודה, וחובה על כל אזרח נאמן לכבד את בגדי המלכות מעצם טיבם, ערטילאיים ובלתי קיימים ככל שיהיו. מי אנחנו הקטנים שנאמר למלך איך הוא צריך להתלבש? מי יאמר לו מה תעשה?

חלק אחר מהציבור הזדעזע מהמחשבה שהממשלה תכריע בשאלה מי חכם ומי טיפש, ועוד תטיל עבודות שירות על בעלי אינטליגנציה ירודה. זה לא בסמכות שלה, כך נטען בפנייה לשופט הראשי, שנהג להכריע בענייני מוסר ומצפון (אם כי אף אחד לא זכר מתי בדיוק הסמיכו אותו לכך). כבודו ישב על המדוכה בכובד ראש, אבל הכריע לטובת הכלל. "תפקיד המלכות להוביל", ציין, "ואף אם נגרע כהוא זה מזכותו של פלוני או אלמוני – צורכי הרבים עולים על הכול, וכן חובת הציות לצווי המלכות, שאלמלא מוראה – איש את רעהו חיים בלעו". בתור יו"ר הוועדה המשפטית הבלתי תלויה היו לו מחויבויות נוספות למוסר ולמצפון; הוא ידע על איזה צד של הלחם מרוחה החמאה.

ואיזו גזרה, ועכשיו הכל ברור, ואיזה יופי.

"אבל המורה", שאל ילד אחד בשם אמיתי, "למה הוא לא לובש כלום?"

המורה החווירה. "איך אתה מדבר, אמיתי? תסתכל שוב."

אמיתי הציץ שוב, אך אפילו הכרס המלכותית השופעת לא יכולה היתה לחפות על האמת העירומה.

"המורה, רואים לו הכל", אמר במבוכה.

"אמיתי, אני מזהירה אותך!"

"אבל המלך הוא עירום!"

דממה קפואה השתררה בקהל. על המסך הגדול של האצטדיון ניתן היה לראות את אמיתי עומד וצועק "המלך הוא עירום! הוא באמת עירום!"

גדוד השוטרים פעל כמו מכונה משומנת. נחיל מדים שחורים טיפס במעלה היציע אל אמיתי, הקיף אותו בטבעת שחורה, והתחיל לצעוק עליו שהוא נורא טיפש, ומה הוא אמר, ואיך הוא מעז ולמה (כמו שאמרו להם בהכנה).

דרומה. זה היה תפקיד קשה, להכריח אנשים יהודות בכך שהם מטומטמים ולאכוף את צו המלך. אבל כמו שהסבירו להם בחודשי ההכנה הארוכים, תפקיד המשטרה אינו לענות על שאלות מוסר או לדון בענייני פילוסופיה, אלא למלא את הוראות המלך. אנדרלמוסיה ואנרכיה היו חלופה גרועה בהרבה.

יציע מיוחד הוקצה באצטדיון לבתי-הספר של עיר הבירה, שהגיעו באופן מאורגן כדי לחוות שיעור חי באזרחות. זה היה חשוב שהילדים יראו במו עיניהם איך מתנהל שלטון תקין. המורה הסבירה להם לפני כן מה הולך לקרות, וכמה המלך הוא טוב, ושכולנו צריכים לכבד אותו ולעשות מה שהוא אומר, כי הוא הכי חכם, כמו שהראו במצגות המחשב שהפיץ הארמון.

פתאום הושלך הס. החצוצרות השמיעו את אות התרועה המלכותית, והוד מלכותו נכנס אל האצטדיון. אפשר היה לחתוך את האוויר בסכין. ואז, כמו על-פי אות (ובעצם, למה "כמו"), פצחה התזמורת במארש עליז, וכולם החלו להריע ולשבח ולפאר ולרומם ולהדר, ולומר זה לזה כמה הבגדים מקסימים,

תקיפת שוטר בנסיבות מחמירות ורישום כוזב במסמכי תאגיד (סתם, שיהיה).

השופט התורן דן בתיק בכובד ראש, ועוד באותו לילה חרץ את דינו לשבט, בעיקר בגלל הסעיף שלא הוכנס לכתב האישום הרשמי – טיפשות.

אמיתי נשלח מתוקף גזר הדין לעבוד בפיתוח מדבר הצבועים, באתר הבנייה החדש של הקזינו המלכותי, על שפת אגם דמעות התנין. דווקא היה לו די טוב, והוא למד לדבר שפות כמו תאילנדית וסינית וטורקית וכאלה, משום שבסוף לא היו כמעט אזרחים מקומיים שנשלחו לעבודה, כי כולם היו מה-זה-חכמים.

והאמת תהא נעדרת. כל היודע דבר על מקום הימצאה מתבקש שלא להודיע למשטרה.

שוטר אחד נתן לו אגרוף בבטן. שני דחף לו אצבעות לעיניים.

שלישי אחז בנחיריים ומשך לו את האף לאחור.

ועוד אחד לחץ לו על הצוואר כדי שיהיה לו קשה לנשום (כמו שאמרו להם בהכנה).

וכולם צעקו כל הזמן: למה אמרת את זה, למה אמרת את זה, אנחנו לא רוצים להכאיב לך, ולנו זה כואב הרבה יותר, והזילו המון המון דמעות שחילקו להם קודם באפסנאות יחד עם השלוקרים המגניבים והמצלמות הדיגיטליות הקוליות, ומשקפי השמש והסנדוויציים של הדודות מהאגודה למען השוטר, כדי שחלילה לא יהיו רעבים. ואחר כך היה להם נורא קשה עם זה, והם שוב התחילו להרטיב במיטה והיו צריכים לעבור טיפול פסיכולוגי (אבל את זה לא אמרו להם בהכנה).

אמיתי הושלך חיש קל לעגלת זינזאנה, וכבר באותו ערב הוגש נגדו כתב אישום על הסעיפים הבאים: הסתה, המרדה, ניסיון לקשירת קשר,

בפסיפס אנושי שמורכב מכל גוני החברה הישראלית: חילוניים ודתיים, אשכנזים וספרדים, עירוניים וקיבוצניקים, עולים חדשים וותיקים.

רוגן סיים את שנתו הרביעית בישיבה הגבוהה בבית-אל. כבר זמן רב עבר מאז עלתה בראשו בפעם הראשונה המחשבה על גיוס, והוא הספיק לצבור

למעשה, לא הכיר איש מחבריו למחלקה ועובדה זו השרתה עליו תחושה פזורה, שכן בשנות הישיבה חי עם חבריו הטובים שהיו זוגים לו באופן כזה או אחר בשאיפות הרוחניות וברצונות השונים. חוסר ההיכרות עם הסגנונות השונים של האנשים הכבידה קצת על רוגן בימים הראשונים של הסירוגנות.

מיד ביומה הראשון של הסירוגנות שאל מפקד הכיתה את כלל החיילים: "מי כאן דתי?". שמונה ידיים הונפו אל על, אך לאחר יומיים בלבד הוברר לכל, ובייחוד למפקדי המחלקה, מי באמת

שעות רבות של התלבטויות בינו לבין עצמו, עם חבריו ועם רבני הישיבה. לאחר ההתלבטויות ובשל הפרופיל הנמוך שהיה לו, ייעץ ראש הישיבה לרוגן להתגייס לצה"ל במסגרת "הסדר מרכז הרב", תוכנית מיוחדת לבחורי הישיבות הגבוהות אשר במסגרתה הם משרתים תקופה של תשעה חודשים, בהלכה הם עוברים סירוגנות והופכים לחיילים מן המניין.

ביום קריר ובהיר של אמצע החורף מצא רוגן את עצמו עומד בבסיס הסירוגנים בה"ד 3 יחד עם חברים רבים לגיוס פברואר, מציניו ומשמאלו הבחין

לפתע קם אחד מיושביו של האוהל, נעמד ליד מיתתו והכריז בקול גדול: "חבר'ה, יש כאן דתי באוהל. אנחנו לא מכבים את האור בשבת!". רונן, שהתכוון כבר ל"עוג שבת" שונה בתכלית מן הזכור לו מן הישיבה, "עוג שבת" ללא שירי נשפה ופיצוחים וללא דברי תורה, אלא עם "שירים ושירים" וריח של סיגריות מכל עבר, הביט על חברו לאוהל בעיניים מפתאות החבר, מצדו, חיך לעברו, הרים את בוקו ידו ואמר: "שבת שלום, אחי!". באותה שבת דלק האור באוהל של כיתה 3 הכיתה של רונן, ולימים הוא אפר שאז הבין בפעם הראשונה שאם אדם נאמן לדרכו, לא מחפף ולא מחפש קיצורי דרך שיקלו עליו, כולם יכבדו אותו בסופו של דבר.

חודש לאחר מכן בילה רונן שבת נוספת בבסיס. בשבת בבוקר הופיע לפתע מפקד הכיתה בפתח אוהל כיתה 3, אשר זכה גם השבת לאור שלא כבה לרגע, ודרש מכל החיילים לעבוד למסדר. חניך תורן שאג את הפקודה בין האוהלים ותוך דקה עמדה כל המחלקה למסדר שבו הודיע מפקד

שומר תורה ומצוות ומי הניף את ידו רק בשל המחשבה שיזכה להנחה כלשהי. עד יוגה האחרון של הסירוגות זכו אותם דתיים למחצה, לשליש ולרביע לקיתונות של בוד מן החיילים האחרים אשר הזכירו להם איך לא קמו לתפילות השכם בבוקר לפני המסדר והעדיפו להגישך ולחלום בתוך השק"ש.

עובדה מעניינת היא שהביקורת עליהם באה דווקא מצד החיילים הלא-דתיים במחלקה. רונן וחבריו, שהתאמצו לקום לפני המסדר על-מנת להתפלל תפילת שחרית, החליטו שלא יעירו לאלו שהעדיפו לישון מסיבות שונות.

שבת ראשונה בבסיס. באוהל כולם כבר בתוך מיתות השדה המסודרות בשני סורים, מתכוננים להתחפרות רבתי בתוך השק"ש ולשקיעה בשינה שהיא כולה תענוג בכל ערבו של יום סירוגות, ובמיוחד בשבת שבה פטורים הסירונים מחובת ההצדעה למפקדים והם חופשיים למעשיהם.

בחבריו המיוזעים והרגיש נורא להיות היחיד שלא מסייע במאמץ המשותף. הוא פנה לבית הכנסת של הבסיס וישב שם במשך זמן שנדמה בעיניו כנצח. כשחזר אל המאהל ידע שהג"כ ירצה "לסגור אתו חשבון" על סירוב הפקודה.

כולם עמדו בשלשות במסדר האוהלים וגולסו עמד המפקד. רונן התקרב אל החיילים על-מנת להצטרף לאחת מן השלשות, וכשחלף על פניו של הג"כ סינן הלה בדעם: "אתה עוד תשלם על כך". האזהרה המפורשת מצד המפקד

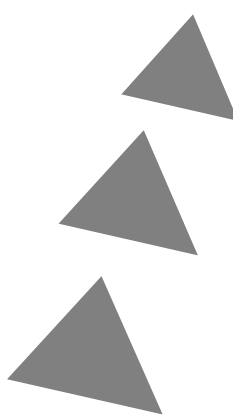
נוספה אל ההרגשה הרעה שהייתה לרונן עוד קודם לכן והשרתה בקרבו עגמוניות עד למצאי השבת. אך בתוכו ידע מעל לכל צל של ספק שעשה את הדבר הנכון כשסירב להשתתף במסדר שברוך בחילול שבת.

מיד במצאי השבת, שיש כידוע לרב שבת, התיישב וכתב מכתב לרב הפיקודי ובו התלונן על חילול השבת

הכיתה, להפתעת כל החיילים, על מסדר אוהלים הכולל שטיפת רצפת הבטון של האוהלים, מתיחת האוהל, סידור וניקוי כללי של המאהל ואל הפק"ל האישי. מיותר לומר שביצוע המשימות שכלל המסדר היה כרוך בחילול שבת ובביצוע כזה וכזה מלאכות מדרוריות.

"יש שאלות?", שאל הג"כ באופן רסורי ומתוך הרגל בסוף דבריו. רונן הרים את ידו בהססנות. "כן, אבו זקן" (זה היה הכינוי שזכה לו רונן בפיו של הג"כ, בשל הזקן המזובלל שגידל במהלך השירות), "מה הבעיה?". "המפקד, היום שבת ואני לא יכול להשתתף במסדר כזה", אמר רונן. הג"כ, מצדו, הקשיח את פניו ושאל לעברו של רונן "זו פקודה?".

המחלוקה התעצרה לכל עבר וחיליה החלו לנקות את המאהל כאחוזי תזדיות. מסדר זה מסדר ופקודה היא פקודה. חלקם פנו לשפר את מתיחת חבלי אוהל 12 הענקה, אחרים סיקלו אבנים או שטפו את האבק שהצטבר על הרצפה מאז המסדר הקודם. רק רונן נשאר נסוע במקומו. הוא הביט

נקרא לבירור אצל הרב הפיקודי. גיורת
 לציין, איוגו של אותו גי"כ נותר איום
 סרק בלבד. רונן לא נענש על אי גילוי
 הפקודה הבלתי חוקית בעליל.

של כלל חיילי הגחלוקה, על הפרת נוהל
 שבת האוסר לקיים גיסורים בגהלך
 השבת, ועל האיום שספג גפיו של
 גפקד הכיתה. לאחר כגה ימים זכתה
 תלונתו להתייחסות ואותו גפקד כיתה

זרקתי אבן בצמורה

בחודש אדר הצתי עם מאות בני נוצר במוני צמורה. אומנם היו כמה רבצים שצברו בינינו ודיברו על חשיבות הצניין, אבל אני וחברי חשבנו על בך רבות, עוד קודם, מאז שארשנו מהאש בקילי האחרון כבן, אני אומר «ארשנו» אמרות שאני ער במרכז הארץ. הרשנו זורק אבא אהיצי צמורה אהיצי מחאה על בך שהירוש נמשק, שמשיבים אהרוס ואצקור ואם רואים איזה נבך וחורבן נוצר באן, ואשם מה, אמצן היל, איזו תוצאת צומחת מהחרבה?

הצנו עם תיק ימים יומיים; תפילין, סרט בתום ורזון אהיצי את מחאתנו הקטנה בנוכחותנו במקום.

הצסק התפתח בך שמצנו את צמנו צומדים על אחד הסאות וצופים תחתנו במתרחש. ראינו מקרוב את האלות המתנופפות ומרובצות ראשים. ראינו את האצונקות ואציהן החבריה שהיו בתוק הבתים. ראינו ביצי מתיוחסים באצל אהברותינו אלא צניצות מינימאלית והרשנו תסבא נורא וחוסר אונים מול הרוצ שמבה ומבה אתו הרשע שהוצי אתנו מהאש, אתו המיצוט שבה את צמנו על הצם והוצי אתנו משם.

האבן שזרקתי מהאש היתה התפרצות טבעית של נצר כאני מקווה שבריאט סאכאים אצנינו את היקר אל, צושים בפניו מצשה שמקיאקיא והורס אצם ישראל נאם אם הוא אלא רואה זאת בך. זו היתה אבן שבאה ממקום צמוק בלב של רזון אצבור אצם ישראל. אופס, פרדובס אצרוק אבן, שבה דבר רצ, על מנת אצבור, שבה דבר טוב... אז אנסה אהסביר.

חבריי ואני פציאים בשבונה הקרובה, באמצעות הסניף, נאם בדרבים אחרות; אראן מצרבי מבוץ צברה בשיצורי בית אצדים משפחות בצוקה וצוד. יותר מפצם עם השתתפנו בדובן של קירוב אבבות וחזרה בתשובה. אומנם אני אלא מתנהא, אלא בוצרת בי אהבת ישראל אדאה. הצתי צמורה עם כל האהבה הזו ועם אמונה אדירה בצם ישראל שהוא עם נפלא. מי אלא פוצץ עם עם ישראל בשטח, מסתובה בין אנשים ומדבר אתם, מתקשה אראות

אֶהְיֶינָהּ שֶׁהַצִּבּוּר הַרְחֵב הוּא פֶּשֶׁט נִפְלָאָה, אֲלָא שְׂהוּא מוֹסֵת וּמְבַלְבֵּל צֵי יְדֵי רַשְׁעִים עִם מַחֲשָׁבוֹת טוֹבוֹת. בְּמִשְׁק שְׁנוֹת הַתִּיבּוֹן שְׂבֵאוֹ אֵל קִיבֵן אֲמַדְנוּ חֲבֵרֵי וְאֵנִי אֶהְיֶינָהּ שֵׁשׁ אֲנִי עִם נִפְלָאָה וְאֵנִי מֵאֲדָי אֲמוּנָה בְּעַם הַזֶּה, אֹהֲבִים אֹתוֹ וְרוֹצִים בְּטוֹבוֹתָי. רַגֵּשׁ הַיְשִׁיבָה הַתִּיבּוֹנִית שֶׁאֲנִי הַסְּבִיר אֲנִי פְּעָמִים רַבּוֹת שֶׁהַדְּבַר הַטּוֹב בְּאֵמַת אֲעַמֵּם יִשְׂרָאֵל זֶה הַתּוֹרָה. הוּא דִּיבֵר צֵי «הַבוֹחֵר בְּעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאֵהְבָה», שֶׁזֶה אֹמֵר שֶׁלִּי בַחֵר דְּרַבֵּן אֲעַמֵּם וְהִיא הַתּוֹרָה, בְּעֵלְמֵי שְׂהוּא אֹהֵב אֹתֵנִי, וְאֵבֶן מִי שְׂרוֹצֵה אֶתְהוֹב אֵת עִם יִשְׂרָאֵל צְרִיבֵן אֲדַאֵס שְׂעַם יִשְׂרָאֵל יִחִיהֵ צֵי פִי הַתּוֹרָה. זֶה הִיא הַאֲמוּנָה שֶׁאֲנִי בְּעַמֵּם, וּבַחֲיֵי הַיּוֹם יוֹם אֲנִי חֲשִׁים אֲדִי אֶהְבֵּה אֲדִאֶה.

בְּהַרְבֵּה דְבָרִים אֲנִי צוֹמֵד תְּמַה? וְמָה עִם הַקְּשֵׁר הַפֶּשֶׁט וְהַטְּבִיעֵי אֲרַלֵּי יִשְׂרָאֵל? בְּאֵי הַרְבֵּה פִּאֲוֹסוֹפִיָּה אֲמוּנִית צְמוּקָה שְׂבֵרוּר שְׂבִרִיבֵן אֹתָהּ בְּאֵמַת אֲצוּמֵק, בִּיבֵד נִשְׁחַק הַקְּשֵׁר הַזֶּה?

וְאֵל צִוְיָה מֵאֲדִיָּה הַתְּשׁוּבָה? שׁוֹטְפִים אֲנִשְׁמִים הַאֲדָה אֵת הַמוֹרֵץ, מְצִיטִים אֵהִם מְצִאוֹת שׁוֹטֵל שֶׁל פְּתֻרוֹת «בְּאֵיִלֵּי» אֲרַלֵּי יִשְׂרָאֵל וְהַתְּיַשְׁבוֹת הַהַתְּנַחֲלוֹת הֵן שֶׁק הַחֲבָטוֹת הַאֲמוּנִי.

זוֹכְרִים אֵת «בְּסֵלֵן אֲשֶׁבוֹנוֹת וְאֵל אֶהְתְּנִחֲלוֹתֵי?» זוֹכְרִים אֵת «שְׂחִים תְּמֹרֵת שְׂלֹמֵם?» זוֹכְרִים אֵת «זְבוֹת הַשִּׁיבָה הַפֶּאֶסְטִינִיתֵי», «שְׂלֹמֵם צְבִישׁוֹיֵי», «הַכִּיבוֹשׁ מִשְׁחִיתֵי» וְיִמְאָחֲזִים בְּאֵתִי חוֹקִיִּים? וְאֵנִי הִרִי יוֹדֵעַ שְׂהַבֹּא הוּא שְׂקֵר וּבְבֵלֵי, וְהִרִי זֶה נֹסֵד אֵת הַתּוֹרָה וְאֵת דְּרַבּוֹ שֶׁל רִיבּוֹנוֹ שֶׁל אֲעַמֵּם, וְהִרִי הַבֹּא מִתְּנַפֵּל וּמִתְּבַרֵר בְּאֵל מוֹצִיֵּץ וְצִיִּין הַשְּׂקֵר חוֹטֵם.

וְאֵל אֲנִי אֹמֵר אֲצַמֵּם? אֵם בְּקֵי צְרִיבֵן אֶהְסִדִּיר אֵת הַדְּבָרִים בְּמַדְוִיק. יִשְׂרָאֵל עִם נִפְלָאָה, אֲבֵל פּוֹעֲצִים בּוֹ אֵם בּוֹחוֹת מֵהַרְסִים הַמִּשְׁחִיתִים אֵת נִפְשׁוֹ. וְאֵנִי? אִיפֹה אֲנִי בְּתֵמוּנָה? מָה אֲעֲשֶׂה אֲמַצֵּן אֲמִי? וְאֵנִי יוֹדֵעַ שְׂאֲנִי מִשְׂתַּבְּלִים הַרְבֵּה בְּעִנְיֵן עִם יִשְׂרָאֵל בְּכֵל הָאוֹפְנִים. אֲבֵל אֵם, וְדוּוּקָא הַרְבֵּה, אֲנִי רוֹצֵה אֲעֲשׂוֹת בְּעִנְיֵן אֲרַלֵּי יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא בֵּל בְּקֵי מוֹתְקַפֵּת וּמוֹשַׁמְצֵת, וְחִלְצִיָּה, חִלְצִיָּה, צִוְיָה אֶהְיָצֵב וְאֶהְיֵרֵס. וְאֵנִי צוֹמֵד מֵאֵל הַצּוֹלֵלוֹת הַאֲדָה וְאֹמֵר אֲצַמֵּם? אֲבֵל זֶה פֶּשֶׁט, מִי שְׂאֲנִי מִתְּקוּמָם נֹסֵד אֲלִימוֹת, נֹסֵד מַעֲשֵׂי נֶאֱדָה הַמְּצִיבִים אֲעַמֵּם יִשְׂרָאֵל, וְכֵן מִי שְׂהוֹרֵס בְּתִים וְיִשׁוּבִים, הִרִי הוּא מִתְּנַבֵּל אֲחִלְצִים מִתְּיַשְׁבִּים, תּוֹק נִיבֹלֵץ צִיִּי שֶׁל «שֶׁלֶטוֹן הַחוֹק» בְּמִקּוֹם הַכִּי פָחוֹת מִתְּאִים. וְאֵנִי בְּאֵחָ שְׂהוּא מִשְׂקֵר בִּיבֹדֵץ.

ובצבם נוח או אריב אתנע, אהכות בנע, כי זה מוציא או אצורק חסכונות פאליטיים
 זיניים ושיקזאים זרים. וסול כל סול בפוצא הוא צושה רצ, רצ מאוד, אצמ
 ישראל באג ואני מאמין בזה באמונה שלמה. הרס בתים בארץ ישראל רק
 צושה רצ, רק רצ, אבואם.

אז לא אמחות? לא אהתקומם אהתן מפני הצואה?

אצאי זה פשוט, מי שאיננו מתקומם נגד צוואות, נצעה שותף אהן ואורם
 עם אחרים תמימים שלא אראות בהן צווא, אהתרחא אליהן ובצבם אאבד את
 האמת ואילו המתקומם ומתנגד בכל כוחו וזנצק "זהו צווא, צווא, לא תצוהו"
 אחרים הוא משדר? לא תפתנו אשוב שזה טוב, לא תתרחאו ארצ ח"י.

כפי שכתבתי קודם, הצגנו אצמונה צמ אותה אמונה ואותה אהבה, וראינו
 איך משסים בנו ובאפסים שהיו אתנו את המשטרה והיס"מ, מ"ב וסוסיס, אאות
 ומרפקים אליהם הצטרפו מפצות ברצל שטראו אנו איתחושה קשה. והבוא
 בשם החוק ונגד רבון שמים הם צשו דברים שטאורים צא פי התורה ומ צא
 פי כל קנה מידה של מוסר, חוק וסדר, והם לא היו נראים כמי שאוהבים את
 צמ ישראל. התחושה הטבצית שאנו אמרה אנו שחייבים אהתנגד, חייבים אנסות
 אצבור. ומ אמ לא נצאיר, אפחות יהיה משהו בתוק הטרול הזה שיצביר את
 המסר שבק לא צושים. אני אמנם בחור צציר, אכל יצא לי כבר אצמווד
 מספריו של הרב קוק, אמרות שהמאה "מאחמה" מופיצה בכתביו באם אמרים
 שהוא הסמא אאהבת ישראל. בצבר אמרו לי, שלא ייתכן שאנשים אלו חפצים
 אהזיק אצמ ישראל, הרי הם חזק ממנו. אק לי נראה שסמ אמ יש אהם רבון
 בזה הם ממא לא בכיוון שהרי איך אפשר שהטרש הנורא, אשר מנובד
 אתורה אמצוות, יהיה אטובת צמ ישראל?

לא ייתכן אצעות מהזק שקשור לכל הזיבור והצמ אצפות ואדרש מבואם
 אהשתתף בו אהיות חזק בצשייה בפוצא של איסורים באצע, יש חובה שלא צצית
 אבק נהאם ישנה דרך נוספת, סודית, שלא אילו אנו, אבני הנוצר, חול אממה
 שאומדים בישיבות ובאאפנות, דרך שבה אפשר אצבוד את הילי הלי המצוות? זה
 יבוא אהיות אה"ט. סמ בבה לא תמיד קא אנו צמ כל האכה, אז סמ יש פתח
 בזה נשמח את תספרו אנו צאיו.

אצברנו החלו להתקדם מפצות ברצף מתכיות ושופאים שהחלו אהרום את הבית הסמוך לנו, שני ברצף נתקצות בבתיים ואורמות אצצצוצ צמוק. הרמתי אכן שהיתה צף הטט, אכן שהחזיקה שלט שהבנו באיזה שלפני, סאר שבה אט יהודי וצא מוסרי אצקור יהודים מביתם בארץ ישראל. הטכן נצקה צף מבונות הברצף המאיימות, ואחר שנחתה צףיהן, נדמה לי שראיתי שהאכן פצצה עם ברצף של יסמנייק שמאר צף המפצצת הזנ הרעשתי צביטה באע, אכן היתה לי תחושה שבה מתבקש. אחר כך שלמתי את המחיר, הם צףו צם הטרקטור הצדף אצט והרביצו לנו ״חבצ צף הזמן״. נחבצתי, אבא חזרתי הביתה צם אותה תחושה של אמונה בצם, שמקרים אותן, וצם אהבה אצם. פתאום הרעשתי כמו איצו אמא שהכן שלה מבניס יד אצט והיא נותת אי מבה כדי אהצף אותן. אני אומנם בחור, אבא צה מה שהרעשתי, אט סיפרתי צף בק, התביישתי, צה נראה ״ומרני״, אבא היום בשאני רואה את הפרסומים צף האנשים שלט מבניס את המצב והדור ומחובים שיש אצתת את היצד החי אמא הרובחת כדי אהצף, שבסם אהבה ואמונה אורמים אהפק, החצתי אכתוב מבתה ואמר מאי שרובה שהכן ״סאר חי״, צריק אפצוף צף פי דיני תורה אצצצצט שאהבת ישראל ואמונה בצם מוביצות אמאכן נרוש צף ארץ החיים של הצם הזה (התחצתי אדבר אבוה כמו הרבנים שלי).

אהאמין בצם צה אהבין שהוא אט רובה אהפקיר את הארץ אצתת פרס אצרביס, אצצצצט שיש קבוצה קטנה שמוביצה אותנו באץ, כמו באקרה של פיתוי אמצעה אסור צם הבטחות אשוקאצד ואבסל. אסור לנו אהיות פתאים אחרי שאנסו אותנו אדבר אסור באש קטיל. איך אפשר אהצמיד את אהבת צם ישראל אף מוא דברים מפורשים בתורה? הטם צה סותר? הטם צה אט הדבר בצצמו? מי שאוהב את הצם מרחיק אותו עם בחישות אמצשים אסורים, ואכן צרקתי את הטכן בצמונה.

רבתי היקרים והחשובים, אנחנו מצריבים אתכם, אכן לנו מצפים אעמוצ מבם מסר ברור, שתצמדו אתנו צף הטט בצמונה צם צקנכם האכן והמרשים ותצצרו לנו בצמן אמת אסדר את מה שחי בתוכנו. נראה לי שסם הצם באו רובה אראות דצף.

רשימת הרבנים

הכותבים בגליון זה של "קומי אורי"

הרב שאול ישראלי זצ"ל	ראש ישיבת "מרכז-הרב", ראש כולל "ארץ-חמדה" חבר ביה"ד הגדול בירושלים.
הרב דוב ליאור, קריית-ארבע	רב העיר ואב"ד קריית-ארבע חברון וראש ישיבת ההסדר "ניר", מרבני תנועת "קומסיות".
הרב זלמן ברוך מלמד	ראש הישיבה הגבוהה בבית-אל ורב היישוב, מרבני תנועת "קומסיות".
הרב אליעזר ולדמן	ראש ישיבת ההסדר "ניר" קריית-ארבע.
הרב חיים שטיינר	ר"מ בישיבת "מרכז הרב" ונשיא ישיבת "אביב התורה" בתל-אביב.
הרב שמואל אליהו	רב העיר צפת, חבר מועצת הרבנות הראשית וחבר ועדת הכשרות הארצית של הרבנות.
הרב ישראל רוזן	ראש מכון צומ"ת, לשעבר ראש מערך הגיור, עורך ספרי "תחומין".
הרב משה לוינגר	ממקימי תנועת "גוש אמונים", אבי היישוב היהודי בעה"ק חברון.
הרב שלמה רוזנפלד	רב היישוב שדמות-מחולה.
הרב חיים דוד גרינוולד	רב המושב נחלים והמועצה האזורית חבל מודיעין.
הרב יהושע שמידט	ראש ישיבת ההסדר - גבוהה "ברכת התורה" ורב היישוב שבי שומרון.
הרב ינון אילני	ראש הגרעין התורני בערד.
ישראל זעירא	מנכ"ל "ראש יהודי".

פסק הלכה

איסור ציות לפקודת עקירה דעת תורה בעניין פינוי חלקים מארץ ישראל

בתשובה לשאלתך על דעת חורה בענין השתתפותך במסגרת שירות מילואים לעזור בפינוי אדמות ומבנים ביש"ע והגולן, הננו להודיע דעתנו: כיוון שנפסק ע"י רוב הרבנים בארץ שיש איסור לפנות שטחים בארץ ישראל ולמוסרן לגוים, לפי מה שכתב הרמב"ן. הרי ככל איסור חורה **אסור ליהודי לקחת חלק בכל מעשה של סיוע לפינוי**, כפי שנפסק ברמב"ם (הל' מלכים פ"ו) שגם אם המלך ציווה לעבור על דברי חורה אין שומעין לו.

מרת הרב משה צבי

נריה (זצ"ל)

מייסד וראש ישיבות בני
עקיבא

מרת הרב שאול ישראלי

(זצ"ל)

חבר בית-הדין הגדול
לערעורים
וראש ישיבת מרכז הרב

מרת הרב אברהם

שפירא

הרב הראשי לישראל
לשעבר
וראש ישיבת מרכז הרב

תשובת מרת הרב שלמה גורן זצ"ל

הרב הראשי הראשון לצה"ל, והרב הראשי לישראל

שאלה: האם חייל שמקבל פקודה לפנות ישוב יהודי מיש"ע חייב לבצע את הפקודה משום שהיא ניתנה ע"י ממשלה שנבחרה באופן דמוקרטי או שהוא צריך לסרב פקודה?
תשובה: ברור כי לפי ההלכה חייל שמקבל פקודה הנוגדת את חוקי התורה, עליו לקיים את ההלכה של תורה ולא את הפקודה החילונית... אי לזאת, ברור שהחיילים צריכים לסרב לפקודות לפנות ישובים יהודיים בארץ ישראל הסותרות את מצוות התורה, ועל זה אמרו חז"ל: "דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין?".